

daima edebiyat

zamanda iz bırakan bengi söz

Kitap Mekân

ZEYNEP KAHRAMAN FÜZÜN
MELTEM TERZİOĞLU

Şule Gürbüz Özeldir Çünkü

ORHAN GAZİ GÖKÇE

Aziz Nesin Özeldir Çünkü

YAVUZ AHMET

Sözaltında CİHAN AKTAŞ

SÖYLEŞİ | ÖYKÜ | BİZCESİ

22

ÇIKTI

UĞRUN UĞRUN

Serap Kılınçoğlu

HIKAYE

Mavi Gök
yayınları

daima edebiyat

KÜNYE

Daima Edebiyat dergisi, aylık kültür, sanat, edebiyat dergisidir.

Daima Edebiyat matbu olarak yayımlanır. Yayımlanan yazı ve şiirlerin telif hakkı ve hukuki sorumluluğu yazarına/şairine aittir. Kaynak gösterilmeden alıntı yapılamaz.

Yayın Türü: İki Aylık, yerel, süreli

ISSN: 2822-7077

Yıl: 3 Sayı: 22

Mayıs-Haziran 2024

İmtiyaz Sahibi ve Sorumlu Yazı İşleri Müdürü: Muhammet ERDEVİR

YÖNETİM YERİ: Akkent Mah. 134013 No.lu Sokak Şahinbey/GAZİANTEP

Yayın Yönetmeni: Muhammet Erdevir.

Yayın Kurulu: Ahmet Menteş, Çağlar Sarıtaş, Merve Yurtsever, Suzan Yörük.

İletişim: dergi@edebiyatdaima.com

Kodu okut, dergiyi indir

İçindekiler

Sözaltında

DARALAN MEKÂN, BOĞULAN İNSAN

- 5 CİHAN AKTAŞ'IN "ŞEHRAZAT BALKONDA" KİTABINA DAİR
Muhammet Erdevir

Söyleşi

- 8 CİHAN AKTAŞ İLE SON KİTABI "ŞEHRAZAT BALKONDA" ÜZERİNE
Nurhan Ceylan

Öykü

- 12 TUHAF, GERÇEKTEN TUHAF
Cihan Aktaş

Kitap-Mekân

ÇALINAN DİKKAT, ÇALIŞAN ZAMAN

- 19 Zeynep Kahraman Füzün

Kitap-Mekân

Çağrının Pitoreski Şiirinin Öyküsü

- 21 Meltem Terzioğlu

Özeldir Çünkü...

ŞULE GÜRBÜZ ÖZELDİR ÇÜNKÜ...

- 23 Orhan Gazi Gökçe

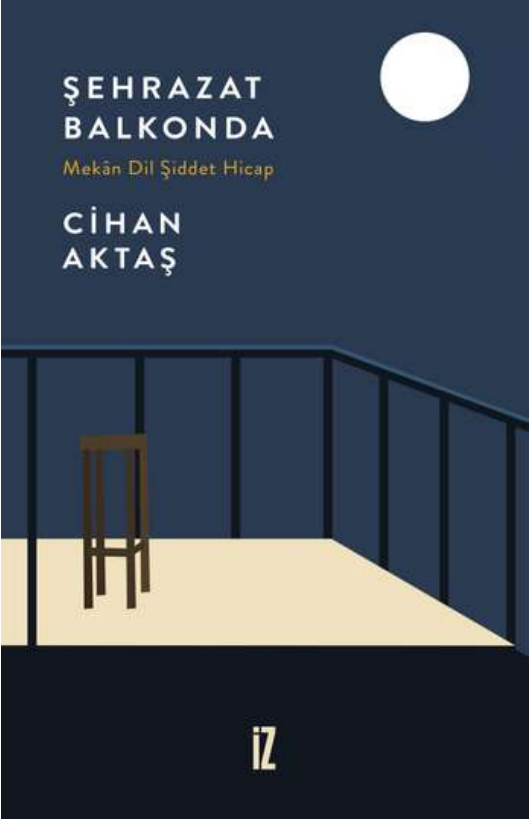
Özeldir Çünkü...

AZİZ NESİN ÖZELDİR ÇÜNKÜ...

- 25 Orhan Gazi Gökçe

Merve Yurtsever	27	Manzarasız Balkon
Fatma Türk	29	Serafina'nın Öpücüğü
Serap Kılınçoğlu	31	Yaprığın Fısıltısı
Ahsen Dalca Korkutan	33	Merkezden Bildiriyorum
İsmail Uluöz	39	Defin
Cem Alan	41	Yan Duvar
Faik Öcal	43	Kanatlı Karıncaların Kalbi
Ahmet Akdere	46	Makinist
Ayşe Saban Topuz	51	Geceye Ait Olan
İpek Sözen	54	Sobe
Yasemin Coşkun	56	Düşleri Çalmak Serbest Mi?
Berrin Yüksel	58	Ah Leyla, Rengârenk Saçlarında Uçuşuyor Marsenya
Semanur Bozok	61	Mor Broş
Ahmet Hamdi Ünalldı	63	Sarılamayanlar
Şenay Şentürk	65	Kavli Bigâne
Perihan Pancaroğlu	68	Öğret'me
Gazel Yiğit	70	Geliyorum Gülten Hanım
Mustafa Enes Bekmezci	72	Bir Kâse Çorba
Yusuf Dürmüş	76	Zemheri
Suat Savur	79	Bir Gece Vakti
Ülker Gündoğdu	82	Bern'e Bir Mektup

Söğaltında

SÖZALTINDA: CİHAN AKTAŞ (SÖYLEŞİ-BİZCESİ-İNCELEME-ÖYKÜ)

DARALAN MEKÂN, BOĞULAN İNSAN

CİHAN AKTAŞ'IN “ŞEHRAZAT BALKONDA” KİTABINA DAİR

Muhammet Erdevir

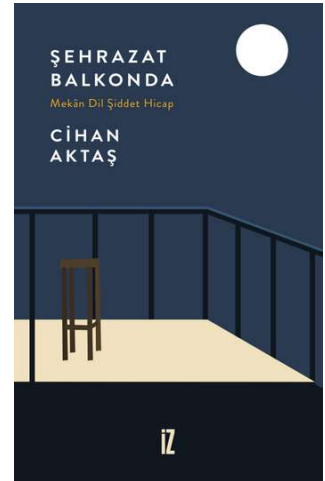
Cihan Aktaş'ın “Şehrazat Balkonda” adlı son kitabı, kadın meselelerine dair derinlemesine bir eleştiri sunarken toplumsal mekân, dil, şiddet ve hicap gibi dört ana temayı merkezine alıyor. Aktaş, kitabını Binbir Gece Masalları'nın unutulmaz karakteri Şehrazat'tan esinlenerek adlandırmıştır; bu da kitabın içeriğinin, kadınların yaşamında süregelen zorlukları ve bu zorluklarla başa çıkmada dilin ve anlatının gücünü vurgulama niyetini göstermektedir. Çünkü Şehrazat, kadınların öldürülmesine bir son vermek için öne atılmış, anlattığı hikâyelerle Şehriyar'ı etkilemiş ve sonunda bir şiddet sarmalına son vermeyi başarmış bir kahramandır. Aktaş, kitabıyla birlikte, kadınların kamusal ve özel yaşamındaki zorlukları, bu zorlukların dil ve mekân aracılığıyla nasıl norm haline geldiğini ve bu süreçlerde kadınların karşılaştığı şiddetin yapısal boyutlarını ele alıyor.

“Şehrazat Balkonda” kitabı, kadın meselelerine tarihsel ve güncel bir bakış atarken özellikle kamusal alanda başörtüsü yasağı gibi spesifik konuların sona ermesiyle birlikte ortaya çıkan yeni sorunları da tartışmaya açıyor. Bugün unutulmaya yüz tutmuş olsa da 90'lardan 2000'lere kadar ülkenin gündeminde önemli bir yeri olan bu tartışma, on binlerce kadının tarifi ve telafisi zor sıkıntılar yaşamaya yol açmıştı. Aktaş, başörtüsü yasağının kaldırılmasının ardından kamusal alandaki kadınların karşılaştığı zorlukların daha görünür hale geldiğini belirtiyor. Bu yeni dönemde, çalışan annelerin yaşadığı çifte yükün ve bu durumun anneler ve çocuklar üzerindeki yıpratıcı etkilerinin, toplumsal ve politik düzlemde yeterince ele alınmadığını vurguluyor.

“Kitap; mekân, dil, şiddet ve hicap gibi dört ana temayı düşünce, sosyoloji, edebiyat ve saat bağlamında irdeleyerek, bu kavramların birbirleriyle olan ilişkilerini ve toplumsal hayatımızdaki etkilerini detaylı bir şekilde tartışıyor.”

Kitap, aynı zamanda dilin ve anlatının toplumsal cinsiyet meseleleri üzerindeki etkisine odaklanıyor. Aktaş, dilin sadece iletişim aracı olmadığını, aynı zamanda toplumsal yapıları ve cinsiyet rollerini şekillendirmede kritik bir rol oynadığını savunuyor. Bu bağlamda, “Jülide” (2021) adlı kısa film üzerinden, dilin ve anlatının nasıl bir dönüştürücü güce sahip olabileceğini gösteriyor. Yönetmen Elif Eda bu kısa filmde Jülide karakterinin intihara meyilli bir erkeği, kendi yaşam tecrübeleri ve anlatı ustalığı ile intihardan vazgeçirmesi, Aktaş'a göre, dilin kurtarıcı ve iyileştirici potansiyelini sergiliyor. Bu metotla Şehrazat'a selam gönderen film, kadınların toplumsal sorunları çözerken dilin imkânlarını nasıl ustalıkla kullanabileceklerini gözler önüne seriyor.

Cihan Aktaş “Şehrazat Balkonda”da, toplumsal dinamikler ve bireysel konumlar üzerine derinlemesine bir analiz sunarak günümüz dünyasında karşılaştığımız meydan okumaları ve paradoksları ele alıyor. Kitap; mekân, dil, şiddet ve hicap gibi dört ana temayı düşünce, sosyoloji, edebiyat ve saat bağlamında irdeleyerek, bu kavramların birbirleriyle olan ilişkilerini ve toplumsal hayatımızdaki etkilerini detaylı bir şekilde tartışıyor. Bu bölümler, modern dünyanın birey üzerindeki etkisini ve bireyin toplum içindeki yerini yeniden değerlendirme çabası içinde birer düşünce platformu sunuyor. Kitabın ilk bölümü olan “mekân” kavramı, bireylerin kişisel ve toplumsal mekânları nasıl inşa ettiği ve bu mekânların bireysel kimlikler üzerindeki etkisi üzerinden ele alınıyor. Aktaş, modern dünyada bireylerin giderek daha fazla izole mekânlara çekildiğine ve sivil toplumun bu süreçte zayıfladığına işaret ediyor. Franco Bifo Berardi’nin altını çizdiği biçimiyle dayanışmanın yok olmasıyla geriye sadece intikamın kaldığı ve bu durumun toplumsal şiddet döngülerini körüklediği bir dünyada hayatta kalmaya çalışıyoruz. Şiddetin norm haline gelmesi insanların ve dolayısıyla insanlığın geleceğini bir çıkmaza sürüklüyor. Aktaş, bireysel çekilmenin toplumsal çözülmenin bir göstergesi olduğunu ve bu durumun toplumun dokusunu nasıl zayıflattığını ele alarak, mekânın bireyin ruhsal ve sosyal yapısındaki rolünü filozofik bir bakış açısıyla inceliyor.

İkinci bölümde ise “dil” teması üzerinden, kamusal alanın nasıl şekillendiği ve dilin bu alan içindeki değer kaybına odaklanılıyor. Aktaş, sözün kamusal alanda nasıl değersizleştiğine ve bu durumun toplumsal iletişim üzerindeki olumsuz etkilerine dikkat çekiyor. Aktaş, dilin sadece bir iletişim aracı olmanın ötesinde, toplumsal yapının ve bireyin kendini ifade ediş biçiminin bir yansıması olduğunu savunuyor. Bu bağlamda, dilin kamusal alanda maruz kaldığı erozyonun, toplumsal bağların zayıflamasına ve bireyler arası anlayış eksikliğine yol açtığını belirtiyor. Anlayamamak, anlaşamamak ve anlaşılmamak insan ilişkilerini geri dönülmez biçimde zedeliyor. Bunun sonucunda ise sorunlar çözümsüz hale geliyor. Kördüğüm olmuş çarpık ilişkilerin parçaladığı hayatların birincil kurbanı ise her zaman olduğu gibi kadınlar. Aktaş’ın dil ve iletişimden yola çıkarak şiddete yol açan sebepleri tartışması son derece değerli bir çaba.

Üçüncü bölüm “şiddet” teması altında, toplumda giderek artan şiddet eğilimlerini ve bu şiddetin kökenlerini tartışıyor. Şiddete maruz kalma elbette sadece kadınların sorunu değil. Ancak kadınlar dezavantajlı konumlarından ötürü diğer bireylere oranla daha çok zarar görüyor. Dışlanma ve ayrımcılıktan yoksulluk ve emek gaspına birçok karmaşık konunun temelinde şiddetin ve adaletsizliğin yaygınlaşması ve yerleşmesinin yattığı göz ardı edilmemeli. Kitap bu bağlamda özellikle kadın-erkek ilişkilerinde ve devlet-birey dinamiklerinde adaletin nasıl temel bir değer olarak öne çıktığını ve bu çerçevede toplumsal adaletin sağlanmasının önemini vurguluyor. Aktaş, adaletin ve hakikatin iç içe geçtiği bir toplum yapısının, bireyler arası ve toplumsal barışın sağlanmasında kritik rol oynadığını belirtiyor. Yazar, adalet kavramını toplumsal ilişkilerin temelinde yatan etik bir ilke olarak ele alıyor ve adaletsizliklerin toplumsal çatışmaları nasıl körüklediğini detaylı bir şekilde inceliyor. Aktaş, kitabında özellikle “balkon cinayetleri”ni ele alarak kadınların şiddete maruz kaldığı mekânları ve bu şiddetin toplumsal kabulünü sorguluyor. Bu cinayetlerin çoğunun faili erkeklerken, mağdur kadınların çoğunun seslerinin duyulmadığını ve bu tür olayların genellikle aydınlatılmadığını belirtiyor. Aktaş, bu tür şiddet olaylarının toplumsal ve mekânsal dinamiklerle nasıl iç içe geçtiğini ve dilin bu bağlamdaki sessizliğin ya da çarpıtmanın bir aracı olarak nasıl işlediğini ortaya koyuyor.

Son bölüm olan “hicap”, tesettür ve kişisel alanın korunması gibi konuları ele alarak, kadınların kamusal ve özel hayatlarındaki yerini yeniden değerlendiriyor. Aktaş, tesettürün sadece bir örtünme pratiği olmadığını, aynı zamanda bireyin hem kendini hem de diğerlerini koruma bilinciyle hareket ettiğini savunuyor. Bu kavram, Aktaş tarafından merhametli bir mesafe olarak tanımlanıyor; yani, bireyler arasında sağlıklı bir mesafenin korunması, toplumsal ilişkilerde uyum ve anlayışın sağlanmasına katkıda bulunuyor. Aktaş, kadınların toplumsal ve bireysel yaşamlarında tesettürün sembolik ve pratik anlamlarını derinlemesine sorguluyor.

Aktaş, hicabın sadece fiziksel bir örtünme olmadığını, aynı zamanda bir bilinç ve mesafe koyma pratiği olduğunu savunuyor. Bu bağlamda, hicabın kadınların kendilerini koruma ve saygınlık kazanma yollarından biri olarak nasıl işlev görebileceğini tartışıyor. “Jülide” filmi üzerinden bu temayı daha da derinleştirerek, hicabın, kadınların kamusal ve özel yaşamlarında nasıl farklı anlamlar yükleyebileceğini ve kadınların bu pratikler aracılığıyla nasıl daha etkin birer toplumsal aktör haline gelebileceklerini gösteriyor.

“Şehrazat Balkonda”, Cihan Aktaş’ın cinsiyet, adalet ve kamusal alan gibi kritik konularda yaptığı derinlemesine sorgulamalarla dolu. Aktaş, kitabı boyunca bireylerin ve toplumların bu zorlu zamanlarda nasıl dayanışma içinde olabileceğini ve adaletli bir toplum yapısına nasıl katkıda bulunabileceğini irdeliyor. Bu bağlamda, kitap toplumsal değişim için bir çağrı niteliğinde ve okuyuculara mevcut durumları sorgulama ve daha iyi bir dünya için mücadele etme ilhamı veriyor.

“Şehrazat Balkonda” toplumsal meseleleri mekân, dil, şiddet ve hicap ekseninde ele alarak, bu konuların kadınların yaşamındaki etkilerini ve toplumsal yapılar içindeki yerlerini kapsamlı bir şekilde tartışıyor. Kitap, kadınların seslerini ve deneyimlerini merkeze alarak toplumsal adaleti ve eşitliği yolunda önemli bir katkı sağlıyor. Formun Üstü

Cihan Aktaş ile Son Kitabı “Şehrazat Balkonda” Üzerine Konuşan: Nurhan Ceylan

İlk kez “Sistem İçinde Kadın” kitabınızla tanıdım sizi. Yıllar içinde sistem içinde ve sisteme rağmen, eğilip bükülmeden çok değerli bir serüvene ortak olduk sizinle. O günden bugüne sistem içinde kadının yolculuğunu nasıl özetlersiniz bize?

Sevgili Nurhan, Sistem İçinde Kadın acemilik eseri bir kitaptı, gençliğe özgü bir his vardır ya, sanki ilk siz keşfetmişsiniz gibi gelir bazı olguları, o kitapta da yer yer göze çarpıyor. Bu yüzden yeniden basımı yapılınsın da istemedim. Kadınları Ali Şeriatî’den etkilenerek kategorilere ayırmıştım, çok zaman geçmeden hata ettiğimi anladım. Gençlik okumalarının heyecanlı notlarından oluşuyordu kitap, samimiydi ama elbette yetersizdi yaklaşımlarım. Sonraki yıllarda bunu telafiye çalıştım.

Kadın sonuçta toplumdan bağımsız bir varlık değil. Geçen yıllar içinde hızlı dönüşümler yaşadı ülkemiz. Mütedeyyin kadınlar kamusal alan mücadeleleriyle bu dönüşüme ivme ve sonuçlarına da meşruiyet kazandırdılar. Yasaklı dilin yetmezliği, yasa savunucularının ülkeyi getirdiği çıkmazda mütedeyyin kesimler sorumluluk üstlendiler. Kimse artık yukarıdan verilmiş haklar nedeniyle toplumun bir kesiminden daha ayrıcalıklı göremezdi kendini. Böyle sanıyorduk ama hak hukuk mücadeleleri bitmez. Küreselleşme kültürü yeni sınıflar oluşturuyor. Gelir uçurumları derinleşiyor. Gösterişçi tüketim ayırıyor insanları, haksız kazançların tabiileşmesi karşısındaki yaklaşımlar ayırıyor. Yasağcı düzeni sorgulayan kesimler, dün korkusundan hareketle bir sürü farklı bileşenin oluşturduğu başka bir sistemi yüceltme noktasına geldiler.

Demek istediğim, artık kadınlar üzerine başka türlü konuşmaya sevk eden bir dönemdeyiz. Kadın cinayetleri, işsizlik, evlenme yaşında yükselme, boşanmaların yaygınlaşması... Hayatımızın her alanı ekranlarla kaplandığı için kadınları büyük bir baskı altına alan kendini bir türlü yeterince güzel hissedememenin ortaya çıkardığı sorunlar... Başka bir çağa girişin eşliğindeyiz kuşkusuz ama palas pandıras bir vaziyet sergiliyoruz, kendimizi akışa bırakmışız sanki. Bu dediğim kötümserlik olarak anlaşılsın. Kadın meseleleri konusunda geliştiğimizi, idrakimizin çoğaldığını fark ediyorum. Ancak akran erkeklerin buna hazır olacak şekilde yetiştirilmemesi bir sorun. Bu da evliliklere olumsuz yansıyor. Çok faktörlü bir kriz kavşağındayız hem de bunlardan biri dijital teknolojiyle birlikte evle ilişkisinin değişmesi. Gençlerin büyük kısmı evlerindeki rahatlığı bulamama endişesiyle evlenmekten uzak duruyor.

Bir sosyal medya gençliği olgusu var artık yüzyılımızda. Ulaşılabilmesi hem çok kolay ama ortak paydada buluşabilmek o oranda zor görünüyor. Bu fasad-food kültürüne karşı geliştirebileceğimiz argümanlar neler olmalıdır? Aynı kavşakta buluşabilmek ve yeniden ortak bir dil oluşturabilmek için geç mi kaldık?

Geç kaldım mı, diye soran gecikmemiştir hiçbir şeye, diye yazmıştım rahmetli Mevlana İdris'in Geciktim şiirini sosyal medyada paylaşıırken. Bir teknolojik devrim dönemi krizi içinde yaşıyoruz. Böyle dönemlerde elbette hasarlar oluşur. İnsan olmak tamamlanmış bir durum değil, sürekli bir çaba istiyor varlığımız. Yine de çaba göstermemiz gerekiyor, akıntıya kapılmamak için. Gençler tarihinde fazla örneği olmadığı bir şekilde önceki kuşaklardan ilerideler teknolojiyle uyum konusunda. Konuşma ve paylaşma alanlarını genişletmek gerek, aksi hâlde teknolojiye vakıf bir kesimin gerisinde kalanlar zaman içinde serfleşecek. Ancak dijital teknoloji ne kadar hayat tarzımızı etkilerse etkilesin, bir yüreğimiz olacak hâlâ, değil mi.... RoboCop'u bir sunum dolayısıyla yeniden izlemiştim birkaç yıl önce. Ölü bedeni bir robotta hayat bulan Murphy, ezeli düşmanı ona adıyla seslendiğinde, şu insanlık dersini veriyordu: "Bana sadece dostlarımı Murphy der, sen RoboCop diyeceksin." Her şey iş güç kariyer değil, dostsuz dünya çölden farksız.

Kuşaklar aralarındaki öğrenme farkına rağmen elbet bir noktada buluşacaklar. Sonuçta Sofokles Antigone'yi M.Ö. 411 yılında yazdı ama hâlâ bize bir şeyler anlatıyor aile ve devlet üzerine. O nedenle de ailenin çöküşü geçtiği iddiası çok anlamlı değil. Doğumlar ve ölümler sürdükçe aile de mevcudiyetini koruyacak. Antigone hala benliğimizde yaşıyor ve diğer ağabeyi tarafından öldürülen ağabeyinin kral amcası tarafından alıkonulan bedenini defnetmenin mücadelesini veriyor. Cezası ölüm bile olsa kardeşlik vazifesini yerine getirme konusundaki ısrarıyla da ailenin çekirdek önemini vurguluyor.

Sinema demişken, bu sanat dalının zihin dünyanızı zenginleştiren ve şekillendiren taraflarına ışık tuttuğunuz kitaplar yazdınız. Şarkın Şiiri İran Sineması, Hatırladığım Filmler ve Hayallerin Ötesi gibi. Bir söyleşinizde "Beğendiğim ve hatırladığım filmler her zaman bir metni nasıl farklı bir şekilde okunur kılabileceğini düşündürür." diyorsunuz. Yedinci sanat ve edebiyat arasında nasıl bir organik bağ kuruyorsunuz? İkinci olarak Türk Sineması yerelden evrensele kendi hikayesini ve derdini yeterince anlatabildi mi? Bu iki damar arasında doğru dinamikleri nasıl oluşturabiliriz?

Estetik ifadeler birbiriyle etkileşim içinde bir gelişme gösterirler. Bu gelişme içinde bazen gerileme de yaşanır. Sinema büyük bir icat. Yüzyıllar boyunca sadece bilim ve sanat değil, edebiyat da bu icadı geliştirerek insanlık toplumunu seyirciliğe hazırlıyordu. Fotoğrafın icadıyla romancılar uzun tasvirlerden vazgeçmek gerektiğini gördüler. Sinema yükselişe geçerken edebiyat, okuyucunun muhayyilesini harekete geçirme konusunda yeni yöntemler aramalıydı. Yüz yıldan fazla zaman içinde, seyirciyi kendisine kutsallık affettiren bir konuma yerleştirdi sinema; bu olgu da artık değişiyor. Sinemaya gitmek, sosyalleşmekle bir tutulurdu, eskiden. Kitap ise okuruna yalnızlığa çekilme, kendi kendine kalmaya alışma şartlarını koşuyor. Sinema edebi esere göre ulaşılma kolaylığıyla ayrı bir ilgi gördü hep. Bir filmi izlemek için bir salona gitme zahmeti bile geride kaldı, sadece tıklamak yetiyor ama kitap okumak her zamanki kadar bir ısrar gerektiriyor. Buna karşılık okurluk azalmıyor sadece kanalları çoğaldı.

Sinema, adını nasıl koyarsa koysun bir metin üzerinden gerçekleşir. Senaryo bir roman, bir öykü gibi yazılmamışsa da temel alınmış metin, iyi izleyicinin dikkatinden kaçmayacaktır. Filme uyarlanmış metin karşısında yazar, okuyucusunu "orada" bulamamanın boşluğuna düşecektir muhtemelen. Romancı, seyircide kendi okuyucusunu nadiren bulabilir. İyi bir yönetmeni sürekli kılan temalarındaki derinleşmedir ve bu temalar çoğu zaman bir metin veya yazar adıyla dillendirilir. Biri Uğultulu Tepeler der bir başkası Dostoyevski, biri de çıkar evdeki yardımcısının hayatını çeker. Film yapan bir Vedat Türkali, sonunda edebiyatın zeminine yerleşti. Ayşe Şasa, ömrünün son yıllarında, telefon konuşmalarımızda, hikâyeler yazdığını söylerdi. Yazar yalnız başına masasının başındadır, yönetmen kalabalık bir ekiple yol alır. Yazar kimseyi dikkate alma gereği duymaz kurgusunda ama yönetmen mimarın müteahhite bağımlı olduğu şekilde yapımcıya bağımlıdır.

Sinema edebiyatı görmezden gelemmez, edebiyat da sinemayı; birbirlerinden beslenirler. Sinema gerçekleşmesini bir kitap okyanusuna borçlu olsa da artık bir seyirlik okyanusa dönüştü. Poz, mizansen, kurgu, teatrallık, sıradan hayatların olağan hâllerinde yer tutar oldu. Dijital devrimin etkisi altında biçimlenen yeni dili edebiyat görmezden gelemmez. Her yeniden yorum açtığı yeni katmanla değerli. Bir film romanı, bir roman filmi yeni baştan düşündürüyor, okutturuyor, izlettiriyor. Sinemaya uyarlanması için onay verdiği takdirde, sunulan bütün garantilere karşılık beyaz perdede kendi yorumunu bulma hayalinden vazgeçmesi gerekiyor yazarın. Yenilik arzusunun yorulduğu yerde sanatın söyleme gücü hiç değişmeyen ve dayanıklı kılan üzerine düşündürür, edebiyat gibi. Sinema ve edebiyat, gerekli sözü ortaya koyabilme konusunda birbirine öğretiyor, birbirlerinden öğreniyorlar.

“Bir arınma vesilesi” olarak gördüğünüz edebiyat ve özelde öykü, gerçekle kurgu arasındaki geçirgenliği ve farklılıklarıyla büyüğü bir bahçe elbette. Bu aynı zamanda ince bir ayar da gerektiriyor. Siz ikisi arasındaki dengeyi nasıl kuruyorsunuz?

Edebî metne yönelik bir bilinç okurlukla kurulmaya başlıyor. Benim öğretmenlerim sevdiğim yazarlardır. Metni fazla sözden arındırmak gerektiğini de yaza yaza öğrendim. Bir keçe gibi düşünebilirsiniz öyküyü hatta romanı da. Dokumuşsunuzdur ama tozları vardır, nihai biçimi kazanması için ya zihninizde silkelemiş olarak kaleme alırsınız ya da yaza yaza arındırırsınız. Ben genelde yaza yaza arındırıyorum ve bu sırada çıkarmalar olduğu gibi eklemeler de kaçınılmaz oluyor. Gerçekliğin olduğu haliyle nakli habercilik bile değildir, sonuçta haber yazımı da kurallara tabi. Hiçbir şeymiş gibi anlaşılan bir ses, bir olay, bir haberin sonrasındır edebiyata ait olan. Olay veya durum size çarpar, size çarpar. Bazen sadece bir cümleden yola çıkarsınız. Bazen kendinizi veya kahramanlarınızı korumak için büsbütün değiştirirsiniz olayı ve haberi, geriye yeniden giydirdiğiniz bir öz kalır.

Sadece edebî metinler kaleme almıyorum. Ancak kaygı ve temalarım çok iç içedir. Edebi metinlere sabahları çalışırım, düz yazılara da akşamları. Yaza yaza alışıyor insan. Esasında istediğim geriye kalan zamanımı büsbütün edebi metinlere ayırmak. Yazmak istediğim üç dört roman var sırada çünkü...

Hayatınızdaki en önemli üç karar am nedir diye sorsam?

Yatılı okula gitmek: Bu kararım kişiliğimi çok etkiledi. 11 yaşındayken bilinçli karar verdiğim söylenemez gerçi ama hevesliydim. Kasabanın sınırlarını aşma fikri cazip geliyordu. Şu aklımla asla heves etmezdim. Gece gündüz altı yüz yatılı öğrenciyle yaşamak, belki yüz kişilik koşullarda yatmak, tuvalet kuyrukları, ortak hamam, bu konuda çekingenseniz yemekhanede aç kalma ihtimaliniz, aynı sebeple giysilerinizi hatta paranızı çaldırmamız... Bana elbette olumlu şeyler de kattı yatılı okul. Ancak izleri kolay silinmeyen bir sürü olumsuz hatıra da bıraktı geride. Eve her gittiğimde geri dönerken kalbim parçalanır gibi olurdu. Çocuklarımı asla yatılı okula vermezdim ama maalesef tahsilimi sürdürebilmem için o dönemde tek seçenek gibi görünüyordu yatılı okul.

Evlilik: İranlı eşimle evlenme kararı verirken onunla İran'a gitmeyi göze almam gerektiğinin farkındaydım. Annemle babam karşıydılar zaten. Her şeyi göze almaktan başka çarem olmadığını farkındaydım, hiç değilse tekdüzelikten iyidir, zorluklar çeksem de geliştirir beni yaşayacaklarım diye de geçiyordu aklımdan ama elbette eşim Mehdi'nin bende bıraktığı izlenimle, rahattı içim. Hiç zorlanmadım değil, pişmanlıklar da yaşamışım zaman zaman. Yine de geriye dönüp baktığımda doğru bir karar verdiğimi görüyorum. Çalışmalarımı hep destekledi. Ülkeden ülkeye kitap dolu kutuları taşımama yüksünmeden yardım etti. Kitaplarımı okumaz ama yayınlanan her kitabımın mutluluğunu benimle paylaşır. Evli bir kadın yazarın başka türlü sürdürmesi zaten mümkün olmazdı.

Mimarlığı bırakıp yazıyla yol almak: Seçtiğim bir bölümdü mimarlık, isteyerek de okudum ve çok yararlandım. Geriye dönsem yine mimarlık okurum. Ancak mevcut inşa sistemine dayalı büro çalışmalarına katlanamadım, bir sene çalıştıktan sonra akademide devam etmeye karar verdim. Ne yazık ki Fındıklı'daki binanın kapısından içeri giremedim. Başörtülüydüm ya... Alınmayacağımı bilsem de denemek istemiştim. Yıl 1983'tü. Bir taraftan Yeni Devir'de yazıyordum ve bu bana güç veriyordu. Basın dünyasına yöneldim. Pişman da değilim. Akademisyenliğe uygun bir yapım yok, bağımsız çalışmalara yatkınım.

Eşinizin kitaplarınızı okumaması bir avantaj mı dezavantaj mıydı sizce?

Şüphesiz bana gösterdiği güveni yansımasıyla bir avantaj. Okusa da fark etmezdi hoş, edebi metnin bir hicap süreci gerektirdiğinin ayırtındadır. Çeşitli çağrışımlarla metinlerime bir şekilde sızması mümkün değil eşim Mehdi'nin, bunu anlayabilecek biridir. Takıldığım yerlerde fikrini alırım ve yorumlarından da yararlanırım çoğu zaman. Aslında bir cümle veya sahne bizde mevcut olan imgeyi veya fikri tetikliyor, onu görmeye açtız. Görüp duyduğumuzu da olduğu gibi yazıp bastırıyoruz sonuçta, ham metnin bir olgunlaşma süreci var.

Dünya yanı başımızdaki coğrafyada canlı canlı bir soykırıma şahitlik ediyor Gazze'de. Aslında zulüm dünyanın bütün coğrafyalarında gücünün kendinde hak gördüğü bir rutin. “İman varsa umut da vardır” evet, o ne yapıyor ve ya da ne yapıyorsa bir hikmet barındırır içinde, amenna. Buna rağmen içine düştüğümüz bu çaresizliği nasıl tanımlarsınız?

Siyasetbilimciler dünyanın uzun süreden beri zorlu bir kaostan içine düştüğünü vurguluyorlar. Olgulara hamasetle yaklaşıldığında, böyle bir zaman diliminde savrulmalar yaşanması sürpriz değil. Gazze konusunda fiillerimize söylemlerimiz birbirini tutmuyor, çünkü uluslararası sistem tarafından dışlanma, buna bağlı olarak da çeşitli çıkarların yitirilmesi korkusunu taşıyor yöneticilerimiz. Oysa böyle korkuları olanlar köklü atılımlar gerçekleştiremezler. İsrail'in asla baş edilemez gücü, modern bir mit. Reel politik veya retorik dediğimiz ise soruna dokunarak geçip de hiçbir şey söylemeyen afili cümlelerden oluşur. Güçlü olanı haklı gören sistem, en çok Müslüman devletlerin uyumu ve maddi kaynaklar sağlamasıyla ayakta kalıyor ne yazık ki, tam tersi olması beklenirken. Esasında sadece adaleti gözetme ilkesine sadakatle bile çok değişir dünya, ancak adil olmak birçok zorluğu üstlenmeyi getiriyor yanı sıra. Gelgelelim adaleti paranteze aldığınız takdirde ise güven duyurmaktan uzaklaşıyorsunuz. Gazze akla karayı ayırıyor, diye yazmıştım bir yerde. Küresel bir Gazze millet, bir Gazze toplumu oluşuyor, bunu umut verici buluyorum. Gazze, hak ve adalet savunucularını aynı çizgide bir araya getiriyor. Küresel Gazze toplumu zorbalık düzenlerine karşı yeni bir oluşumun umudunu duyuruyor.

Son olarak bu “umut”tan hareketle dünyayı ve hayatı doğru okuyabilmek adına edebiyata gönül vermiş okur ve yazar adaylarına tavsiyeleriniz nelerdir?

Elbette içtenliğini korumak ve gayret göstermek sevgili Nurhan. İçte yanan tutku ancak işlendikçe bir üsluba dönüşebilir. Bunun için de çok yönlü okumayı sürdürmek şart, okudukça kendini bize açmaktadır olaylar ve durumlar. Sait Faik hepimizin benliğinde taşıdığı ıssızlığa bitişik bir sesi, ‘hişt hişt’ sesini daha derinden duydu ve öyküleştirirdi. Büyük bir ses kirliliği içinde bize yönelen söze ulaşmak ve kendi sesini duyurmak da -Çehov'un bir kahramanına söylediği gibi- ısrar gerektiriyor. Her şey, araçlar özellikle o kadar hızlı değişiyor ki istikametini korumak özel bir çaba istiyor. Müsameretname'nin yazarı Emin Nihat Bey ömrü boyunca öksüre öksüre yazdı, Ömer Seyfettin savaş cephelerinde yazdı, Yaşar Nezihe çocuklarının karnını doyurmak için gecelerce el işi yaparken şiirde buldu teselli. Öykü şifadır, roman sabır işi, şiir ise zamanında kıymeti bilinmesi gereken bir bağış. Sanat ve edebiyat aynı zamanda güçsüzlerin gücüdür de, dua gibi ve aynı zamanda, iktidarların kaleme aldığı tarihler karşısında başka türlü, daha gerçek, daha kalıcı bir tarih bilinci edinmeyi sağlarlar. Şu düşüncemi daha önce başka yerlerde yazmış olsam da dile getirmek isterim yeri gelmişken: Sanat ve edebiyat bize olguların iç yüzünü öğretir, küçük görülendeki yüceliği veya yere göğe konulmayandaki bayağılığı gösterir. Bu yüzden de edebiyat okuru saflığını korusa bile kolay kolay aldanmaz.

TUHAF, GERÇEKTEN TUHAF*

Cihan Aktaş

Beklemediği ölçüde şen şakraklı ortam. “O nerede”, diye sormadı. Şu işte, deseler, hakkında duydukları yüzünden ürkütücü bulur, ne konuşacağını bilemezdi. Yaşlanmış, belki de ölmüştü, anlardı birazdan. Yıllar, evdeki dengeleri değiştirmiş, geriye hastalıklar bırakmıştı. Şöyle başından topuğuna, on kadar hastalık sayıyordu Seniha. Bir romandan kalmıştı aklında: Bütün hastalıklar sevgi yoksunluğundan ileri gelirmiş. Aile dostu Seniha, yıllarca bir mahkûm gibi yaşadı, gelin geldiği şehrin kıyısındaki bu evde.

Bir zamanlar ancak dış kapısı önündeki yaygıda yer bulabildiği bahçedeydi, merakla inceliyordu etrafı. Yüksek girişli tek katlı evin hemen karşısındaki çardakta çay içeceklerdi. Çardağın yanında, kürünlü bir çeşme vardı. İnce bir su sızdırıyordu. Bin yıl önceden kalmış gibi viraneydi. Yenilensin istemedim, annem çok severdi bu çeşmeyi, Seniha da benimsedi, dedi Orhan.

Ortaokul bire gidiyordu o zaman Azra, Seniha lise ikideydi. Birden aşk meşk meseleleri yayılmıştı şehre. Orhan’ın mektupları okul idaresinin eline geçince, Seniha disiplin kuruluna verilmişti. Okul müdürü “O”nun arkadaşıydı, olay kapatıldı. “O” büsbütün kapansın istiyordu. Kardeşi evlilik çağında değildi. Sonra da tahsil hayatları erkenden budanan genç çifti yönetmeye kalkmıştı. Saftirik gelini tek başına çarşıya göndermezlerdi. Derken, etki altında kalıp da yeni düzenine uyum sağlayamıyor diye ailesine gidip gelmesine de yasak koydular. Kardeşleri arada bir fakat hep aynı gün ve saatte, okul çıkışı bir mahkûmu ziyarete gider gibi yola düşerlerdi. Komşuydular, bazen Azra da onlara katılırdı. Mahpushane ziyareti gibi muayyendi görüş günü ve saatleri. Cep telefonu ülkeye girmemişti daha, ev telefonunu da rahatça kullanamazdı genç gelin. Vardıkları zaman orada, sokak üstüne serilmiş kilimde çekirdek çitlerle otururlardı bir saat kadar. İçerisini kapı aralığından gördüğü kadar bilir, merak ederdi Azra. Zengin, ancak görgüsü kıt bir aile olduklarını söylerdi annesi. Kapının öte tarafından ses çıkmazdı, ama o saatte işte olan görünce değilse de onun görevlendirdiği biri tarafından dinlendiklerini bilirlerdi. Netameli bir konu olur, fısıltı ve işaretlerle anlaşılardı. Babası asla gelmezdi ya, annem olsaydı keşke, diye içlenirdi biçare kız. Kardeşleri çantalarından hediyeler çıkarırlardı. Çok sevdiği kakaolu kekten birkaç dilim, fıstıklı çikolata, ayağını üşütmesin diye bir çift patik...

Evlilik böyle bir şey olmamalı; yaygı üstünde onu dinlerken, böyle düşünürdü Azra. Biraz da o kapı önü oturmalarında duyduklarının etkisiyle, üniversiteyi bitirdikten sonra sınıf arkadaşıyla evlenip Ankara’ya yerleşti.

Sağda, ağaç kümeleri üzerinde görünen masalsı baca eski eve aitmiş. Orhan ancak annesinin vefatından sonra yeni bir ev yaptırmaya cesaret edebilmişti. Büyüyen kızları annelerine arka çıktıkça o da usul usul çekilmişti ablasının egemenlik alanından. Şimdi şen şakrak anlatıp duruyordu: Görüşmek de akraba sayılırız biz yahu! Büyük şehirler artık tımarhaneden farksız, satıp savın, gelin buralara.

Neyi satıp savacağız, diye sordu İsmail gülerek. Kiradayız biz.

Bir sessizlik oldu, ardından, büyük şehirde birikim ne mümkün zaten, dedi Orhan. Misafirliğe gitmek, birini yemeğe çağırmak için kırk kere düşünür insan. Bizim bütün sosyalleşmemiz bu bahçede. Sebzemiz meyvemiz, sütümüz yumurtamız... Mangalı kurarız, hanım börek yapar.

**Cihan Aktaş’ın bu öyküsü ilk kez
Daima Edebiyat’ta okurlarıyla buluşuyor*

Övünülecek gibi vardı, güzeldi bahçe, binbir türlü çiçek ve ağaçla kaplı hâlde uzayıp gidiyordu sol taraflarında. Seniha, zor yılların ardından tahtına kurulmuş bir kraliçe gibi vakurdu. Gel, diye elinden tuttu onun. Sana bahçeyi gezdireyim, kızlar kurar sofrayı. Bizim oğlan nerede, diye telaşla yerinden fırladı Azra birden. Ben takipteyim, merak etme, dedi Orhan. İleride dut ağaçları varmış. “İleri” her sapakta biraz daha uzağa çekilen bir yerdi sanki ve nihayet ilk dut yaygısına yaklaştıklarında, derinliğin hafif bir kıvrımla birlikte koyu bir çukur gibi göründüğünü fark etti Azra. Bu bahçenin iki yanındaki etrafı duvarlarla çevrili arsalarda katırlar sıra sıra beklermiş zamanında. Bir katırcı, o yıllarda böyle mal mülk sahibi olabilirmiş işte!

Oğlunun park da park diye tutturduğu vakitlerde hayalini kurduğu bahçeydi burası. Kalan ömrünü geçirebilirdi böyle bir yerde, İsmail de öyle, ancak, işte, oğullarının eğitimi için büyük şehirde yaşamaları icap ediyordu.

İmreniyordu Seniha'ya, bunu söyledi. İçini sıkıntı bastığında, bir uçtan bir uca gidip gelse, hafiflemeyi miydi zihni, bedeni... O gülerek, içinden gelecek ki gidip gelesin, bu saatten sonra benden ne köy olur ne kasaba, dedi. Görücü geldiklerinde, okula devam edecek tabii, bizde kızlar okutulur, ablası da okudu, diye söz vermişti kayınvalidem, ama düğünden sonra, ne okulu, bebekli kadın okula mı gider, diye kesip attı. Görümcem, hem okuyup hem annelik yapamazsın, birini seçeceksin, diye üstüme geldi. Orhan da, ablam ne diyorsa o, dedi. Babam vefat etmişti, nur içinde yatsın. Kundakta bebekle annemin yanına gittim, döndüm, bir kez daha gittim, döndüm, üçüncüyü denemedim. Yirmi yıl oldu, şu evin kapısından tek başına çıkıp da çarşıya gitmedim ben.

Görümcesi nerelerdeydi, bunu soracaktı ki, on yaşlarında bir oğlan belirdi yanlarında. Seniha'nın tekne kazıntısıydı ve sofraya çağırıyordu.

Ağaçlara asılmış geniş yaygıların dibinde biriken ballanmış dutlardan birer avuç alarak döndüler masaya. Çok sayıda çocuk vardı etrafta. Ellerin de bal ve tereyağı sürülmüş ekmek dilimleriyle bir o yana bir bu yana koşturuyorlardı. Kimisi yeğen kimisi torundu. Kendi oğlu da çocuk kalabalığı içinde bir görünüp bir kayboluyordu.

Çaylar doldurulmuştu. Börekler, kekler fırından yeni çıkmıştı. Bal kendi üretimimiz, diye anlatıyordu Orhan. Bahçenin ta öteki ucundaydı kovanlar. Çiçeklerin kokusu çayın tadına da karışmış gibiydi. Yasemin kattım, dedi Seniha'nın evli kızı. Geri kalan dünyanın gamı tasasıyla birlikte uzaklaşıyordu İstanbul'un nemi teninden Azra'nın. Ne güzel bir hayat sürüyorsunuz, dedi, trafik derdi yok, yetişme telaşı yok. Meyveyi dalından topluyorsunuz.

İnternette pazarlamaya başladım, baş edemiyorum siparişlerle, dedi kız.

Oğlunu yanına çağırdı Azra, sırtı terlemiş mi, kontrol etti. Fanilasını çeker çekmez şimşek gibi fırlayıp çeşmenin arkasına koştu çocuk. Saklambaç oynarken orada bir oyuk keşfetmiş olmalıydı, bayılırdı ortalıktan kaybolup kendi âlemine gömülmeye. Mutlu görünüyör değil mi, diye fısıldadı yanında oturan kocasına. Çocuklarla kaynaştı. Sonra onun, elindeki bal kaşığı saklamaya çalıştığını fark etti. Çocuklaşıyorsun, diyerek kaşığı elinden almak istedi ama o vermemekte diretti. Şeker hastasıydı, ama bal da bu bahçenin ürünüydü. Bir küçük tahta kaşık dolusu ye madem, diye izin verdi nihayet.

Keskin bir çığlışı tiz bir ağlama sesi izledi. Oğlu, annesini yalanlamak istermiş gibi gidip Seniha'nın küçük torununun gözüne yumruk atmıştı. Masadan fırlayıp koştu yanlarına, çocuğun gözünün kıyısında bir morartı görünce, kan beynine sıçradı, yanına çömelip sarstı oğlunu: Arkadaşlarına vurmamanı söylemiştim, iyi arkadaşlar güzelce oynar, birbirini incitmez, haydi, özür dile.

Bütün masa ahalisi ardında durmuş oğlunun özür dilemesini bekliyordu. Önce o vurdu, dedi çocuk, bir türlü özre yanaşmıyordu. O senden küçük ama, abisin ya sen, hani hep kardeş istiyordun ya, diye üstelediyse de söz geçiremedi. Ağlaya ağlaya çardağa doğru koştu oğlu, orada da durmadı, dümdüz gidip çeşmeye çarptı, sonra da yere kapaklandı. İsmail’le yanına vardıklarında, oğlunu bir arı bulutunun içinde kaybolmuş hâlde buldu Azra. Kucağına aldığı anda, korku içinde göğsüne yapıştı. Aynı anda sanki yüzlerce arı fırlamıştı çeşmenin alt tarafından, çardak arı doluydu şimdi. Oğlu göğsüne yapışmış hâlde dış kapıya doğru koştu Azra. Çeşmenin altına yuva yapmışlar nedense, kovanlar bahçenin ta öteki ucunda, telaşlanmayın, halledeceğim ben, diye ortalığı yatıştırmaya çalışıyordu Orhan.

Dış kapının önünde, bir zamanlar bir kilimin üstünde oturduğu yerdeydi Azra. Yirmi yıl önce, şurada oturup da bahçe kapısının aralığından baktığında, romanlarda okuduğu perili mekanlar gibi ürkütücü gelirdi her şey, ağaçlar bile. Köprülerin altından çok sular akmıştı.

Oğlu, arıların onu arayıp bulacağını sanıyordu. Yuvalarını dağıttın, peşini bırakmazlar, demişti Seniha’nın torunu. Arıların işi bal yapmak oğlum, rahatsız etmezsen gelmezler yanına, deyince, yatıştı biraz. Yine de içeri girmek istemedi. Biz baba oğul parka gideriz, sen biraz daha kal, dedi İsmail. Arabaya kadar onlara eşlik etti. Oğlanı koltuğuna yerleştirdikten sonra, İsmail’le konuşmak istedi. Sıklıkla yaşadığı şekilde suçlu hissediyordu kendini. İçinde büyüyen bir hisle bu olup bitenleri çağırıyordu sanki.

Büyütme, bütün çocuklar böyle tepkiler verir.

Gözüne vurmuş, bunu ilk kez yapıyor.

Ha, evet, çok canım sıkıldı benim de. Dikkat ediyordum ama bir anda oluyor her şey.

Kime anlatacaksın? Bilimsel bir açıklama yapsan konuyu olmadık yerlere çekerler. O kendi içinde çözümüyor bir süre sonra ama sarsılıyor da.

Herhâlde böyle böyle kıracak kabuğunu.

Özür diletemedim bir türlü.

İsrar etmemeliydin. Ne yapalım? En fazla, tuhaf bir çocuk, der geçerler.

Ya bir şey olsaydı? Göz bu, göz.

Vurduğunu sanmam. Daha önce hiç yapmadı.

İçeri girerken, kocasının sözleri yankılanıyordu zihninde. En fazlası, tuhaf biri, deyip geçmeleri idi insanların. Ondan daha azı ne olurdu? Garip. Mankafa. Geri zekalı. Kafasının bir tahtası eksik. Başka?

Seniha’yla birer kupa çay alıp eski evin yolunu tuttular. Azra çekingen bir sesle özür diledi yeniden. Biraz uyum sorunu var bizim oğlanın, dedi. Çok, çok mahcubum gerçekten. Göz bu, Allah korudu yine...

Ya niye mahcup olasın, çocuk bunlar, hem de o iz yeni değil, geçen kapıya çarpmıştı koşarken. Bir yere çarpmadığı gün yok. Çocuk işte, düşe kalka büyüyecekler.

Sevinçten içi içine sığmadı Azra’nın, duraklayıp alelacele İsmail’e mesaj yazdı. Adımları hafilemişti. Koşarak Seniha’ya yetişti. Eski ev az ilerideydi, yepyeni görünüyordu gerçi, onarımdan geçtiği belliydi, pırıl pırıldı. Çok yöne eğimli kırma çatısı göze çarpıyordu önce. Üç oda bir salon, eski evlerde epey bir genişlikmiş. Odanın biri görüncesinin, biri kendisiyle Orhan’ın, en güzeli de kayınvalidesinin. Sahi, kayınvalidesi vefat ettiğinde, görüncesi, odasına yerleşmek istemişti. Bir halı vardı, kıymetli derlerdi, alıp kendi odasına sermeye kalkmıştı ilkin. İşte o zaman başkaldırmış ama acımasızlaşmış da, evlenip gitmedin başımdan, senin hasetliğin yüzünden dert sahibi oldum, dememişti. Yıllar geçerken onu çekilmez kılan ne varsa sıradanlaşmıştı gözünde. Fısıldar gibi, zihni başka türlü çalışıyor, zamanla anladım, dedi. Kendine ait bir dünyada yaşıyor, her yere taşınmalı onu ama zor iş, bu yüzden de ayak uyduramıyor kimseye. Yaşlandıkça bunun böyle yürümeceğini fark etti bence. Çocuklar uğrasın diye şaklabanlıklar yapıyor. Görsen, tanımazsın şimdi.

Hiç tanıımıyordu ki... Düğüne, kabakulak olduğu için katılamamıştı. Bazen bir silik fotoğrafta gösterirlerdi ve hayret, kendini o kadar merkeze yerleştirdiği hâlde, çoğu zaman kenarda köşede olurdu. Bir bahaneyle iş kalabalığından sıvıştığına yorulurdu bu şekilde silikliği. Oysa, tepesi attığında insanı el içinde en kibar hâliyle bozmaktan çekinmeyeceği söylenirdi. Anlaşılan evin biricik gelinine hasedinden türlü dümenler çevirmeye kalkan bir mendeburdu, evde kalmış bir kız kurusuydu. Olmaz öyle saçma şey, kaynak olmadan nerenizden uyduruyorsunuz bunu, çıkardınız bunu, aklınıza gelen her şeyi söyleyemezsiniz, demokrasi bu değil, nasıl bir toplum olduk biz, diye sustururdu insanı. Esmerdi ve hoşlanmazdı esmerlerden. Açık tenlilerden hoşlandığı da görülmüş şey değildi gerçi, adını "soluk benizli" koymuştu Seniha'nın. Onun olmadığı kişiydi Seniha, aşkla sevilen, tutkuyla peşinden koşulandı, adı bir efsane gibi dolaşıyordu liseli aşklar arasında, onca yıldır. O ise birine kapılamayacak kadar kendine dönüktü. Beğendiği ona bakmazdı muhtemelen, o da tenezzül etmezdi daha aşağısına. Tuhaf biriydi işte, olmadık bir şey yapıp bir söz sarf edip ürkütürdü insanları.

Tuhaf biri... Şaşkınlıkla kulak kesildi. Bir saat içinde bu bahçede iki kişi için kullanılmıştı bu sıfat, biri oğluydu. Oğlu için arzulayamayacağı bir bağdı, canı sıkıldı.

Seveni az, yalnız bir kadını Görümce Hanım, tamam. Fakat Seniha aynı sıfatı, daha yakın tanısa oğlu için de kullanmaz mıydı? Yavrucağım, diye içlendi. Memleketini tanınması için erken miydi yoksa?

Seniha anlatmaya devam ediyordu: Annesi öldükten sonra şu raflarda dizili kabı kacağı alıp odasına yığmıştı. Şu kadcık umursamadım, dedi, Benimle uğraşmasın da ne yaparsa yapsın, diyardım. O da baktı beni üzemiyor, kıymetli veya değil ayırt etmeden çift olanları birer birer getirdi verdi.

Raftaki Diyarbakır hatırası pilav lengeri mesela, üzerindeki motifler bir rönesans ressamının kaleminden çıkmış gibiydi. Duvarı asılı taş ayna Halep Çarşısı'ndan gelmeydi. Bir katırcı kervanının gittiği güzergâhlarını eşyalarla tasvir edebilirdiniz. Yine de, aman Allah'ım, korkunç, nelerle avutuyor kendini, yazık, bütün dünyası eski kapkacak olmuş, diye geçiriyordu Azra içinden. İyi ki şehrinde evlenip de böylesi çekişmelerin içine düşmemişti. Bunlarla da uğraşmasa nasıl dağıtırdı ki kafasını insan buralarda! Gerçi böyle bir görümceyle ne yapsa dağıtamazdı insan kafasını herhâlde.

Düşüncelerini okumuş gibi Seniha, benzeri çekişmeler bütün ailelerde var, dedi. Bizimki başka bir meseleydi. O beni şımarık buluyor, aklıncı eğitmeye çalışıyordu. Çok uyuyormuşum, geç kalkıyormuşum, bir işi yapabilecekken halsizim diye kenara çekiliyormuşum, süs bebeği gibi yaşamak için cilveler yapıyormuşum kocama ortalık yerde... El alemin içinde bozardı, huyudur zaten, sözümü kesme, terbiyeni takın, diye hakaret ederdi, en hafifinden, doğru dürüst karnıyarık yapmayı öğrenemedin gitti, derdi. Yahu bu kadın ben hamileyken canım çekiyor diye incir reçeli kavanozunu odasında saklamıştı da, nur içinde yatsın, kayınvalidem bulup getirmişti.

Nasıl biri bu böyle ya, iyi tahammül etmişsin sen yine! Çekilir kahr değil. İyi ki geçmiş gitmiş. Ne geçip gitmesi? Bir yere gitmedi, bahçenin öteki ucunda oturuyor. Ciddi misin? Ne bileyim, ortalıkta yok ya, bahsi de geçmeyince, gitti sandım. Allah sabır versin öyleyse.

Umurumda değil ki... Benim için varlığıyla yokluğu bir. Benim aklımda hep bir kötülük figürü olarak kaldı. Kaç yaşında? Yetmiş var mıdır? Çık çık, seksen. Yaşlılıktan sesi soluğu çıkmaz olmuş demek. Görmek ister misin? Şu dönemecin arkasında evi. O kadar yakında mı? İsterim, ama öyle çat kapı olur mu? Ters davranmasın...

Yok, yapmaz, terslikleri mazide kaldı, biri uğrasın diye gözü yollarda oturur öyle taraçada. Geleceğinizi biliyordu, merakından ölüyordur şimdi.

Ben de merak ediyorum ya, inanamıyorum, şuracıktaymış.

İyi ya, gidelim. Demedi deme, şimdi sana bir saat kendini över. Odalar dolusu kitaba da hazırla kendini, bazen gösteresi tutar. Ama az oturacağız, tamam mı... Ben kalk deyince kalkacaksın. Tamam, peki.

Seniha'yı dinlerken, bir sürü önyargıyla evine sürüklendiği kişinin adını bile bilmediğini hatırladı Azra. "O", eskiden de hep "O"ydü, adı ne kadar az anılırsa şerrinden uzak kalınmış gibi! Konuyu dallandırıp budaklandırmak Seniha'yı gerdığı için de anlatılanla yetinirlerdi kapı önündeki yaygıda hoşbeş ederken. Biraz ürküyordu şimdi ve bunda "tuhaf" sıfatı konusunda beliren hassasiyetinin de payı vardı. Onunla ilgili duyduklarıyla izlenimleri örtüşecek miydi acaba? Birini üzüp de gece gözünü kapatıp mışıl mışıl uyuyabilen bir insanın ya kalbi taşlaşmıştır ya da her durumda kendini haklı görme gibi bir hastalığı vardır. O gerçekte nasıl birisiydi? Sahi, adı neydi?

Yavaşça, "Zühal" dedi Seniha.

"O"na fazla gelen bir ad gibiydi Zühal. Yumuşak, narin, nazenin...

Seniha'ya göre, çetin cevizdi görümcesi. Kuşağı içinde üniversite bitiren ilk kadını şehirde. Hukuka girecek puanı tutturmuşken kütüphanecilik okumak istemişti. Aşka meşke dalmadan, siyasi olaylara kapılmadan tahsilini tamamlayıp dönmüştü İstanbul'dan. Aşk evliliği hayalleri kurardı hep ama işte kendi benliğine tutkun birine çarpmazdı aşk. Şehir kütüphanesinden emekliydi.

Bir süre yürüyüp de sola döndüklerinde, birden karşlarına çıktı taş ev. Çitli bir bahçesi yoktu, yüksek temel üstüne tek katlı yapılmıştı. Küt ağaçlar, rengârenk çiçek havuzlarıyla doluydu evin önündeki taşlı yolun iki yanı. O, geleceklerini bilirmiş gibi el sallıyordu taraçada. Hazırlanmış gibi özenliydi giyimini ve yaşını hiç göstermiyordu. Üstünde yakası nakış detaylı bordo bir kimano takımı vardı. Elini uzatırken adını söyledi. Sıcak davranmaya çalışsa da uzun süre yalnız yaşayan insanlara has bir tutukluk hakimdi mimiklerine.

Giderek açıldı, dizi dizi kitap, dergi ve plak taşıdı önlerine. Salonun havası o kadar boğucuydu ki, on dakika geçmeden Azra'yı öksürük tuttu. Adını duysa da daha önce hiç eline almadığı dergileri saatlerce karıştırabilirdi ama işte, ılık su içse de geçmemişti öksürüğü. Seniha'nın teklifiyle balkona geçtiler. Gelin görümce orada hafif bir tartışmaya giriştiler. Zühal'in Azra'ya, yediğin bir şey mi dokundu, diye sorması dokumuştü Seniha'ya. Her şeyi kızlarla yaptık, hazır bir şey yoktu ki, hem ben asla paketli bir ürün kullanmam mutfakta, diye kendini savunmaya geçti. Ya dert etme, dedi Azra, polen alerjim var benim. Eski dergi ciltleri yüzünden salona sinen koku tetiklemiş olamaz mıydı alerjisini? Şu görünen Kanada kavağı mı yoksa, diye konuyu değiştirdi Azra, onun az ilerisinde ise baharı kocaman çiçeklerle karşılayan yan yana iki manolya ağacı vardı. Birbirinden güzel çiçeklerle doluydu kameriye, ama oturup da kiminle sohbet edecekti ki Zühal Hanım, Füsusul Hikem üzerine... Yeğenlerime bile, dedi, sevdiremedim kitap okumayı. Bir kitap veririm, bir dergi veririm, sırı kadem basar, alan aldığını unutur. Bu şehirde insanlar kitaba kıymet vermez, ben İbni Arabi üzerine oturup kimseyle konuşamam... Yaşar Nezihe'nin hayatını anlattığı dergiyi okusun diye verdiğim kişi kaybetti o dergiyi, piyasada da ara ki bulasın. O kişi kendini iyi biliyor.

Aman abla, sen de hiç unutmuyorsun, söyledim kızlara, Nadir Kitap'a sipariş verdiler, bulunca gönderecekler işte, uff.

Yavrum bir sen misin aldığını getirmeyen, kitaba değer vermiyor bu şehir, kadınlar hele hiç vermiyor. Eskiden hiç değilse Burada filan alıp dikiş dikerlerdi, bunu da unuttular. Ellerin altında kaydırıp dururlar ekranı, dolaplarına fazladan bir giysi daha girsin diye. Safımdır ben, insanlara çok anlam yüklerim ama karşımdaki sığ sulara yüzmekten memnunsan, ulaşamayız birbirimize. Çünkü niye, okumuyor ki gelişsin ufku, o zaman da gelsin griybet, gitsin köylü kurnazı safsatalar, dolsun dolaplar ıvır zıvırla.

Hep kitaplardan söz ediyor, içerden birini getirip altını çizdiği cümleleri okuyor, herhangi bir kitabı gösterip fi tarihinde ona nasıl bir ısrarla ulaştığını anlatıyordu. Söz biter gibi olduğunda da geri gelmeyen dergi bahsine dönüyordu. Yahu, diyordu, koskoca dergi nasıl kaybolur ben anlamam. Yeri raftır, masanın üstüdür, çantadır. Kitaba dergiye kıymet vermeyenin de ihtiyacı bitmez tabii. Tık tık alışverişler, kargonun biri gelir biri gider, dolaplar tıka basa, yine de doymaz gözü, kitap okumayan gözü doyuramaz tık tık gelgitler.

Seniha alışkındı onun sataşmalarına, sakince dinliyordu. Bir yerde dayanamadı, abla, dedi, tık tık diye küçümsüyorsun da yeğenlerin belki e-kitap sayfaları kaydırıyordur, sonuçta halaları sensin, asıl azmaz bal kokmaz.

Kitaba meraklı insan şu raflarda ne var ne yok diye merak eder, diye cevap verdi o, dalgın bir bakışla. Of ya, abla ya, geçti o devirler, e kitap okuyor onlar, dedi Seniha. Hadi canım, kitap meraklısı öyle de okur böyle de, diye sözünü kesti Zühal Hanım. Üşengeçliğe tahammülü yoktu. Kadınlığın şanıdanmış gibi narinlik gösterilerine girişen numaracılar da katlanamazdı. Dikişe sabrım yok diye bir bahanesi olabilir miydi akıl bir kadının? Kumaşımı, modelimi seçerim, iki günde hazır, konfeksiyona tenezzül etmem, cilt cilt Burda'larım var, oturup dikerim.

Pek de kulak asmadığını gösteren bir ifadeyle bahçeyi seyrediyordu Seniha. Arılar çiçeklerin üzerinde küçük bulutlar halinde dolaşıyorlardı. Başka bir yer yokmuş gibi kovanları getirip yanı başına koydular, dedi Zühal Hanım. Çocukları koruyorlar güya, yaşlı da bir çocuktur, daha da çocuktur hatta.

Aklına oğlu düştü Azra'nın. Diken üstünde oturuyordu ama bir yandan da ev sahibesini ilginç buluyor, daha fazla tanımak istiyordu. Kütüphanesinden söz ediyordu şimdi. Gazete dergi atmam ben, toplarım, dedi. Bir gün hepsi lazım olacak. İnternette gelen internetle gider. Plakları da vardı. Münir Nureddin'in pek çok eserini taş plaktan dinletebilirdi. Seniha da kahve yapardı herhâlde.

Yapardım da, geciktik biz, dedi Seniha. Sofrayı öyle bırakıp geldik.

İyi peki, gidin, aman durmayın, işleriniz önemli, ama bakın, yarın gelin, gelirsiniz değil mi? Bak, çok sevdim bu arkadaşını, yalnız, senden pek genç görünüyor.

İğneleme fırsatını da kaçırmazsın ama yanıldın, o zaten genç. En küçüğümüzün sınıf arkadaşısıydı. Neyse abla, meşgul etmeyelim seni daha fazla.

Azra'ya dönüp, ablamın vakti planlıdır, okur, yazar, rüyalarını bile yazar, dedi. Şimdi biz geldik ya, bunu da yazar, çat kapı gelip gitmeyi sevmez de biz öyle geldik işte.

İnanmayın siz ona, dedi Zühal Hanım, Azra'ya. Ben çok okurum ama yazmak çileli iş. Her şeyi abartır bu arkadaşınız.

Onları geçirmekte ısrar etti. Çiçek tarhlarının bitimine kadar birlikte yürüdüler. Bir bostanın yanından geçiyorlardı şimdi. Lavanta değil miydi oradakiler ve, evet, melisa, biberiye, kekik, fesleğen, nane... Şunlar karahindiba, oradakiler de acı bakla. Öksürmeyi göze alarak derin derin içine çekti çiçek kokularını Azra. Hoş koku bir onu cezbetmemiş meğer! Bir de baktı arı bulutlarıyla kaplı üstleri. Çılgık attığını fark edince, merak etmeyin, onların derdi çiçeklerle, otlarla, dedi. Zühal Hanım. En çok mavi, mor, eflatun, beyaz ve sarı bitkileri severlermiş, ben de severim, ama seneye bir şey ekip dikmeyeceğim. Bu kovanları böyle getirip attılar başıma...

Ablamdan korkup bizim o tarafa kaçmış arılar, diye mırıldandı Seniha. Çeşmede bile yuva yapmışlar.

Eviniz çok güzel, yeri de güzel, ne şanslısınız, dedi Azra. Çok isterdim böyle bir evim olmasını.

Asıl güzel olan ailemin evi, gördün mü?
Gördüm gördüm, gerçekten güzel.
Çok güzel. Özledim. Bazen oğlum götürür.
Bazen mi? Nasıl yani? Şuracıktaki ev değil mi sözünü ettiğiniz?

Pot mu kırmıştı? Soran gözlerle baktı Seniha'ya. O, bunadı iyice, boşver, diye söylendi usulca. Taşlı yolun sonuna gelmişlerdi. Buradan dön sen, dedi Seniha. Bizim uğrayacağımız yerler var. Evi özledim, diye tekrarlardı yaşlı kadın. Ayrılmakta zorlanıyormuş gibiydi. Daha önce bahsi geçen şairden söz etti. Urfalı âşıkklar 250 şiirini türküleştirmişler Yaşar Nezihe'min. Plakları var bende, dinlemek ister misin? Başka başka kitaplar başka başka anılar. Kolayca diktığı tayıörler. Şımşık gittiği iş yerinde gördüğü saygı. Kitaplarını, elli senelik gazete arşivini şehir kütüphanesine bağışlayacaktı. Onları hak eden biri yok etrafımda, yok, dedi. Ellerinde telefon, tık tık, kargonun biri gider diğeri gelir.

Büyüttür de büyüttür, duyan da sanır ki her gün her gün kargocular kapımızda, diye sözünü kesti Seniha. Gel dersin, gelince de pişman edersin hep.

Yaşlı kadın onu duymadı. Adımlarını açmış gidiyordu. Seniha koşup kolundan tuttu, eve dön sen abla, geç oldu, dedi. Orhan gelecek, git bir hazırlık yap.

O, çocuksu bir sesle sorgulayıp duruyordu: Yürüse ne olurdu ki, ta kapıya kadar gelse ne olurdu ki...

İnsan bazı şeyleri zamanında idrak edecek, diye cevap verdi gelini.

Azra sersemlemiş bir hâlde onları bir laf yarışının içinde bırakıp yürüdü. Sapağa gelince dönüp baktı. Seniha hızlı hızlı geliyordu, yaşlı kadın ise taş yolun bittiği yerde duruyordu; ne gerisinde ne ilerisinde, tam ucunda. Dur vedalaşayım ya, deyip yanına gitti. Teyzeciğim, ben yine uğrarım inşallah, deyip eline sarıldı. Öpme elimi, dedi o, sevmem ben el öptürmeyi. Ardından, sen nasıl bir samimiyetle bana “teyze” dersin, hanım demeliydin, hanımefendiye de sevmem, diye çıkıştı.

Peki, nasıl isterseniz, Allah'a emanet olun, deyip geri döndü. Yoğun hisler içindeydi. Yalnızlıkla cezalandırılmış bu kadın, diye düşünüyordu, yaşlılık çağında bahçenin en derin köşesine sürülmüş. Evlenmez o, yüzgöz olmaz kimseyle, kusurları bilinsin istemez, derlerdi bahsi geçtiğinde. Çoğu insan, adı çıkmasın diye örtbas ederdi ayrıkçı yanlarını küçük şehirlerde, o ise tuhaflığına tuhaflık katacak şekilde yaşamıştı. Arı bulutlarından bir perde geriliydi insanlarla arasında. Bu perdeyi kendisi germemişti gerçi. Tuhaf, gerçekten tuhaf, diye düşündü.

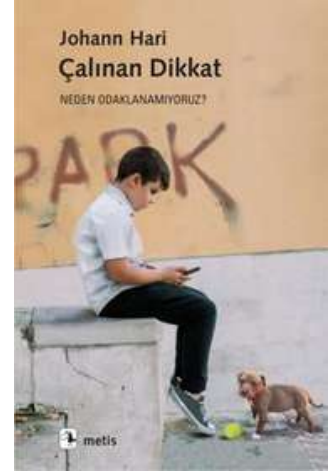
Yanı başında Seniha, tutturmuş dergi de dergi, diye söyleniyordu. Getirttim kargoyla, al işte, dedim ama maksadı beni zor duruma düşürmek, geri verip vermediğim de belli değildir bu arada, vermişimdir, atmıştır bir kenara. Benim alıp kaybettiğimde notları varmış filan. Sanki allame-i cihan da millete hayrı dokunacak notlarının. Eskiden ezerdi beni böyle sözlerle herkesin içinde, sallamıyorum şimdi. Gördün, bitmiyor iğnemeleri ama ben de o aciz Seniha değilim artık. Boşverdim. Oyalansın öyle köşesinde.

ÇALINAN DİKKAT, ÇALIŞAN ZAMAN

Yazmaya ayırdığımız zamanın kat kat fazlasını okumaya ayırmamız gerekiyor. Bir kitabı bitirdikten sonra diğerine başlamak okuma aralıklarında da zihinde dolaşmaya devam etmesine imkân tanıdığı için okumaların en verimli ama zamanın parçalara ayrılıp hızla tükenmesi yüzünden tercih edilmiyor artık. Nicel olarak azalmasından korktuğumuzdan dolayı nitelikli okumaları arka plana atıp okur oburluğuna başlıyoruz. Evde ayrı, arabada ayrı, işte ayrı kitapla devam ediyoruz. Kitap seçimlerimiz bile buna göre şekilleniyor. Saatlerce okuyabildiğimiz tek yer evimiz olduğu için en zor kitaplar evde istifleniyor. Arabada veya çantada sürünenler ise genelde tamamlamayı beceremeyeceğimizi düşündüğümüz ve orada burada unutsak umursamayacağımız kitaplar oluyor. İşe giderken yanımıza deneme veya öykü kitaplarını alıyoruz. Okumalarımız bölündüğünde en kötü ihtimalle birkaç sayfaya tekrar bakmamız gerekiyor veya ayırdığımız zamanı kitaba göre ayarlıyoruz.

Benim şu anda okuduğum kitap Johann Hari'nin kaleme aldığı *Çalınan Dikkat*. Barış Engin Aksoy'un çevirisiyle Metis Yayınları'ndan çıkmış. Aynı zamanda gazeteci olan Johann Hari odaklanmakta güçlük çektiğini fark ediyor ve bunun sebeplerini ararken kendini internetten tamamen soyutladığı bir yerde inzivaya çekilmiş olarak buluyor. *Çalınan Dikkat* internetsiz hayatının günlüğüne yansımından ve konuyla ilgili araştırmalarından oluşuyor. Bir süredir adını duyuyordum ancak yeni okuyorum. Benim okumalarım zaten hep geriden gelir. İyiliğine emin olmadığım bir kitabı listeme eklemem. Satın alıp sıraya koymam filan derken epey gecikirim. Bu kitabı da alıp okumaya başlamam yeni sayılır. Okulda başladım ve orada tamamlayacağımı düşünüyorum.

Merve Yurtsever bu köşede yayımlanmak üzere yazı istediğinde önce balkan gezisinde okuduğum *Dolambaç*'ı yazmayı düşündüm. Balkan ülkeleri arasındaki yollarla kitabın adı çok uyumluydu ama üzerinden zaman geçtiğinden dolayı içeriğini tam hatırlayamamış ve ne yazacağımı bulamamıştım. Hâlihazırda okuduğum kitapları düşünürken *Çalınan Dikkat*'te karar kıldım. İş yeriyle *Çalınan Dikkat*'in uyumu mükemmel. Mesainin başlamasıyla beraber hayatımız sekteye uğruyor. Günün en verimli anlarını para kazanmak için harcıyoruz. Akşama kadar çalışınca o kadar yoruluyoruz ki kitap okumak, sanatla ilgilenmek, spor yapmak vb. hiçbir şeye vaktimiz de gücümüz de olmuyor. Eve gidince yığılıp kalıyoruz. Hatta akşam arkadaşlarımızla buluşmak için bile enerjimiz kalmıyor.

Kitabı okurken bölüm bölüm okumak zorunda kaldım ama o kadar etkileyiciydi ki zihnimde dolanmaya devam etti. Herkese ondan bahsettim. Hem deneyimini aktarması hem de konuyu tüm yönleriyle araştırmasıyla müthiş bir çalışma olmuş. Uzmanların görüşlerini almakla kalmamış yaptığı incelemelerle hatırı sayılır bir veriye ulaşmış. Araştırmalarıyla ilgili şunları söylüyor: “Ne olup bittiği ve nedenleri konusunda çoğu zaman anlaşmazlık içinde bu bilim insanları. Bunun nedeni bilimin sarsak olması değil insanların çok karmaşık olması; ‘Dikkat becerimizi neler etkiliyor?’ gibi çetrefil bir soru karşısında ölçüm yapmak da çok zor. Kitabın yazımında benim için bir güçlük oluşturdu bu elbette. Ama kusursuz kanıtı bekleyecek olursak sonsuza dek bekleriz.”

Johann Hari toplumu değiştirmeyi kafaya koymuş. Aslında yazdığı kitap kişisel gelişim kitabı değil ve bunun da altını çiziyor aslında ama okuduktan sonra değişmemek imkânsız. Sosyal medyanın zamanımızı ele geçirdiğini biliyoruz ve kendimizce çareler buluyoruz. Bildirimleri kapatıyoruz, sınırlı kullanmaya çalışıyoruz lakin tüm bu çözümler kalıcı olmaktan çok uzak. Tam olarak emin değil gibiyiz. Bir yandan faydalarını düşünüp bir yandan kaçırdıklarımızı hatırlayınca kâr zarar hesaplaması yaparken buluyoruz kendimizi. İş hayatını da sosyal medyaya benzetmemin sebebi bu aslında. Hem para kazanmak hem de insanlarla sosyalleşmek hoşumuza gitse de zamanımız uçup gidiyor. Koskoca ömrü çalışırken nihayete erdiriyoruz. İş bırakırsak eğer internet kullanımımızı kontrol edip edemeyeceğimizin de garantisi yok. Kitabı tamamladığımda tüm bu çelişkilerimin son bulacağını umuyorum.

Kitabın arka kapağından:

“Böyle az uyuyup çok çalışan, üç dakikada bir faaliyet değiştiren, zaafılarımızı öğrenip manipüle etmek için tasarlanmış sosyal medya siteleri tarafından takip edilip gözlemlenen, stres fazlalığından aşırı tetikte yaşayan, enerjinin sıçrayıp çakılmasına yol açan bir şekilde beslenen, her gün beyne zarar veren toksinlerle dolu bir kimyasal çorbası soluyan bir toplum olmaya devam ettiğimiz takdirde –ciddi dikkat sorunları yaşayan bir toplum olmaya da devam edeceğiz, evet. Ama bunun bir alternatifi var. Örgütlenip karşı koymak– dikkatimizi ateşe veren kuvvetlerle mücadele edip yerlerine iyileşmemize yardımcı olacak kuvvetler geçirmek.”

MEKSİKA MUTFAĞINDA DEVRİM

Kadınların en önem verdiği mekân mutfaktır. Orası yemek yapılacak ocaklıktan ziyade büyük bir âlemdir. Arkadaşlar mutfakta ağırlanır, kahveler eşliğinde iki lafın beli kırılır, dertler ortaya dökülür, derman bulmak için birer kâse kısır yenilir, gözyaşları tencerenin içinde birikir de yemeğin tuzuna tuz olur, kahkahalar tezgâhın üzerinde yankılanır. Coğrafya yemek kültürünü ve damak zevkini değiştirse de kadınların mutfığa karşı olan zaafına hiçbir zaman mâni olamaz. 1989’da Laura Esquivel’in kaleminden çıkan ilk romanı “Acı Çikolata” yani orijinal ismiyle “Como Agua Para Chocolate” bunu kanıtlar niteliktedir. Havva Mutlu tarafından Türkçe olarak edebiyatımıza kazandırılan eserin ismi çok yerinde bir seçim olmuştur. Mutfak ekseninde, yemek tarifleriyle ilerleyen kitap, mutfaktan ve yemek tariflerinden çok daha ötedir. Mutfak, yemek yapılacak mekândan ziyade, kitabın başkarakter Tita için ucu bucağı olmayan bir dünya, yeryüzüyle gökyüzünün bütünüdür. Hüznü, kederi, çikolatanın acısını tadan Tita, içine girdiği bu girdabın şiddetinden mutfığa, özüne daldığı yemeklere sığınarak kaçır. Tita’nın hayatı sorguladığı ve yaşamına dair kesin kararlar aldığı mutfak, onun için adeta nefes alabildiği ve özgürlükle buluştuğu bir mekândandır. Bir nevi kendini mutfığa adayan dişil davranışa bir gönderme hissedilir eserde.

Meksika kültürüyle yoğrulmuş olan ve her sayfasında buram buram yemek kokularının yükseldiği “Acı Çikolata” kitabında, 1910’lu yıllarda yaşanan Meksika Devrimi alt perdede bizlere göz kırpmıyor. Fakat bu noktada ustalığını konuşturan Esquivel, ülkenin karmaşık olan sosyo-politik dinamiğini mutfığa yansıtıyor. Aslında mutfak, okuduğum ve hissettiğim kadarıyla Meksika’nın çalkantılı sürecine ayna tutan, ülkenin ritmini yansıtan bir metafor.

On iki bölümden oluşan ve ay adlarını alan her bir bölümün girizgâhında yemek tariflerinin bizleri karşıladığı kitapta, gözlerini mutfakta açan, orada büyüyen ve hatta aşkını, acısını, kahrını orada yaşayan Tita’yla karşılaşıyoruz. Belki de mutfak Meksika’yı, Tita’ysa devrim dönemindeki Meksikalı vatandaşları temsil ediyordur. Büyülü gerçeklik tekniğiyle kaleme alınan eserde gerçekle hülyalı sahneler birbiriyle öyle güzel entegre olmuş ki bulutların üzerinde uçtuğunu hissederken bir anda yere çakılmıyor okur. Yavaş yavaş, kanatları kırılmadan süzülüp inişi gerçekleştiriyor.

Bana kalırsa kitabın “acı” tadını okura yansıtan, anlatılanın çıkış noktasını oluşturan unsur; geleneklerin, örf ve adetlerin kadınlar üzerindeki manipülatif etkisi. Kitapta bahsi geçen ve Tita’nın annesi olan Elena anne, geleneklerin insan kılığına girmiş hâli olup bizlere aktarılmak istenen bir başka metaforudur. Tita’ya büyük aşk duyan ancak geleneklerinden ve Elena anne engelinden dolayı sevdiği kadınla bir araya gelemeyen Pedro, Tita’ya yakın olabilmek adına onun ablasıyla evlenir. Bu noktada Tita ve Pedro’nun yıllara yayılan ve imkânsız olan aşk hikâyesinin mutfak kültürüyle harmanlandığını, yaşanan duyguların yoğunluğunun yemeklere bir ayna gibi yansıdığını görüyoruz. Öyle ki kitabın Şubat ayı olarak isimlendirilen ikinci bölümünde, Pedro’nun ablasıyla gerçekleşecek düğünü için hummalı bir mutfak işine girişen Tita’nın mutfağı sular altında bırakacak kadar yoğun olan gözyaşlarıyla yaptığı pasta herkesi derin bir aşk duygusuna boğuyor. Hatta ve hatta, Tita’nın tüm kalbiyle bağlılık duyduğu evin aşçısı Nacha bu pastadan sonra, elinde sevdiği adamın fotoğrafıyla ölü olarak bulunuyor. Büyük bir aşk ve tutkuyla yapılan, gözyaşıyla sulanan pastanın barındırdığı tüm duygular, artık onu yiyenlerin kalbine sirayet ediyor diyebiliriz. Doğduğu yerden, mutfaktan dışarı taşıyor Tita ve içinde büyüyen duyguları da onunla birlikte etrafa saçıyor.

Olay örgüsü mutfak ekseninde dönüyor olsa da başkahramanların yaşadığı çiftlik ve doktor John’un evi, kurmaca içinde geçen diğer mekânlardır. Fakat Tita için yaşamın mutfak olması ve yemek yaparken yaşamla ilgili hayallerde gezinmeyi seviyor olması, mutfağı eserin ana mekânı kılıyor ve okuyucuya bunu hissettiriyor. Eserde mutfak özelinde biz okurlara sunulan yemek tarifleri, mekân anlatımını bütünleyen bambaşka bir unsur. Hiç bilmediğim, kokusunu dahi duyumsamadığım bu yemeklerin gözlerimin önünde belirmesi, açlığını perçinlemesi ve başımı döndürmesi mekân anlatımını başarılı kılan başka bir yol oldu benim için. Eserde mutfak tasviri yoğun olmasa da yapılan yemek tasvirleri, mutfağın da hayal edilebilmesine vesile olmuş bir yerde.

Yazarın başarılı betimlemeleriyle, Meksika yemek kültürü üzerindeki hâkimiyetiyle, değindiği temaların ve gelenek eleştirilerinin Türk kültürüne yakın olması sebebiyle kitabın içinde bir karakter olarak gördüm kendimi. Ben de mutfaktaydım ve ben de yaşamı sorguladım Tita’yla beraber. Etrafta salınan yemek kokularının peşine düştüm, bir çatal tadına bakmak istedim ve tadına hâkim olmadığım yemekler geçti boğazımdan. Kitabın sonunda kekremesi bir lezzet, acı çikolatanın lezzeti kaldı damağımda. Şimdi birazdan mutfağa gidip dertlerimi ortaya dökerek, derman bulmak için bir kâse kısır yiyecek, gözyaşlarımı tencerenin içinde biriktirip yemeğin tuzuna tuz katacağım. Belki bir gün, Tita’nın torununun elinden kaymaklı torreja yemek için Latin Amerika’ya uçarım, kim bilir.

ŞULE GÜRBÜZ ÖZELDİR ÇÜNKÜ...

Orhan Gazi Gökçe

Şule Gürbüz özeldir çünkü en başta kendi kazı alanına, kendi harabatına odaklanmış bir hâl yazandır. İçeriden dışarıya değil içeriden daha içeriye yönelen kalemını uzun yıllar bir kenara koyup kendini beklemeyi, dinlemeyi ve demlemeyi bilmiştir Şule Gürbüz. Edebiyat dünyasında bir kitap vesilesiyle görünürlüğü ilk defa 1992'de basılan *Kambur* adlı romanı iledir. Bu eserini yayınladığında 18 yaşındadır henüz. *Kambur* sonrasında 1993'te *Ne Yaştadır, Ne Başta Akıl Yoktur* adlı bir oyunu ve *Ağrıyınca Kar Yağıyor* adlı şiir kitabı basılır. Zikrettiğimiz son iki eser edebî sahada bir arayış heyecanına yorulacak olsa da *Kambur*, yazarının beyanıyla yıllar sonra bu yolda ne kadar mesafe aldığını kendisine gösterecek çakılmış bir hiza çivisidir.

Şule Gürbüz'ün yıllar sonra *Kambur*'a dönük açık yüreklilikle yaptığı özeleştir, uzun fasıla sonrası ve besbelli ki çeşitli iç sancılarla erişmiş ve nihayet üzerine gelen bir tat ve hayatı bu hâliyle beğenir olma durumuyla kıvama gelen *Zamanın Farkında* (2011) ile sağlamasını yapar. Sürekli değişip duran insanlık hâllerini kendinden uzaklaştırmadan yakalamaya, kâğıdın üstünde kalemiyle irdelemeye çalışan Şule Gürbüz'ün mesleğindeki (mekanik saat tamirciliği) inceliği edebiyat masasında da ustalıkla sürdürdüğü görülür. Kendini bekleme, kendinden bir şeyler umma, kendinden ne çıkacağına dair bekleyiş böylece başka bir yere evrilir onda. Şule Gürbüz için yazmak bir produksiyon işi değildir. Kurmacanın büyüüne kapılmaz ve bu büyü ile okuyucu avlama telaşına düşmez. Yazacak hâle gelmek ve odaklanmak onun bütün hünedir. Dikkat hırsızlığından kendini korumanın gitgide zorlaştığı çağda merceğin odağını akıp giden zamana, onun üstünde bir şekilde seyreden insana sabitlemek zor bir iş kuşkusuz. Bu hırpalayıcı mesainin sonunda bakıp kendini beğenecek bir dermanı da kalmıyor sanki Şule Gürbüz'ün. Yapıp geri çekilmek, sanatını bu iki hamle ile izah mümkün belki de onun.

Çoşkuyla Ölmek (2012), *Öyle miymiş?* (2016) ve *Kıyamet Emeklisi* (2022)'nde kendini bilmiş, bulmuş ama asla beğenmeyen bir olgunlukla karşılar okuyucuyu Şule Gürbüz. Yazar, okuyucunun beğenilerini tahmin etmeyi, kalemını ona göre yontmayı, onun istediğini hemencecik vermeyi ve ona tam da zamanı dedirtmeyi kendine zul görür. Olur olmaz yerde sağa sola bakmama terbiyesini mizacının yardımıyla pek erken edinmiş, ortalama okur ve piyasa beklentilerinden kendini yalıtma cehdini kazanmış denebilir. Gürbüz, aslında dönüp geriye bakmaktan imtina etmez ancak tebensümünü bölmez, odağını, ufkunu kaybetmez. Yapacağını en iyi şekilde yapmak, içerik ve üslubu özgün bir şekilde harmanlamak Gürbüz'ün rikkat ve dikkatle başardığıdır.

Şule Gürbüz

Orhan Gazi Gökçe

Şule Gürbüz'ün kahramanları kendi kendine konuşan, ömrünün bütün muhasebe/murakabesini kendiyile yapan iç ülke yolcularıdır. Şule Gürbüz'ün anlatılarında ne ön planda ne de fonda belirgin bir arka ses duyulmaz. Kalabalıkların gündeminden kaçmış ya da onlara kulak tıkamış kahramanların kendi enkazları altından çıkma çabaları görülür yalnızca. Her ne kadar metinlerde toplumsal olan sessize alınmışsa da içtimai durumun bireye sinen kokusu, nesilden nesile aktarılan korkular, kaygılar ve sıkışmışlık hâllerinin hülasası derinlemesine hissedilir. Yabancılaşma eğilimi değildir Şule Gürbüz'ün aldığı mesafeden anlaşılacak olan bence bilakis kahramanlarda müşahhaslaşan kolektif ruhun arkeolojik kazısıdır. Bu kazıda her türlü önyargı ve toplumsal koşullanmalardan sıyrılmanın ehemmiyetinin farkındadır Şule Gürbüz.

Şule Gürbüz'ün hangi çabanın içinde kendini bulduğunu, yazarken neyi denediğine kategorik olarak izahlar getirmek de zor. Bir türe illa dahil edilecekse diye yuvarlama bir tabirle Gürbüz'ün metinlerini bir sepette toplamanın artık çok gerekli olmadığını düşünüyorum. Hikâyeden ayrıksı bir düşünce olamayacağı gibi düşünmeden hikâye etmenin hiçbir zaman anlamlı karşılıkları da olmayacaktır.

Hayat akarken insanın onu mümkün olduğunca anlamlandırabilmesi büyük bir çaba gerektirir. İnsana dair olanı bu akış içinde kelimelerle zabt etmek ise başka bir hüner. Gürbüz'ün yazıyla alışverişi tam da bu düzlemde hayatla atbaşı bir akışla gerçekleşir. Kendini göze sokmayan, hikâyeyi hem kuran hem de kıvam içinde onunla karılan bir yazar olarak kendine muhatap olmayı tercih edenlerle aynı hizada, sesini yükseltmeden konuşabiliyor. Zor olanın konuşur gibi yazmak olduğu söylenir. Konuşan bir metnin paradoksal bir tarafı olsa da anlatmak daha çok konuşmakla ilgilidir. Yazının kendine has kaidelerini esnetmek ancak metni konuşturmakla mümkün olabilir. Zihninden geçeni hırpalamadan kayda geçmek, ipin ucunu muhataba suhuletle iletmek ve muhatap ipin ucunu tuttuğunda makaranın kendiliğinden dönmesi ve girift yumağın kendini yavaş yavaş çözülmesi...

Metin üzerindeki dil işçiliğini bitap düşmüş vaziyette çok da keyfini çıkaramadan yapabildiğini dile getiriyor Şule Gürbüz. Benim için onu özel kılan dilin yalnız dolaysız bir ifade aracı olarak değil bireyin ve toplumun hafızasını tazeleyen, düşünceyi muhayyel hâlden alıp dönüştüren, tekrar tekrar farklı formlarda üreten mucizevi imkânlarının farkında oluşu ve dilini odaklandığı hikâyenin atmosferine uygun bir ritimle işletmesidir.

Okuyucu üzerinde bir tahakküme kalkışmadan ve aynı zamanda kendine has kurgu disiplini bozmadan içe dönük sorular, izahlar ve yer yer aforizmatik düşünme temrinleriyle Şule Gürbüz'ün hikâyeyi parçalamaması bilakis onu derinleştirmesi ve muhatabının zihnine kök salma konusundaki mahareti ise takdire şayan.

Şule Gürbüz'ün başka okuyucuları onu kendileri için özel kılan bambaşka cümleler kurabilir elbette. Zira okuyucunun yazarla kurduğu temas, onunla yakaladığı rezonans biriciktir. Yazarın bu kurulan biricik ilişkilerin mahiyetinden haberdar olma imkânı olmasa da okuyucuya tam olarak istediğini vermemiş olmanın “tuhaf sevinci” ile kazıya devam edeceği muhakkak.

AZİZ NESİN ÖZELDİR ÇÜNKÜ...

Yavuz Ahmet

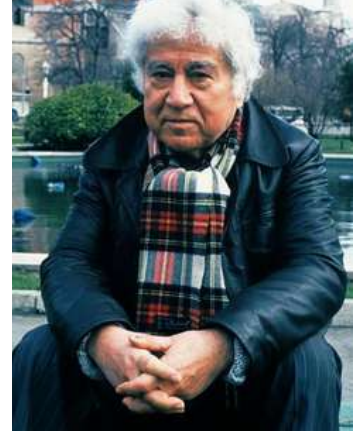
KİŞİSEL SÖZLÜĞÜMÜN AZİZ NESİN MADDESİ

Doksan beş yılı. On yedi yaşındayım. Takvim hesabına kalırsa çocuksu duyarlılığın son demlerindeyim. Hayatın hesabına göreyse onun acımasız dişlileri arasına çoktan dâhil olmuşum. Okuma yönüyle romantik kurgulara bağlılığım sürüyor. Adına hidayet romanları denilen, şimdiki düşünceme göre asla roman sayılamayacak, hazır bir kitleye hitap ettiği için şablon kitaplar kabilinden romanslar okuyorum.

Hala var mı bilmem ama imam hatiplerde o zamanlar hitabet diye bir ders vardı. Bir nevi imamlık eğitiminin verildiği, pratiğe dayalı bir ders. Bizim sınıfa, ilçe müftüsü olan Kerametdin Demir geliyordu. Tabi ben hemen çoğu derste şu yukarıda sözünü ettiğim romansları okuyordum. Derken birgün Kerametdin Demir beni derste kitap okurken yakaladı. Kızacak sandım, öyle olmadı. Adımı bilmediği için “Gözlük, senin hep bu tür kitaplar okuduğunu görüyorum. Zamanını boş yere bunlarla işgal etme, sen zaten böyle bir okula gelerek yolunu tutmuşsun, bunların sana hiçbir faydası olmaz.” dedi. Şaşırdım. O güne dek edebiyat hocalarından bile kitap tavsiyesi işitmemiştin. “Peki hocam, ne okuyayım?” dedim. “Aziz Nesin oku, Uğur Mumcu oku. İnsan ancak zıt görüşleri tanıyarak kendini geliştirir. Yoksa sadece kendini tekrar edersin.” dedi. Madımak Olayları daha yeni yaşanmış. On yedi yaşında, hayata romantik pencereden bakan bir imam hatip öğrencisine Aziz Nesin okuması tavsiyesi... İtiraz ettim ve “Aziz Nesin inançsız biri.” dedim. İşte o an, hayatım boyunca en önemli şiarım olacak uyarı geldi Kerametdin Demir'den: “Sana ne! Orasını Allah'la kuluna bırak, sen esere bak. Onca zaman ampulün aydınlığında oturdu diye hiç kimse Edison'un inancını benimsememiştir.”

O sıralar Fikri Sağlar kültür bakanı. Hemşehrimiz, bizim ilçeye güzel bir kütüphane yaptırmış. Başta Aziz Nesin olmak üzere sol cenahtan hemen bütün yazarların kitaplarına kolaylıkla ulaşmak mümkün. İşte Aziz Nesin kitaplarıyla daha o gün ilçe kütüphanesinde tanışıyorum. Sonrasında da bulabildiğim hikâye kitaplarını peş peşe okuyorum.

Bugün kendim de bir hikâye ve roman yazarıyım. Tarafsız bir gözle metinlerime baktığımda orada gözle görülür bir Aziz Nesin etkisinin olmadığını görebiliyorum. Etkiden kastım elbette üslup meselesi. Yoksa derdi olan, hayatı merkeze alan, insanlara geniş pencereden bakmaya çalışan hikâyeler yazma gayretim gerisinde muhakkak o keyifli okumaların yol göstericiliği vardır. Ama bende Aziz Nesin'in yeri, salt yazma eyleminin daha üstündedir.

Aziz Nesin

Yavuz Ahmet

Bir defa onun kitaplarıyla tanışınca dek edebiyatın, benim de içinde bulunduğum hayatın dışında bambaşka bir dünyayı anlatması gerektiği yanılışıma sahiptim. Zira okuduğum romantik kitapların olayları ve kahramanları, hiç de tanıdığım dünyaya ait görünmüyorlardı. Aziz Nesin hikâyelerindeki mizahla karışık gerçeklikle karşılaştığımdaysa aslında edebiyatın tam da hayatı anlatması gerektiğini anladım. Çarşıda dolaşırken, köy minibüsünü beklerken, bir çay ocağında çayımı yudumlarken insanların yüzlerine o gözle baktığımı, konuşmalara o niyetle kulak verdiğimi çok iyi hatırlıyorum. Belki de sonrasında Sait Faik kitaplarına geçiş yapmamda bile Aziz Nesin hikâyelerinden gelme insan gözlemciliğinin katkısı büyüktür.

Yine Aziz Nesin'deki o akıcı anlatma kıvraklığı ve basit sanılan bir meseleden hem derdi olan hem de keyifle okunan bir hikâye çıkarabilme yeteneği... Evet, edebi metnin okura anlattığı bir şeyler vardır. Fakat tek bir metinle her şeyi anlatmaya kalkışan metin, nihayetinde anlam karışıklığının içinde kaybolup gidecektir. Benim ta en baştan bu yana hikâye yazarlığında özellikle uygulamaya çalıştığım bir tekniktir bu: Basit olanı hikâye edebilmek. Sanırım bunu becerebiliyorum da. Mustafa Kutlu'yla yaptığımız bir telefon görüşmesinde "Sende basit bir olayı çok kolay hikâye edebilme yeteneği var." demişti. O an Aziz Nesin'i hatırlamış ve gülümsemiştim.

Ustalar, sadece yapabildikleriyle çırağı eğitmezler. Bazen eksiklikleri de sonradan gelenler için yol gösterici olur. Aziz Nesin'den bu anlamda da bir şeyler öğrendim diyebilirim. O, benimsediği edebiyat anlayışının etkisiyle, tekniğe çok da önem vermeden içeriğe yoğunlaşmıştır. Oysa nasıl anlattığın neyi anlattığın kadar önemlidir. Haliyle yazarın zaman zaman arayışlara girişmesi de, denemekten çekinmemesi de yazarlık macerasına dâhildir. Bence Aziz Nesin, hemen bütün hikâyelerinde görülen o tefrika üslubunu kimi metinlerinde bırakıp nitelikli okumalara uygun metinler de üretmiş olsaydı, -kendisinin ifadesiyle- ölünceye dek aramayı sürdüreceği o kusursuz metne erken yaşlarda pekâlâ ulaşabilecekti.

MANZARASIZ BALKON

Merve Yurtsever

“Al kızım al! Sen bu evi al.”

...

“Hem manzarasız balkonu var. Kafan rahat olur. Oh! Gül gibi kurulursun işte. Dinle amcanı, bak yıllar sonra bana dua edersin.”

“Şaka mı yapıyorsun amca. Manzarasız balkonu ne yapayım? Olmasın daha iyi.”

“Öyle deme öyle deme! Balkon bir eve şart. Ruhun daraldı mı çıkarsın, bir temiz nefes çekersin. Oh! Mis gibi ferahlarsın işte.”

“E manzara...”

“Sus! Sus, manzara onların olsun. Aman bizden uzak olsun. Bak kızım sen öğrencisin. Farz et ki manzaran var ne olacak? Ben söyleyeyim. Bir sokak satıcısı geçecek Simit diye bağırarak. Bir başkası pamuk şeker diyecek. Aldanacaksın. E haklısın canım. Gençsin, aç olmasan da canın çeker alırsın. E al sana gereksiz masraf. Hem manzaran olsa, sevgililer sarmaş dolaş geçerken görürsün, özenirsin be yavrum. Hâlbuki aklın dersinde olmalı senin. Kolay mı doktor çıkmak? Öyle aşka meşke dalamazsın. Kendini hülyalara salamazsın. Daha bitmedi... Düşünsene manzaralı balkonun var. Alsan eline çayını, kitabını. Çıksan balkona. Temiz havada zihin açılır tabii. Balkonda ders çalışmayı kim istemez. İstersin elbet. E çıktın ne oldu? Ben söyleyeyim ne olduğunu. Lüzumsuz bir karşı komşu illaki olur. Olmaz mı? Kaldırma kaşını öyle. Olur olur! Seslenecek oradan sana. Cevap vermesen ayıp. Sen görgülü hanım kızsın, maşallah. Karşılıksız bırakmazsın. Ama cevap verdin de ne oldu? Çayın soğudu. Çöpe gidecek. Al sana israf. Çalışman gereken sayfalara bakamadın. Vaktin gitti, hevesin kaçtı. Yaaa! Gececeksin televizyonun karşısına, dalacaksın bir filme. Sonra Türkan Şoray sanacaksın kendini. Heyy yavrum heyyy! Doktor diploması kaçtı gidiyor. Haberin bile olmayacak. Ne gerek var şimdi bunlara? A kızım sen söyle.”

Oturmuş manzarasız balkonuna yıllar önce evi tutarken nasılda ikna olduğunu düşünüyor, bazen şaşıyor bazen gülüyor bazen de kızıyordu kendine. O gün amca iyi noktalardan dem vurmuş manzarasız balkona ikna etmişti onu. Gerçi hala emin değildi neye ikna olduğuna ya bir kere girmişti başı bu evden içeriye. Giriş o giriş. Bir daha da kopamadı bu nadide yerden. Üniversite birinci sınıfta tutmuş, mezun olmuş, işe başlamış, hayatı kademe atlamış ama evi aynı kalmıştı. Giyimi kuşamı değişmiş, duruşu dikleşmiş, bakışı belirginleşmiş de yaşadığı yer değişmemişti.

Neden ki? ... Henüz o da bilmiyor. Düşünüyor. Bir cevap bulmalı elbet. Hiçbir şey bulamazsa aptallığa vuracak başını. Bakalım ne kadar akıllı...

Tüm arkadaşları evlenmiş, kimisi çoluk çocuğa bile karışmıştı. Onun gözü dersten başka bir şey görmemiş, şimdi de bir başına kalakalmıştı. Hocaları “Okurken eşinizi buldunuz... Buldunuz... Yoksa evde kalırsınız. Benden söylemesi.” demişti de gülmüşlerdi hep birlikte. Güllüp geçmemek gerekmiş. Bir bildiği varmış demek ki kadıncağızın. Kim bilir belki onun da manzarasız balkonu vardı. İşte, kendisi de okurken bulamamış, evde kalmıştı. Hem dünya evinde hem de manzarasız balkonlu evinde.

Amca da haklı çıkmıştı doğrusu. Hakkını yememeli. Ev tam anlamıyla ideal öğrenci eviydi. Ne gereksiz masraf çıkaracak bir sese kanmıştı, ne gereksiz muhabbete sürükleyecek komşuya çatmıştı. Okuldan eve gelirken yolda ne gördüyse o kadar ancak açılmıştı gözü. Gönlü hep kapalı kalmış bunu da maharet sanmıştı. E okulu birincilikle bitirmek de bunu gerektirirdi.

Mezuniyet gecesinde ilk kez beğeni dolu bakışları görmüştü üzerinde. Bir çift kara göz çekmişti kendine. Elini uzattı. Tuttu. Sımsıcacık... Bir daha bırakmaz sandı. Yanıldı. Beklentileri farklı kara gözlerde boğuldu. Günlük görüşme istekleri haftalığa dönüşmüştü. Sonra... Hiç...

İhtimal ile ihmal arasındaki o iki harfe asmıştı kendini. İhmal edilmişliğinin ardındaki ihtimalleri gözden geçiriyor, haklı bahaneler bulup kendi yaşamını ve belki de onu temize çıkarmanın yollarını arıyordu. Buluyordu da. Kendinin mutlaka bir kabahati vardı. Olmalıydı. Yoksa ona öylesine güzel bakan adam neden ihmal etsindi... Bu balkon? Evet, evet! Tek sorun ona yaşamın güzelliklerini görmezden gelmeyi öğreten bu manzarasız balkon olmalıydı. Ne demişti amca. Yıllar sonra dua edersin mi? Kahkahayla kopan sesinin yankısı kendine çarptı... Nasıl dua etmeli acaba...

Yarın mezun olduğu okulda ilk dersini verecek. Onun da öğrencileri olacak. Ne diyecekti gözlerine bakan gençlere. İlk derste... Evde kalmayınları mı tembihleyecekti. Yoksa siz siz olun çocuklar manzarasız balkonlu ev tutmayın mı diyecekti.

Tam olarak bunları söyledi. Zihninde canlandırırken güldüğü hâlleri birden gerçekleştirirken buldu kendini. Güldü tüm öğrenciler. Gülerler tabii. Ne demek olduğunu ne bilsinler. O da güldü. Sevda hoca bu kez sahici gülüşlerle sarmalanmanın hazzını duydu. Ders bitmiştir dedi. Düşünün bunu... Düşünürler mi bilinmez. Ancak o kendini düşünme vaktinin çoktan geldiğini bu koca öğrencilerin gülüşünde kavradı. Belki bir gün anlatır cümlesinin gizemini de. Bir gün belki! Geçince! İyileşince! Ne de olsa dönüm noktasının kahramanları oldu onlar.

Sessizce çıktı amfiden... Bir emlakçıya gitti. Balkonlu en güzel manzaraya bakan bir ev istedi. Bunca zaman sonra belki gönlünde gökkuşağı açardı... Kim bilir?

SERAFİNA'NIN ÖPÜCÜĞÜ

Fatma Türk

İlk öpücüğü böyle olmamalıydı. Hiç böyle hayal etmemişti. Birkaç saniye sürmüştü yalnızca. Dudağına başka bir dudak değmişti. Daha önce hiç tanımadığı bir dudak üstelik. Neler anlattığını, neler konuştuğunu bilmediği bir dudağı öpmek, ilk öpücük için başvurulabilecek en yanlış adrestir. Olan olmuştu ama. Huyunu suyunu bilmediği birinin dudaklarına yapışmak kadar alçaltıcı ne olabilirdi ki! Hemen çekmişti kendini ancak yine de karşı tarafın birtakım enzimsi şeyleri çoktan nüfuz etmişti ağzına. Birden hasmı gibi gördüğü yabancı dudakları orada öylece bırakıp mahallesine doğru koşmaya başladı. On dakikalık yol uzadıkça uzuyor, sanki ev adım adım uzaklaşıyordu kendinden. Yol boyunca ağzını silip durdu. Elinden gelse dudaklarını söküp atardı oracıkta. Tokatlayıp duruyordu yüzünü. Aksilikler yetmezmiş gibi parmağının takılmasıyla kolyesinin boncukları da dağılıp gitmişti bir anda. Boncuklar tek tek kaldırırma saçılıyor ve hızla uzaklaşıyordu ondan, tıpkı düşleri gibi. Tam evinin önüne gelmişti ki, Aris'le karşılaştı. Kendinden beş yaş küçük olan bu çocuk onu o kadar iyi tanıyordu ki, gözlerine bakar bakmaz bir şeylerin yolunda gitmediğini anladı hemen.

“Ne oldu sana böyle? Neden tükürüp duruyorsun? Dudakların da kıpkırmızı olmuş!” Serafina ağzını silmeye devam ediyordu istikrarla. Hayatta isteyeceği en son şey, Aris ya da onun ailesinden birinin, özellikle de ağabeyinin kendisini bu hâlde görmesiydi. Aris'in kimseye bir şey söylemeyeceğini çok iyi biliyordu. O yüzden tek bir kelime etmedi ve hızla apartmandan içeri girdi.

“Ağabeyime kızdığın için yaptığını biliyorum,” diye seslendi ardından Aris. Serafina cevap vermedi.

Aradan geçen birkaç güne öfkesini yatıştırmayı başaran Serafina yeniden dışarı çıktı. Çocuklar top oynuyordu mahallede. Gözleri Aris'i aradı ama bulamadı. Hemen evlerinin yolunu tuttu. Aris ve ağabeyi Azem bisikleti yüklüyorlardı kapının önünde. Ön sepeti de arka sepeti de dergi ve gazete desteleriyle doldurmuşlardı. Selam vermekte tereddüt eden Serafina'nın gözlerini kaçırıldığını anlayan Aris: “Ağabey bak! Serafina gelmiş,” dedi. Sonra Serafina'ya dönüp: “Nedir o elindeki?” diye sordu.

Aris'in bu Tanrı vergisi arabulucu tavrından gayet hoşnut olan Serafina gülümseyerek: “Zambak soğanları,” dedi. Azem her zamanki gibi sessizdi. Serafina'nın duygularını görmezden gelerek ikilemde bırakıyordu sürekli onu.

“Bizim bahçe için mi getirdin?” diye sordu Aris. “Annem zambak kokusuna bayılır.” “Evet,” diye cevapladı Serafina kırılgan bir sesle. Tam gitmek üzereyken Azem Serafina'nın ellerini tutup kendine çekti. Avuçlarının içerisinde titreyen bembeyaz elleri ve zambak soğanlarını alıp göğsüne yaklaştırdı. “Açmak için can atıyorlar anlaşılan... Hadi git. Zambakları da annemi de daha fazla bekletme istersen,” dedi. Serafina'nın kalbi duracak gibi olmuştu. Bu kısacık an için bile ömür boyu bekleyebilirdi. Hatta elinden gelse, bahçenin tamamını ekip bütün yazı Azem'le zambakların o mutheşem kokusu eşliğinde geçirebilirdi. Onunla değilse de gölgesiyle ama Azem'le, Azem'e ait her şeyle...

Bu muhabbetten sonra Aris'in de yüzünde güller açmıştı. Ağabeyi ve Serafina arasındaki bu garip ilişkinin adının konulmasını en çok o istiyordu. Çünkü ailesinden biri gibi görüyordu Serafina'yı. O yüzden ağabeyini anlamakta zorluk çekiyordu, soğuk davrandığında feci şekilde üzülüyordu.

Akşam olmasına yakın bahçedeki işler bitmişti. Serafina yolda kalan gözlerini de alıp evinin yolunu tuttu. Güneş batmadan evvel bir kere daha görmek istiyordu Azem'i. Eve gitmekten vazgeçti ve biraz daha dışarıda oyalandı. Çok geçmeden Aris'in sesi işitildi uzaktan. Neşeyle bir şeyler anlatıyordu: "O sıska adamın yaptığını gördün mü? Neredeyse çöp olacaktı bütün dergiler. İyi kırdın ama direksiyonu." "Budala herif! Kendi okumuyor diye bütün komşuların dergilerini suladı. Aslında o hortumla onun yobaz zihnini yıkamak gerekirdi ama hemen gazeteye yetiştirir diye ellemedim."

Serafina salıncakta oturmuş sallanıyordu, orada olduğunu belli etmek için seslendi: "Bugün cepleriniz dolu anlaşıldığına göre! Bakıyorum da hiç pas vermiyorsunuz." Aris hemen yanına koştu ve "Yevmiyemi aldım, dondurma ısmarlayabilirim," dedi. Aşağı mahalledeki dondurmacıya gitmek için yola koyuldular. Yol boyunca karşılarına çıkan ağaç ve çiçeklerin adlarını tahmin etmeye çalıştılar. Külahlarla aheste aheste yürürken Serafina birden elindeki külahı düşürdü. Aris hemen yenisini almak için tekrar dondurmacının yolunu tuttu. Azem ise Serafina'nın utançtan kızardığını görünce ona yaklaştı ve: "Takılma, olur böyle şeyler. O kadar canın çektiyse, benimkinden yiyebilirsin," diyerek külahını Serafina'nın dudaklarına götürdü. Aralarında öyle bir çekim vardı ki dakikalarca hiç konuşmadan dursalar bile sorunsuz anlaşabilirlerdi. Eli ayağına dolaşmıştı Serafina'nın, nasıl davranacağını bilemedi ilk başta. Sonra dudaklarına değen dondurmadan bir ısırik aldı çekimserce. "O pembemsi tatlı dilini görürüm diye ümitlenmişim ama sen de dondurmayı benim gibi ısırarak yiyorsun," dedi Azem ve gülüştiler.

Aris onları böyle görünce sevindi, tam kendisini övmek için bir şeyler söyleyecekti ki, karşıdan nara atarak gelen grubu gördü. Serafina Azem'in dondurmasından bir ısırik daha almak üzereyken gençlerden biri: "Ooh! Serafina Hanım, afiyet olsun," diyerek lafa girdi küstah bir tonda. "Tanışıyor musunuz?" diye sordu Azem. Rengi atmıştı Serafina'nın. Gayriihtiyari eli de hiddetle dudaklarına gidince Aris'in gözünün önünden berbat bir film şeridi geçti ve hemen atıldı: "Akşam akşam rahatsız etmeyin bizi. Çekilin yolumuzdan!" "Hayırdır ufaklık, kimin yolundan kimi kovuyorsun? Kim rahatsız oluyormuş bizden?" Aniden kimyası bozulmuştu bu güzel akşamın, kötücül bir şeyler karışmıştı atmosfere. Serafina iyice huzursuz olmuştu.

"Alo! Kim rahatsız oluyor, dedik. Serafina'nın keyfi gayet yerindeydi geçen. Öyle değil mi Serafina?"

"Kapa çeneni!" diye bağırıp koşmaya başladı Serafina. Azem de onun arkasından. Aris öylesine hiddetlenmişti ki elindeki külahları tutup gençlerin yüzüne fırlattı. Bunun üzerine üçü birden Aris'e saldırmaya başladı ve Azem yetişene kadar fena hâlde yumrukladılar çocuğu. Ağzı burnu kan içindeydi. Serafina: "Def olun, gidin!" diye bas bas bağırıyordu. Ama gençlerin durup gideceği yoktu, Azem'i ortalarına almış tekme tokat dövüyorlardı. Serafina daha fazla dayanamadı ve yerde bulunduğu koca taşı aldığı gibi hasımlarından birine fırlattı. İsabet ettiremese de kavgayı durdurmayı başarmıştı. Hızını alamayan delikanlı "Serafina!" diye inletince ortalığı, Aris bu haykırışın devamında neler geleceğini tahmin etti ve ağabeyinin o sözleri duymaması için fırlayıp kalktı yerinden. Boyuna posuna bakmadan hışımla gencin üzerine atladı. Saniyeler içerisinde de yerde buldu kendini. Düşerken kafasını betona çarpmıştı. Kan fışkırdı saç diplerinden, çoğu da Serafina'nın dudaklarına sıçradı.

YAPRAĞIN FISILTISI

Serap Kılınçoğlu

Biliyordum. Köklerim, ellerindi ve ellerindeydi sonumuz. Nerede, hangi toprağa dokunmuştuk da mayalarımız böyle birbirine karışmıştı? Sen kimsesiz kalmış yollarda yürürdün, benim ayaklarıma kara sular inerdi. Solan güneşin ardından bakardın, benim içimde yıldızlar parıldardı. Sigarandan bir nefes çekerdin en derinlerine, benimse soluğum kesilirdi ansızın.

Bir de kitaplara küsmüştün. Oysa benim bağıra bağıra şiirler okuyasım vardı rengini henüz bilmediğim gonca güllere. Ne önemi vardı ki renginin, benim için her yer masmaviydi. Cüsseli vücudun, giysilerinin içinde kaybolmuştu âdeta. Ruhunla birlikte onu da eritmiştin. Başını öne eğerek konuşuyor, konuşurken parmakların titriyordu. Yaşanmışlıkların belini bükmişti, yine de kimseye şikâyet etmiyordun. Yalnızlıktan, hiç kimsenin olmadığından yakındın. Yakınmaktan ziyade bunu dile getirmekten utanır gibiydin. Ağzımı açmadan daha yalnızlığı ve kimsesiz olmaya alıştığını söyledin. İnsan yalnızlığa ve kimsesizliğe alışır da yokluğa alışamaz. Sen alışmış gibi yapıyordun sadece.

Alışmak, sessiz bir isyanın çığlığı; isyan etmeye sebepse bir şeylere tutsak olmak değil miydi? Tutsaklık, insanı sessizleştirir. Zorunlu susuşta uysal bir hayvana dönüşür insan. Evvelimizden bu yana özgür olan ruhların dünyaya alışamaması bundan olsa gerek. Neyse ki kitaplarım vardı, hayatın gulgulesinden kaçıp soluklandığım tek sığınak. Az konuşuyordun, buna rağmen karşındakine kendini buldurmayı başarıyordun. Çok kelime sarf etmeden anlaşılabildiğimize göre, şu güz soğuşunda, çıplak ağaç dallarının altında birbirimize rast geldiysek eğer senin de tek nefes aldığın yer kitaplar olmalıydı. Onun için kitaplara olan küskünlüğüne bir anlam verememiştim. Bunu sana asla söylemedim. Gözlerimden önce yüreğime bakan gözlerine baktım uzun uzun ve ürkekçe. Gözlerinde çokça mırıldandığın bir şarkının hüznü, kaçan uykularından kalma mahmurluk, yarıda kalan rüyalarının imkânsızlığı ve de kâbuslarının yorgunluğu ile bakıyordun her şeye.

Ah, ne tuhaf! Mutsuzluğumuzu, yalnızlığımızı, özlemlerimizi daha iyi anlatıyoruz. Yokluğu tarif edecek kelimeleri çok iyi biliyoruz fakat sahip olduklarımızı anlatacak kelimeleri niçin bulamıyoruz. Mutlu sonla biten bir tek kitap bile okumamıştım henüz. Sonunun hüsrana biteceğini bile bile, yine de kitaplardan medet umuyor, kahramanlarından yaralarımıza merhem olmasını bekliyoruz. Bu nasıl bir çelişki böyle. Mutlu olmayı dilerken mutsuzluğun tariflerini ikrar ettiriyoruz dilimize. Dost diye sığındığımız kitaplara, dost acı söyler, sözü sıkı sıkıya tembih edildiği için midir? Peki ya, acı söyleyen dostun mudur?

Acı susmaktır, sabretmektir, beklemektir. Bunlar seni olgunlaştırır, diye anlatırken tam ortamıza kuru bir yaprak düşmüştü. Kuru yapraktan güç almak istercesine yaprağı yerden almıştın. Bu dediklerin insanı öldürür, yok eder ama, demiştim yaprağın sapını döndürerek. İkimiz de yaprağa bakıyorduk. Söylediklerime gülümsemiştin. Küçümseme değildi bu gülüşün. Uzanıp yaprağı elimden almak istemiştin. İlk defa parmak uçlarımız birbirine değmişti. İkimiz de susmuştuk o anda.

Parmak uçlarımızda titreyen yaprağın rengi yeşile dönmüştü sanki. Beklemeyi acı çekmek gibi düşünmediğini söyleyip yaprağı saçlarıma takmıştın. Saçlarıma yeşilin kokusunu emanet ederek gitmiştin. Arkandan anlamayan gözlerle, hayran kaldığım yürüyüşünü izledim.

Gittin! Ve ben de sustum. Gücenmişim bir şeylere. Söylediklerine değil de asıl içinde tuttuklarındaydı gücenikliğim. Perişan hâline anlam veremezken aslında kendimin ne kadar perişan hâlde olduğumu anlamıştım. Allah'ım, ruhumu ne kadar da yormuştum. Yorgunluğum demir pençeleriyle sarmış ruhumu ve bedenimi. Annem ne zaman üzülüğümü görse, uyu yavrum, uyuyunca geçer, dediği hatırıma gelmişti. Uyumakla yorgunluk geçmiyormuş anneciğim, zamana ayak uyduramadıktan sonra. Bu kez anneme hak vermemiştin.

Sen bir eylül akşamı yapraklardan önce rüzgârın önünde sürüklenirken ben, koynumda baharlar büyütmüşüm meğer. Umudum, göçmen kuşlardan önce kanatlanmış meçhul diyarlara. Bunu sebepsiz gülümsemelerimden anlıyordum. Aynalara bakmak istiyordum hep. Mağaza camekânları bile güzelleştigimi söylüyordu. Oysa daha düne kadar saçlarım ve ellerim, bana yaşlandığımı hissettiriyordu. Her işte aceleci olduğum gibi yaşlanmakta da acele ediyormuşum. Sonra sen gelmiştin işte. Hatırlıyorum da birbirimize merhaba bile dememiştik. Lüzumsuz kelimeler sarf ettirecek kadar sabırlı değildi zaman. Belli ki ruhlarımız aşınaydı. Ruhlar konuşsun, sorsun o zaman: Nerelerdeydik bunca zaman, neyi bekledik? Nasıl dayandık bizi kemiren bu yamyamlara? Ayaklarımıza bağlı bu taşlar da neyin nesi, birleşecek olan yolumuza dikenleri döşeyenler de kim?

Koşsan kan revan içinde kalsa da ayakların. Kimsesiz ellerini, ellerime uzatsan. Korkma sığınacağın limanımdan. Bir gemi kaç vakitte yakılır, sen benden daha iyi bilirsin. Yaktığım gemilerin küllerinden zerresi kalmadı. Başını başıma, yüreğini yüreğime yasla. Yalnızken karşı koyamam amansız fırtınalara.

Sabretmeyi öğrendim bu süreçte. Anladım ki sabır, sükûtin ta kendisidir. Güz aylarının havasını daha bir içime çekiyordum. İçime çektiğim poyraz soğuğu bedenimi ağuluyordu. Nefessiz kalıyor, boğuluyordum. Keskin soğuklara inat, oturuyor ve kıpırdamıyordum. Sana ihanet olur diye elimi diğer elimle ovuşturmuyor, ısıtır diye ceplerime de sokmuyordum. Kurumuş yapraklar koşturuyordu ayaklarımın dibinde, her biri yedisinde birer çocuk sanki. Sevinçle çınlatıyorlardı sokakları. Nereye gidiyorlardı böyle mutlu mutlu? Onlara baktıkça kendimden utanıyordum. Bezgin sanırdım yaprakları oysa vuslatı için kendini çürüten tek şey yapraktı. Eğilip yerden kuru bir yaprak aldım ve saçlarıma taktım. Anladım ki benim baharım eylülde saklıydı.

Nasıl da rastlamıştık birbirimize ansızın. Ve ansızın da gitmiştin. Susuşlarımızla sevişmiş ruhlarımız, cümleleri mağlup ede ede. Mağlup olan cümleler sonu mutlu biten bir kitap yazmaya razı olmuştur belki. Susuşlardı seni bana getirecek olan. Özlemelerimi, tebessüme çevirip dudaklarıma yerleştirdim. Kıymetli olan azar azar verilirmiş ya insana. Mutluluk da topyekûn gelmiyor bu yüzden. Bekliyorum. Şimdilerde kalbim dinle diyor bana. Belli ki yakınlarımdasın. Sen sadece adımları fısılda, ben hâlâ bıraktığın yerdeyim.

MERKEZDEN BİLDİRİYORUM

Ahsen Dalca Korkutan

Günlerden salı. Bu akşamki diziyi ben de takip ediyorum. Yemekten kalkıp çayı demledikten sonra uyuklamak için kanepedeki oyuğuma yerleşmiyorum.

İşten çıktığım gibi annemi aramalıyım. Saat: On yedi sıfır beş. Annem bu rutini kabul etmeyen bir vakarla hem yabancı hem geç açıyor telefonu. Her defasında buyurun, diyor. Bir şey lazım mı, pestil, gofret falan alayım mı sana. İstememiş. Duyacağım cevabı bile bile bu soruyu sorma yılmazlığıma tam da telefonu kapatırken hayret ediyorum. Vermediği siparişleri almalıyım, biliyorum. Hem istemeyip hem beklediğini de biliyorum. Eve girince poşettekilere gözünün ucuyla bakmayı seviyor annem. Sonra ayakkabılarımı çıkarır çıkarmaz kendi aylığından masaya bıraktığı yirmilikleri kaşıyla gösterip bana aldıracağı siparişleri saymayı seviyor. Babamdan kalan üçü beşi yettirip müdanasız hayatını eteğinde biriktirmeyi, yeri gelince silkelemeyi her şeyden çok seviyor. Hâlbuki akşamdan sabaha bütün eksikleri kontrol ediyorum. Ne kadar takip ettiğimi sansam da bununla yetinmeyip elim dolu dönsem de canının neleri çekebileceğini, gün boyu evde nelerin eksildiğini hâlâ doğru tahmin edemiyorum. Ekmekle geldiğimde, bir kıymık kopardım dünkünden, keşke almasaydın, diyor. Bir sonraki akşam ekmek çok diye mahlepli çörek alıyorum, çorbaya bunu banarız artık, deyip elimdekini mundarlıyor. Sonra başlıyor saymaya, parayı koydum şuraya, ekmek al, bir de zeytin bitmiş, sarısından. Her akşamüzerimden yaka paça dökülen öngörülerimle ayakkabılıkta oyalanıyorum, oyalanıyorum. Bir kez olsun duymayacağımı umut etmeme şaşarak, antrede bana sunduğu sipariş listesini dinliyorum.

Annem ve bana olan garazleri akşam adımlarıma denk olup yoluma karışır. Rüzgâr eser. Bizim buraların acı rüzgârı. İnsanı dünyada tek hissettirir. Eve varınca, dul kadınların karanlığa karşı ilk savunması olan dış kapı ampulünün aydınlığı beni sanrımdan uyandırır. Bir şingirtıyla kapıyı açarım. Onun pişirdiği çorbanın evi sarmış buharına sandalye, kapı, koltuk üstlerinde kuruyan çamaşırların kokusu karışmış olur. Önce burnum sonra boğazım ardından ciğerlerim irkilir. Irkilir de bir esenliğe tutulur hemen. Gün ışığının maruziyetiyle gönenmiş menekşeler. Aralarında annem. Elinde kumanda, küskün bacaklarını saran battaniye ve bitmeyen el işisi. Tahminleri çoktan yapılmış ve kazanılmış bir oyunun ezber vecdiyle gözümün önündeki resme bakıp heh, derim, bir nefesle: Benim onulmaz merkezim bu evdir.

Başka bir yerde var olmayı düşünmedim. Bu kentten herhangi bir sebeple ayrılma fikri kalu beladan beri uzak oldu bana. Kafamın içinde yalnızca buraların koridorlarından münezzeh evime uzanan labirentler vardı. O kadar. Kafamın içi, ortaokulda çizdiğim defterimdeki kenar süsü. Belki her şey çok daha güzel olabilir, demişti Arif. Olabilirdi. Benim önce ta derinime inilip de başlanan temelim buraya, annemin yaşadığı bu sokağa atılmıştı. Temel mühimdi. Sarsıntılara onun sayesinde dayanıklı kalabilirdim. İşten eve dönüşlerimde on beş dakikalık minibüs yolunda kulaklığımdan içimdeki deftere, kaleme, nefese uzanan şarkılar aynı konuyu anlatıyordu. Minibüsün camındaki belli belirsiz şekiller aynı mevzunun imgeleriydi. Öbek öbek birikip dolduğu hayali bir anlatıyla buralardan öte bütün toprakların, beni zehirleyebileceğini söylüyordu. Yolun sonu ancak yine bana varabilir, başka yerler sadece başkalarına kalabilirdi. Burada, yaşanmamışlığa karşı alınan tedbir küresinin içinde kuşanmış, kimsesiz bir kalabalığın içindeydim. Yalnızdım. Değildim, annem vardı. Mutluydum. Değildim, ama neydim.

Annem mutlu muydu peki?

Gitmemi istemiyordu. Yanındayken gözlerinde varlığımın keyfini hiçbir vakit okuyamadım. Zaruri ve kısa ayrılıklarımız oldu. Bağlı olduğum kurumun eğitimleri, seminerleri oluyordu. Uzakların kısa tesirli zehrine bir de annemin derinden ama kuvvetli sitemi karışıyordu. Ahize kulağımda, otel camından dışarıya bakıyordum. Kendi yansımamı izleyerek. Gece, her yeri örtmüş, izin vermiyordu bakışlarıma. Burada olmak ne yavan, diyordum içimden. Annem de aynı anda ev çok sessiz, konu komşuyla avunamıyorum, elim kolum kalkmadı, işler öylece duruyor, diye serzenişe başlıyordu. Döndüğümdeyse sadece, belli belirsiz dudak aralığından çıkıveren bir hoş geldin. Sonra televizyondaki diziyi izliyorduk.

Geçenlerde annem, bunu ne zamandır dile getirmek istediğini belli eden bir sabırsızlıkla, artık evlenmeyi düşünüp düşünmediğini sordu. Onunla bu tip konularda pek konuşmazdık. Sanki ben kadın değildim, hatta cinsiyetsizdim. Arif gittikten sonra evlenme fikri bana onun gittiği şehir kadar uzaktı. O gün belki de sırf bu yüzden şaşırmıştım. Annemle aramızda ölçülmez mesafeler mevcuttu, böyle zamanlarda sınırları görünen. Ve annem benden bıkmış mıydı? Varlığım artık seni sıkıyorsa başka bir ev bakayım, dedim gülümseyerek. Söylediklerim içinde hem sitem hem tehdit barındırıyor, diye susacak sandım. Her şeyin vakti varsa evlenmenin zamanı geçti, geçiyor, diye devam etti. Beklenmedik yakınmasından sıyrılıp ciddiyetini de bozmadan, dün izlediği dizideki mafyanın başrole ettiği lafları dili döndüğünce anlatmaya başladı. İçime ukde bıraktığından emin. Annem de izleye izleye onlara benzemiş, iyi bir oyuncu olmuştü demek.

Ortaokula giderken geç kalmıştım bir gün. O sabah annem beni uyandırmamıştı. Kendi kendime gözlerimi açmış, saate bakıp yataktan fırlamıştım. Kalbim güm güm çarpıyordu. Hızlıca sokağın başına giderken otobüsün gürlemesiyle koşmaya başlamış, arka kapısından asılı vermişim. Şoför görmemişti tabii. Düştüm. Kolum kırıldı. O zaman annem ne kendine ne otobüse, sadece bana kızmıştı. Şimdi de kolumu kırmaya çalışıyordu anlaşılan. Sözü nü kestim. Bunu beklemiyordu. Düşünmüyorum, dedim. Artık zamanı geçti, senin de söylediğin gibi. Susup kumandaya sarıldım. Daima açık olan televizyonun kanalını değiştirdim.

Arif, baban erken öldüğü için böylesin, demişti. Bilmiyorum, babam geç ölmedi hiç. Belki de öyle. Ne fark eder. Arif beni anlamak için değil, beni çözmek için konuşup durmuştu. Çözüp bak, ne kadar haklıym, demek ve elinden tutup götürmek. Götürmek ki bu, benim ayaklarımı yerinden sökmektir.

Arif'le ortaokulda tanışmıştık. Yan sınıfın biraz haylaz biraz da tembel oğlanıydı. Ne kadar asık yüzslüsün öyle, demişti bana. Takılmıştı. Hep duyduğum şeydir. Zorla gülmüş, biliyorum ve ne yapabilirim, demiştim. Okulun bulunduğu semte bir türlü alışamıyordum. Annemin oranın insanları, deyip anlatmaya başladığı hikâyelerin hiçbirinin sonu iyi bitmiyordu. Beni niye gönderiyorsunuz madem, derdim. Babam karışırdı lafa. En iyi okul orası kızım. Sus hanım sen de artık, sanki elin mahallesine gelin vereceksin.

Bana sorsalar, o semte gideceksem hiç okumam daha iyiydi. Hım bizim mahallenin okulunun nesi vardı, arkadaşlarımin hepsi oraya gidiyordu. Babamın biricik evladını okutma aşkıındandı hep. Arif'in oralı olduğunu bilip de bilmiyormuş gibi yaparak ona hararetle anlatıyordum aklıma geleni. İçimdeki cerahati akıttıktan sonra pişmanlık buharı sarıyordu etrafımı. O öyle arı bir hâlle yardımcı olmaya çalışıyor, pürdikkat dinliyordu ki beni, oranın insanlarından olduğu için bir de ona üzüliyordum.

Hiçbir dediğime takılmıyordu, kendini herkesten münezzeh sayarak. Bu hâli belki de beni kendine çeken, dönüşü olmayan tek yönüydü. Lisede muhakkak eve yakın bir okula geçmeliydim, Arif de oraya kaydını aldırmalıydı. Öyle de oldu. Son sınıfta babam ölmüş, beni üniversite okutmaya ikna edecek kimse kalmamıştı. Okul bittikten sonra arkadaşlarım tek tek evlenmeye başladı. Arif okumaktan yana değildi zaten. Biz de evlilik planları yapmaya başlamıştık o yüzden. İşte o zaman bitimsiz bir gitme tutturdu. Oramın insanlarından galiba Arif de pek hazzetmiyordu. Belki de böyle biri olmayacaktı, yıllarca bunu ona ben empoze etmiştim. Bir an kendimi başarılı buluyordum. Sonra da bir çuval inciri berbat edişimin ihtiyatsızlığını nereye sokuşturacağımı bilemiyor, Arif'e öyle manasız, öyle cevapsız bakıyordum. Ben bunu demek istememiştim Arif. Gitmek, uyanmak arzusuyla gördüğüm rüyalarımın gerçek olmasıydı. Buraları, dedim, neden düşünüyorsun. Bu sınırları diken telle çevrili fikre hiç yanaşmadan alaycı tebessümle korkusunu bertaraf ederek bana yine gitmekten, gitmekten, gitmekten bahsediyordu.

Bir hafta sonu Arif, ben de geleceğim seninle, şu anlata anlata bitiremediğin sokağını, evini, anneni göreceğim, deyiverdi. Tamam, niyetine girmişti, kalmaklar konuşulacaktı demek. Havalara uçtum. Ama sokağa yaklaştıkça Arif'i bir huzursuzluk sardı. Ürkütücü bakışlarında ben yoktum. Yolun sonuna doğru çalan telefonunu bahane ederek minibüse binip evine dönmeyi tercih etti. Hâlbuki telefonu hep çalardı. Hiç bu kadar hevesle açtığını görmemiştim. Sanki ben davet etmişim de hatırım kırılmış orada, nazan kalmıştım. Buradaki ben, ya da buradaki Arif, onun çok da umduğu gibi olmayacaktı anlaşılın. Sükûtu hayal, görünmez bir kelime olarak dikilmişti karşımda. Arif'le beraber dönmediğim annemin yanına varınca burnuma dalıveren evin kokusuyla bütünleştim. İçimde kaçmak istediğim o yere iki kâse çorbayla iltica ettim. Koltuğa kıvrıldım. Sabaha kadar üzerime çektiğim battaniyeyle sınırlarımı sınıksız kapattım. Bir sonraki gün beni aradığında, kaldığım yerden devam edebilme gücünü, merkezimi belirlediğim bu evin kokusundan, ısısından alarak açtım telefonu. Dün, dedi, babam aradı, araba arızalanmış, çağırınca gitmek zorunda kaldım. Bunca yıl babasının onu çağırdığını hiç duymamışlığımı bir an nasıl gizlenirse öyle beceriksiz savuşturdum. Ondan sonra bir aradayken keyfi yerindeliğin pürüzsüz katmanını hiç aralamadık.

Arif mecnun denli gitmekten bahsediyorken belediyenin sınavlarını, ardından da mülakatlarını geçip işe girmeyi başardım. Garanti biletimle ondan bir sıfır önde çıktım karşısına. Bir şey desin, istiyordum. Kalma kozu elimde. Çatışmayı kazanacağımdan emin. Pusuda bekliyordum. İş yerinde öğle aralarında sıkılınca Arif'i aramak isteyip evin numarasını çeviriyordum. Çünkü o yine gitmenin en iyi çıkar yol olduğunu, söyleyecekti bana. Bende onun şarkısına eşlik edecek ezber yoktu. Annemi arıyordum o vakit, akşama ne pişireceğini soruyordum. Diz ağrılarından başlıyor, bahçede yaprakları marazlanmış lahanaya, oradan dolabın kopan kulpuna kadar anlatıyordu. Ben de girmek istiyordum araya. Biraz fazla konuşsam hemen gece uykusuzluklarına geçiyordu. Arif'in beni nasıl dinlediğini hatırlıyordum o vakit. Bana soru sorar, geri çekilirdi. Dinlemek, onun için izlemektir. Gözleri çoğunca gözlerimde bazense yüzümde gezinirdi. Annemden sonra kaybetmekten korktuğum kişi Arif'ti. Evet, evet, Arif'ti. Nedense Arif... Bunu bir kâğıdın üzerine elim yorulana kadar yazdığımı hatırlıyordum. Ondan sonra işe girme kararı aldığımı da. Tek sebebim bu iki kelimenin devamını getirecek nitelikte başka kelimeler bulup bir cümle yapamamamdı.

Sokağa döndüğümde, her akşam elimde bir poşetle anahtarı çevirirken babacılık oynuyordum artık. Annemse mutsuz ev hanımını. Sevgisini zamanla yitirmiş bir çifttik. Kendimizi koşullu birlikteliğin içinde tepkisiz sürüklüyorduk.

Nedense annem, diye yazmayı denedim sonra. Bunu niçin daha önce düşünmediğimi bilmeden ve kendime bundan dolayı kızarak. Elim yorulmadı hiç. Buluşum kısa ve çoktan çözülmüş bir problemin raporuydu: Nedense annem beni sevecek güç bulamıyor kendinde ama ben yine de ondan kopamıyorum. Bu sefer kelimeler, ardı ardına gelmiş, bir cümle hatta iki cümle olup birbirlerine bağlanmış da annemi bana bağlayamamış, adı ezelden konmuş bu münasebetin içinde yersiz ve kederli durmuşlardı.

Akşam eve gelişlerimde sadece elimdeki poşetlere bakıyor annem. Bir çocuk gibi. Sahip olamadığım. Olamadığımız. Annemle. Hayır, hayır Arif'le. Sonra elimdekinin daha ne olduğunu anlamadan zaten beklediğini hiçbir vakit alamıyormuşum mutsuzluğuyla televizyona doğru deviriyor bakışlarını. Oraya bakmaya devam ederken portmantodaki cüzdanından alacağım parayla benden istediklerini sıralıyor. Annemin elinde, kolunda daima bulundurduğu halkaları boynuma, kollarıma, ayaklarıma geçiriyor. Onun esiri olarak her akşam eve iki kez giriyorum.

Bugün telefonu kapattıktan sonra canı ne çekmiştir acaba, diye sessiz, dudaklarımı kıpırdatırken çarşıya hep alışveriş yaptığım büfeye giriyorum. Sonra işlek caddede gezip de eve döneyim, diyorum. Nedense. Kalabalık artık buralar. Yeni kafeler, mağazalar açılmış. Sadece yayaların geçtiği bir caddedeyim. Gölgelemleri yararak yürüyorum. Arada başımı yerden kaldırıyorum. İnsanların yüzleri kirli bir tabak gibi arınmayla bekliyor. Herkes evine gidip tertemiz olmadan güne başlamayacak. İçimden aceleyle yürüyüp minibüse binip sokakta yürümek, yürümek ve eve bir an önce karışmak geçiyor. Nedense, diyorum fısır fısır. Nedense. Nedense.

Boyu posu ona ne kadar benziyor. Yıllar geçti, kilo almıştır artık. Belki çökmüştür biraz. Öylece dikiliyor. Kim bilir kimi bekliyor. Koskoca adam. Karısı vardır, çocuğu vardır buluşacağı. Belki onun için gelecek bir arabayı gözlüyordur. Yakınlaştıkça hayretim içimde cızırdıyor. Üstü başı soluk, incecik. Sıcak zamanların, yerlerin kılığıyla ellerini cebine sokmuş, soğuktan evet, kaskatı olmuş. Uzamış saçlarını biraz palazlanmış buluyorum. Saçlarında olmayan beyazlar burada baş vermiş. Neden bu kadar inceliyorum adamı. Çünkü o, bana doğru iyice yaklaşıyor. Gözleri hakikaten ona benziyor. Kaç yıl geçti aradan. Adını unutamayacak kadar çok.

Yüzü gülüyor, tedirgin ama gülüyor. Peki, ben gülüyor muyum? Nedir bu mutluluk. Hayır, gerçek değil. Artık rüyalarımı uyanırken de görüyorum. Yüzüme bakmaya devam ediyor. Bakma Arif. O kirli tabaklardan farkı yok suratımın, bir an önce eve gitmem gerek. Anneme. Ayakkabılarımı çıkarıp adım atmam gerek içeriye. Merhaba, diyor. Aynı ses. Suçlayıcı, affedici, kaçmak isteyen, kalmak isteyen, kucaklayıp kucaklayıp itmek isteyen, hüznü, sevinçli gözlerle bakıyorum. Nereden çıktın şimdi, tam da rahat rahat yaşıyordum. İnsan sebepsiz ayrılıkların peşine niye düşer ki. Ayrılıktır bu. Adından belli olan şeylerin izini sürmek biraz da tuhaftır. Arif, biraz da tuhaf bakıyor bana. Giderken de böyleydi. Gitmek onun aklını başından almıştı.

İki haftadır buralardayım, diyor. Öyle sessizim ki konuşursam puf diye yok olup gidecek, rüyamdan uyanıp eve döneceğim. Seni izliyorum kaç zamandır. Neden Arif. Neden beni izliyorsun. Gülüyor. Belli belirsiz dudakları aralanarak. Allah'ım özlemek bu mu? Bu manzaraya bakıp yutkunamamak mı? Cesaretimi toplamaya çalışıyorum kaç zamandır. Versene, ben taşıyayım poşetleri, diyor. Aramızdaki yıllar hızla siliniyor. Vermiyorum. Herhalde ev kalabalık, çocukların kaç tane. Nasıl bir soru bu, bütün soruları atlayan. Hayır, yıllar hiç de silinmiyor. Henüz konuşmuyorum. Kısa ve bir o kadar uzun olan cevabımı sonraya saklıyorum. Nereye yürüdüğümüzü bilmeden ilerliyoruz. Arif hayattaki hedeflerinden birini daha gerçekleştirmenin erincinde.

Adımlarındaki neşeyi bütün eşrefi mahlûkat ekran başına geçmiş izliyor. Benimkilerse reklamlar kadar sıkıcı. Ee, ne yaptın onca yıl, diye soruyor. Seyircilerin gözleri bu sefer bende. İş yerini, mahallenin buldum ama kimselere sormadım seni. Duruyor. Soramadım. Yine bir gülümseme. Seni senden dinlemek istedim. Beni benden dinlemek. Ne kadar da heveslisin Arif. Bence sen de tahmin ediyorsun bunca yıldır sadece anneme gittiğimi. Aynı evde oturduğuna göre, diyor, eşinle orada yaşıyorsun, sen her zaman sevdin orayı. Belki babanı... Susuyor Arif. Hâlâ beni çözmeye çalıştığını o da fark ediyor. Ya da sırf susmak için susuyor.

Benim evlenmediğimi bir de benden duymak için ta buralara kadar gelmene gerek yoktu, diyorum. İlk cümlem bu. Arif daha kısıllarıyla başlamak beklerdi muhtemelen. Uzunca susuyor. Ayaklarımın eve doğru ilerlediğini fark edince duruyorum. Karşılıklı birbirimize bakıyoruz. Arif heyecanını biraz yitirmiş. Dudakları birbirine kayıtsız yapışık. Özlem sınıksız boğazımda. Arif, diyorum, neden geldin. Yere bakıyor, karşılara bakıyor, sonra bana çeviriyor gözlerini. Neden mi geldim. Net bir cevabı yok. Dimdik duruyorum karşısında. Annemin bana vermediği siparişleri öbür elime alıp diğer kolumu dinlendirerek biraz hayata dönüyorum. O gün, diyor seninle sokağın başına gelmiştik ya. Bir cumartesi günüydü, hava yine buz gibiydi, üşümeye başlamıştık, ısınmak istemiştik. Size girip ısırırsam tümünden üşürüm gibi gelmişti bana. Beni anlamış mıydın? Anlamış mıydın?

Her gün içimde dönen o sahneyi yıllar sonra Arif'ten dinlemek içimdeki bütün dikenleri canlandırıyor. Her biri zararlı kıpırdanışlarla annene dön, diyor, dönmezsen... Evet, diyorum, hatırlıyorum. Niye denemedin, diye soruyorum. Sessizce mırıldanıyorum sonra, bizde ısınmayı. Gülüyor. Bu gülüşü bilmiyorum. Yılların ona kattığı yeni imalardan biri olmalı. Öfke var, delilik var içinde, yalnızlık var, bol yalnızlık, hayal kırıklığı da var tabii. Rüyalarımdakilere de benzemiyor. Benimle niye gelmek istemedin, diyor bu sefer. İstemedim, çünkü o zaman da demiştin sana, kalmak daha akıllıcaydı, planın yoktu, paramız yoktu, deyip aynı onun gülüşünden atıyorum ortaya. İnsan ne çabuk öğreniyor. Davranışlar diyarı ıgıl ıgıl akıyor önümüze. Hiç onu görmediğim bir kırgınlıkla bahanene bir sen inandın, diyor.

Biz yıllarca aptal bir inadın esirleri miydik yani, diye soruyorum. Ve reklamları bitirip kendimi her akşam annemin izlediği dizilerin içinde buluyorum. Kendime uzaktan bir kez olsun bakıyorum. Bunca yıl rolümüzü uzattıysak iyi oynadık inancı ikimizin arasında onca yıl gibi titrek, zehirli bir direnmeyle duruyor.

Arif saçma, diye karşılık veriyor. Benimki inat değildi. Buralar beni boğuyordu, biliyorsun. Ne oralı ne buralıydım. Gitmek, yeniden başlamak iyi olacaktı. O ev, annen, ölü baban, artık her neyse seni benden kurlsız ayırıyordu. Sense çoktan teslimdin. Bu, ömrüm boyunca baş edemeyeceğim bir şey gibi gelmişti o günlerde. Sonra öfkesi diniyor birden. Ama insan kaderini kendi seçemiormuş.

Yok, yok, bu laflar filan. Titiz hazırlanılmış repliklerle annemin dizilerinden birine hapsolmuştuk, kesin. Artık çıkmak istiyorum bu esareten. Belki de ekran kapansa, Arif'in kollarında bulacağım kendimi, iki de çocuk olacak yanımızda. O ılıman kentin bir mahallesinde Arif'in kurduğu düzende evini evim bileceğim. Fakat annem ısrarla kumandanın kırmızı tuşuna basmadı, basmıyor bunca yıldır. Ben de aynı inatla işten eve dönüp onun dikkatini dağıtamıyorum. Eve dönmem lazım Arif, demek istiyorum ama bu sefer olmaz. Bu sefer aynı şeyi tekrar edersem izleyiciler yok olabilir, biz yok olabiliriz, olmaz. Yeni sözler bulmak gerek. Arif, diyorum, o zaten bana bakarken.

Belki de ismini söylemek hoşuma gidiyor diye Arif, diyorum. O gün bizim sokağın başında başka birine bakar gibi bakıp kaçtın benden. Bu hayatı istemedin, senden bunu beklemem doğru değildi zaten. Durup beliyorum. Daha diyeceklerim var, hazırlandığımı görüyor. Yutkunuyorum. Biraz çekimser devam ediyorum. Net olan şu ki. Tekrar duraksıyorum. Evet, diyor, evet. Benim için hayallerini söndürmek istemedin.

Arif diyecek bir şey bulamıyor. Çünkü o gün kimsenin kimseyi yanlış anlamadığını, aynı zamanda kimsenin inatlaşmadığını da itiraf etmek işine gelmiyor. Yukarıya kaldırıyor başını. Ben orada olmuyorum birden. Arif göğe bakmaya devam ediyor. Yalnız Arif. Onu, uzak şehirdeki adamı izliyorum. Etraf dönüyor, dönüyor. Etraf toz bulutu. Ayaklarımın hiçbir yere basmadığı bir an. Sanki uçuyoruz. Onca yılın üstünden uçuyoruz. Sonra etrafımızı saran güvercinlerin sesi. Birbirimize bakarken yavaş yavaş kesiliyor bu heyula.

Konuşacak bir söz bulsak.

Kaşlarıyla arkamdaki bankta oturan çifti gösteriyor. Yanlarında bir bavul var. Tarih tekerrürüyle insanın çıkmaz sokağı. Evimin yoluna doğru ilerlediğimi fark ediyorum. Üşüdüm, diyorum. Dizi başlayacak. Salı günleri hiç kaçırmam. İkimizin adımları sokağa doğru uzuyor, uzuyor. Annemin eli kumandada. Anne sakın kapatma.

DEFİN

İsmail Uluöz

Ak Şaman'ın beklenmedik ölümü oba halkının duygu dünyasını ters yüz etmiş, obadakilerin gönül toprağında çiçeklenmek için can atan hayat dolu tohumları bir fosil gibi katılaştırıp yer altının müdavimi hâline getirmişti. Aşına obasının davetine icabet eden yüce gönüllü misafirleri de bu haile sebebiyle taziye ziyaretçisi konumuna düşmüşlerdi. Herkes yas giysilerini üstüne çekmiş, capcanlı gölgelere dönmüştü. Kadınlar çakın gibi gürleyen ağıtlarıyla yeri göğe benzetiyorlardı. Sanki ses bir ateşti de harlandıkça acıyı buhar ediyordu. Öylesine hararetili olan ses korusu, durdurulamaz bir ateş seli gibi çember çizerek yayılıyor, çın çın öterek kulaklara acının evrensel sırlarını haykırıyordu. Erkeklerin ruh diyarlarında ise sessiz bir keder hâkimdi. Aklın ve gönlün ortak dışı vurum usulü olan ses boşaltımı onlar için bir tür günahı. Onlar sükûnetin boğarak sindiren o dilsizliğine sığınıyorlardı. Tabii mizaçları böyle olmasaydı da o an için sessizliğe dört elle sarılırlardı. Zira vuku bulan hadise güven yaratan hudutları hercümerç etmişti. İlk kez bir şamanın ayin sırasında uçmağa vardığına şahit oluyorlardı. Bu hayra alamet değildi. İki dünya arasında var olduğu sanılan, yazısız bir kural ihlal edilmişti. Erkekler, bu yanılığın un ufak ettiği inanç duvarının enkazı altında kaygılı ve düşünceli bir hâldeydiler. Göğü kangren gibi kaplayan kara bulutların bir türlü ayaklarını gökten çekmeyişleri de içlerindeki sıkıntıyı vernikliyordu. Ama içlerinde birisi vardı ki hiç kimse onun kadar bunlu değildi. Bu kişi Ak Şaman'ın kardeşi Kara Şaman'dan başkası değildi. Ağabeyi Ülgen, kendisi de Erlik için yapılan ayinlerde sahne alırdı. Yer altına yaptığı yolculuklarla Erlik'e sayısız kez kurban sunmuştu. O şimdi neden ağabeyinin canını almıştı? Bir yanlış mı olmuştu? Öyleyse neden canı alınan kendisi değildi? Sunduğu kurbanlar nedeniyle Erlik onu bağışlamış mıydı? Eğer sebep buysa o, Erlik'in böylesi bir lütfuna tenezzül etmezdi. Kendi hatasının bedeli olarak seve seve ölümü kucaklardı. Lakin bir kusur işlediğini anımsamıyordu. Hele ki ölümcül bir kusur... Neyin ne olduğunu öğrenmek için Erlik'le yüzleşmek istiyordu fakat üç günlük yasın bitmesini beklemeliydi. Bu üç gün o an için ona üç asır gibi görünüyordu. Zira içi içini yiyordu. İntikam için yanıp tutuşuyordu. Öfke, zihninin kontrolünü bütünüyle ele geçirmişti. Normal şartlarda Erlik'le baş edemeyeceğini bilmez değildi. Ancak o an için aklı düğüm düğümdü...

Bayındır Han, vakanın çok vahim olduğunun ve üzerine düşünülmesi gerektiğinin bilincindeydi. Fakat obayı paniğe sevk etmemek adına obanın önde gelenlerini acil olarak toplamaktan geri durdu. Bununla birlikte en güvendiği adamları aracılığıyla beylere ve Dede Korkut'a Ak Şaman defnedildikten sonra toplantı yapma isteğini iletti ve onlardan bunu o ana değin gizlemelerini istedi.

Ak Şaman, defnedilmeden önce yapılması gereken bir şey vardı. O da onu kutsal ağaca asmaktı. Bu onların şaşmaz bir geleneği. Kutsal ağacın dalları, göksel otağa ulaşan ulu patikalardı ve o dallardan birisine asılan kişi, Tengri'ye konuk olmuş demekti. Tengri'ye hizmet için var olmuş bir tin için bundan kutlu şey yoktu. Bu yüzden kutsal ağaca daha yaklaşıp yaklaşmaz Ak Şaman'ın ruhunun huzur bulmaya başlayacağından kimsenin şüphesi yoktu.

Kutsal ağaç merhamet dolu bir ananın göğsü gibi genişti. Sık, kıvrımlı ve yemyeşil yapraklarla süslü dalları bakan kişiye açılmış bir kucak gibi görünüyordu. Onun özelliklerinden birisi yapraklarının hep yeşil kalmasıydı. Ne yapraklarını döker ne sonbaharın boyalarını üstüne sürünürdü.

O her daim yaşam vadeden bir görünüm sunar, yapraklarının hisırtısıyla hayata dair ezgiler çıkarırdı. Boyu gökte cıllanan o dağ dorukları gibi upuzundu. Gövdesi yaşlı olduğunu belli etse de diriliğini yitirmemişti. Güçlü, kasla örülü bir boyun gibi damar damardı. Kökleri seçilmiyordu. Ama oba üyeleri o köklerin Erlik'in diyarına değin uzandığını bilirlerdi. O, bir bütün olarak bakıldığında gökten yere değin uzanan bir halat gibiydi. Tengri'nin hizmetkârları tırmanmaya onun sıfır noktasından, yani toprak üstünde kalan kısmından başlarlar ve yavaş yavaş hak etikleri noktaya yükselirlerdi.

Fakat kötülüğün uşakları toprağın altından başlayıp ipin üstünde bir solucan gibi sürünürlerdi. Ama solucanların aksine bir türlü başlarını toprağın dışına çıkaramazlardı. Zira kutsal ağacın adaleti onları buna mahkûm ederdi. Kutsal ağacın yakınlarında başka hiçbir ağaç yoktu. Bir ermiş hikmetiyle çokluğun sindirici hüviyetinden sıyrılmış, kendinde kalabalıklaşmıştı sanki. Vakur ve azametli görünümüyle bir başına koca bir ormandan daha çok genişlik duygusu veriyordu insana. Gölgesi davetkâr, sır dolu bir kuytuluk gibiydi. Yeterince vakit ayrılrsa belki her karışından ayrı bir ifşaat, maveraya dair ayrı bir imge husule gelecekti. Ama öyle ya da böyle âlemleri birbirine lehimleyen bu dallı budaklı köprü, her yönüyle semavi oluşunu haykıran bir intiba bırakıyordu.

Zaruri hazırlıklar yapıldıktan sonra Ak Şaman ağaca yanlamasına asıldı. Bu ana şahit olanların içlerine bir parça su serpildi. Öyle ya, bir vuslata, bir kurtuluşa tanıklık ediyorlardı. Gördükleri bir ceset değil, bir kozaydı. O kozadan Ak Şaman'ın ruhu çıkacak, uçmağa doğru emniyetle kanat çırpacaktı. Bu, kervansarayı ebediyet olan güzide bir yolculuktu.

Ölüm haberinin yürekte tafoni misali açtığı delikleri kapatmaya başlayan ritüelin ardından Ak Şaman'ı defnetmek üzere geriye döndüler. Adımları kutsal ağacın yanına gelmeden öncekinin aksine biraz daha hafifti.

Ak Şaman; kıyafetleri, pusatları, davulu ve atıyla birlikte gömüldü. Aynı anda obanın usta zanaatkârları onun için balballar yapmaya başladılar. Neticede, şamanların tek savaşları farklı âlemlerde olmuyordu. Onlar da akınlarda boy gösteriyor, düşman askerlerinin boyunlarıyla gövdeleri arasındaki bağlantıyı yok ediyorlardı. İşte bundan sebep onların da kurganlarının çevresinde balbal eksik olmazdı.

Ak Şaman gömüldükten sonra Dede Korkut, kopuzunu tıngırdatmaya, deyişlerini onun ezgişiyle sarmalamaya başladı:

*Alnı ak şamana kara dadandı,
Gönlü pak şamana zulüm uzandı,
Ey Ülgen, onu uçmağda karşıla,
Göğü sana varmak için turmandı!*

Burunlardan hazin soluklar veriliyor, başlar hak verircesine sallanıyordu. Dede Korkut, sanki kopuzun değil de kendisini dinleyenlerin gönül tellerine vuruyordu. Dinleyenler ezgiyi dışarıdan değil, kendi içlerinden duyuyorlardı. Duydukları şey bir iç yakarış, iç çığlıktı. Dede Korkut devam ediyordu:

*Erlik kara elin kızıl oldu mu,
Ak Şaman'ın böğrü acı doldu mu,
Obamızı onmaz bir yas sardı mı,
Kor yürekler durmak bilmez tutuşur!*

Söz, ruhun arkıdır. Duyguların bir kısmı bu arka sapor da yatağında coşan, bulanıklaşan, ölmeye yüz tutan nice duygu durulur, arınır, dinginleşir. Böylece kendi kıvamını bulur. O kıvamdır ki insanın içini küften korur, insanı yaşam ipinde dengeli yürütür.

Dede Korkut, sözleriyle ruhlarda obruk oluşmasını engelliyor, açtığı ark sayesinde zehre batmaya meyilli hislere bir çekidüzen veriyordu. Kesintisiz bir şekilde tellerine vuruyor, ezgilerin saflığıyla sözlerinin arıtıcı vasfını güçlendiriyor, kirli kan mahiyetindeki duyguları pırıpak kılıp yaşam döngüsünün yolunda seyretmesine yardımcı oluyordu:

*Bir ateştir toy için değil,
Yanan gönlüdür, çıra değil,
Tüten acıdır, duman değil,
Yılmazsan söner, sonsuz değil!*

YAN DUVAR

Cem Alan

Kar, kirli şehrin üzerine incecik, beyaz bir tül gibi, belli belirsiz serilmişti. Nazlı, zayıf kar taneleri gökyüzünde ağır ağır dans ediyor, yere inip inmeme konusunda kararsızlık yaşıyordu. Tutmayacağı belli olan kar, çocukları memnun etmemişti. Yerdeki incecik, sulu tabakadan, umutsuz kartopu denemeleri yaptılar fakat olmuyordu. İşlerinden çıkmış yorgun, karanlık suratlar, ıslıl ıslıl yılbaşı süslerinin arasından, büyük bir tezatlık içinde evlerine gidiyorlardı. Benzer kaygılarla, farklı yönlere ve fakat hiçbir bağları olmadan, yürüdüler.

Huzursuzluğun içini maya gibi kapladığı, telaşlı bakışlarından belli olan Nazif Bey, durgun hayatını sürdürülebilir kılacak, daha iyi hissetmesini sağlayacak bir şeyler arar gibi mağazadan mağazaya dolaşüyor, rengârenk poşetlere bir şeyler dolduruyordu. Elleri daha fazla taşıyamayacağı kadar poşet dolunca, yükleriyle birlikte, dev bir karınca gibi evine yöneldi. Karşından karşıya geçmeden önce, geri yanaşmaya çalışan ancak beceremeyen endişeli sürücüyü baktı. Yanaşmadığı için arkasında oluşan kuyruk, sabırsızca korna çalıp şoförün gerilimini iyice arttırmıştı. Nazif Bey, kendisini zorlayıp sürücüye gülümsedi. Bunun onu rahatlatacağını düşünmüştü, bir zamanlar gülümsemenin gücüne inanırdı. Genç sürücü karşılık vermeyince, onu gerilimiyle tek başına bırakıp, başı önde yürümeye devam etti.

Nazif Bey yaşına göre dinç bir adamdı. Hemen her gün yürüyüşe çıkar, sokak köpeklerini beslerdi. Yine de o akşam poşetlerle apartmana yürümek onu nefes nefese bırakmıştı. Evinin önündeki kaldırımda poşetleri yere bırakıp kısa bir süre soluklandıktan sonra tekrar yürüdü. Güvenlik kulübesinde içeriye kibar bir selamla geçişmeyi umsa da içeriden pek de haz etmediği, fazlaca konuşkan ve meraklı kapıcı İsmet çıktı. Çayından gürlütle içtikten sonra: “Nazif Bey amca hoş geldiniz, yardım edeyim mi?” diye bağırdı. “Evlat neden bağıırıyorsun? Seni duyuyorum. İstemez, teşekkür ederim,” dedi Nazif Bey. Kendisine bağıırarak konuşulmasını küstah, kendini bilmez bir davranış olarak göürdü. Bir dahaki ay 73 yaşına girecek diye dede muamelesi yapılısın istemiyordu.

“Ne çok şey almışsınız maşallah yav,” deyip sevimsiz bir merakla poşetleri inceledi. “Misafirlerim var,” dedi Nazif Bey. Sinir olduğunu belli etmek istemiyordu. “Yılbaşı yaklaşıyor. Ben özel günleri, kutlamaları severim. Bir sürü misafirlerim var,” deyip kulübeyi tekrar selamlayarak uzaklaştı. Kapıcı İsmet, Nazif Bey içeriye girene kadar çayını içe içe soğuk havaya aldırmadan arkasından baktı. Toplumun kendini ilgilendirmeyen olaylara ve kişilere duyduğu çığ merakı, her zerresine dek taşıyan bir prototipti İsmet. Nazif Bey içeri girince, güvenlik kulübesine geri döndü. “Ya ağam, bu adamı kaç senedir bir kişiyle olsun gördün mü sen? Misafir diyor şimdi de. Ne garip insan,” dedi. Merakla sitenin güvenliği Cihan’ın gözlerine baktı. İlgi görmek, hoyratça insanları çekıştirmek, kirli ve hudutsuz bir dostluk kurmak istiyordu. “Boş ver sen de bir âlemsin, bize ne?” dedi Cihan. İstedığı yakınlığı kuramamanın verdiği memnuniyetsizlikle, çay doldurdu İsmet. Nazif Bey, herhangi bir yerinde zerrece toz bulunmayan, muntazaman dizili simetrik eşyalarıyla dolu evinde olduğu kadar başka hiçbir yerde kendini rahat hissetmezdi. Acele eder gibi poşetleri boşaltıp, özenle dolaba yerleştirdikten sonra, gençliğinden kalma favori bardağının yarısına dek viski doldurdu.

Gecenin çoğunu geçirdiği –pek uyumazdı- duvarın yarım metre karşısında duran sallanan sandalyesine yürürken, muhabbet kuşu Arif’i sevip, onunla ayaküstü söyleşti. Sandalyesine yavaşça oturup ilk yudumunu aldıktan sonra, odadaki tek sesi çıkaran, gergin bir geri sayımı andıran duvar saatine baktı. Neredeyse gelirler, dedi içinden. İçindeki sıkıntı, yerini tatlı bir heyecana bıraktı. Kapı açılıp kapanma sesini duyduktan sonra, “Hah,” dedi kendi kendine. “Geldiler.” “Ne soğumuş hava be,” dedi genç bir kadın. “Ben bi’ tuvalete gireyim, sen koy şarapları.” Bu her zamanki kadının sesi değildi. Nazif Bey, duvara iyice yaklaştığı kulağıyla, aptal aptal bakındı. Kimdi bu kadın? Ceyda neredeydi?

Bir süre sessizlik oldu. Bu zaman dilimi içinde sofrayı hazırlamışlardır, diye düşündü Nazif Bey. Sodalı viskisinden iri bir yudum aldı. Anlayamadığı bir mırıldanma işitince duvara biraz daha yaklaşp yanağını yapıştırdı. “Aç değilim,” dedi kadın. Bir süre daha sessizlik oldu. Demek ki adam aperatif bir şeyler sunmuş ama kız istememişti. “Neden bu kadar yüzünü asıyorsun Hande? Senin istediğin gibi yapıyoruz işte her şeyi, gitmedik yanlarına da bu akşam,” dedi adam. “Yüzümü astığım yok Can. Ceyda’nın bana bakışını görmüyor musun? Mutlu mu olmam gerekir?” “Seziyor aramızda bir şey olduğunu,” dedi Can. Nazif Bey bu cümleyi duyunca elinden viskisini düşürdü.

“Nasıl olur,” diye mırıldandı dilini ısırıp. “Can, o munis kızcağızı nasıl bırakır?” Tamı tamına iki yıl, dört ay, yirmi altı gün olmuştu beraberlikleri. O kadar eğlenceli, neşeli, güzel bir çifttiler ki... Haftanın iki günü arkadaşları da gelir, hep beraber eğlenir, uzun içme, oyun geceleri yaparlardı. İnce duvarlar her sesi aynen Nazif Bey’e taşıyordu. Başlarda rahatsız olduğunu sandı. Fakat bu insanların içindeki yaşama bağlılık, seslerindeki sevinç ve gençlik ateşi; yalnız çürüyen bir ruhu birdenbire hayata bağlamış, kendisini onlarla bir aile sanmaya başlamasına sebep olmuştu. Zamanla tüm özel konularına da ortak olmuş, arkadaş grubunu isim isim bellemişti. Aralarından –hiç görmemiş olsa da- bazılarını daha çok seviyor, bazılarını kızıyor, bazılarını kayırıyordu. Onlarla birlikte gülüyor, çoktan kaybettiği gençliğini yeniden yaşıyordu. Yan duvar, Nazif Bey’i birkaç yıldır tekrar hayata bağlamıştı.

Grupta en çok Ceyda’yı severdi. Görmediği bu kızı kendi kızı gibi benimsemiş, doğmamış çocuğu yerine koymuştu. Sık sık sevgilisi Can’ın dairesine gelir, vaktinin çoğunu burada geçirirdi. Nazif de hem arkadaş grubunun bir parçası hem de Ceyda’nın koruyucu meleği olduğunu sandığı bir hülyada, böylece sallanan sandalyesinde iki yıldan fazla geçirmiş, onlarsız tek bir saate bile tahammül edemez hale gelmişti.

Onlar eve girip çıkarken bilerek hiç bakmamış, hayallerinde, duyduğu haliyle, sadece ses olarak kalmalarını istemişti. Seviştikleri anlar haricinde tüm gününü sallanan sandalyede geçiriyor, notlar alıyor, onlarla beraber yaşıyordu. Can ve Hande’nin sevişmeye başladıklarını anladığında telaşla sandalyeden kalktı. Gözleri dolmuştu. Karnı pis bir kaygıyla dalgalanmış, kalbi sıkıntıyla dolup taşmıştı. Can bunu nasıl yapardı? Kırıksık, lekeli ellerinin depremine aldırmadan bir bardak daha viski doldurdu. Hiçbir şeyin eskisi gibi olmayacağını hissediyor, son kez yakaladığı duyguların bir daha gelmeyeceğini biliyor, bu erken kaybedişin yasını tutuyordu. Nazif Bey o gece, bir daha sallanan sandalyeye oturmaya cesaret edemedi.

O gecedan sonra tüm tadı tuzu kaçmış, pamuk ipliğine bağlı, sonradan yakalanmış keyfi de uçup gitmişti. Doğru dürüst yiyip içmiyor, zavallı Ceyda'yı düşünüyordu. Bunun haricinde –bu düşüncesini bencilce buluyor ve kendinden utanıyordu- tüm alıştığı, sevdiği karakterler artık yan daireye gelmiyordu ve belli ki gelmeyecekti. Can ve Ceyda'nın ilişkilerinin bitmesiyle beraber yeni arkadaşlar edineceklerdi, oysa Nazif Bey herhangi birilerini istemiyordu, o sadece onları benimsemiş, arkadaşı saymıştı. Yeni arkadaş grubuyla bir bağ kurarsa kendini suçlu hissedecekti, tüm bu olanlarda taraf olma zorunluluğu hissediyordu. Bu zorunluluk da onu tekrardan sonsuz bir sessizliğe, sandalıyla kaybolduğu bir yalnızlık okyanusuna itmişti.

Nazif Bey, o bir haftanın gününü, saatini bilmeden, sevdiği birini kaybetmiş gibi bir boşlukta yaşadı. Pek yemek yemiyor, ilaçlarını almayı unutuyor, yaşına aldırmandan içiyordu. Ara ara yaklaştığı duvardan bir umut Ceyda'nın sesini arıyor; fakat ne Ceyda ne de eski arkadaş grubundan bir işarete rastlamıyordu. Her şey bitmişti işte. Uzun zaman sonra bulduğunu sandığı sıcaklık, buharlaşıp uçmuştu. Yılbaşı için aldığı mezelerin neredeyse hepsini, canı dışarı çıkmak istemediği için ana öğün olarak tüketmişti. Evde ses olsun, yalnızlığını bir nebze olsun kırsın diye açık bıraktığı televizyon kanalından, ertesi günün yılbaşı olduğunu öğrendiğinde, birdenbire daldığı karamsarlık denizinden karaya çıktı. Aylardır, yan duvarla birlikte güzel bir yılbaşı gecesinin hayalini kurmuştu. Can ve Ceyda önderliğinde, tüm arkadaşlarını toplayacaklarına dair yaptıkları plan Nazif Beyi nasıl da heyecanlandırmıştı... O da kendisini o evin davetlisi, grubun sevilen bir üyesi sayıyor, aralarında duvar olmasını katien umursamıyordu.

"Allah'ım," dedi içinden. "Bir mucize olur da bu boş sevdadan vazgeçer belki Can. Belki Ceyda'yı ve tüm o haytaları alıp gelir eve, eski günlerdeki gibi... Olur mu böyle bir mucize?" dedi kendi kendine. Saat tik taklarının melankolik tınısında düşüncelere daldı. Yılbaşı günü geldiğinde son kalan birkaç mezesini hazırladı, çocuklar gibi en temiz giysilerini giydi. Ceyda'nın geleceğine dair umudu azdı fakat tıpkı yılbaşı bileti almış işçi sınıfının o meysus heyecanı gibi, zayıf, temelsiz bir heyecan kaplamıştı içini.

Bir hafta sonra, tekrardan sallanan sandalyesine oturdu Nazif Bey. Azar azar içtiği viskisi, yediği fındık içiyle yan duvardan çaresizce tanıdığı sesleri, alıştığı neşeyi bekledi tüm gece. Ölüm gibi bir sessizlik tüm ruhunu kaplamış, hayal kırıklığı sıkı bir kundak gibi bedenini sarmalamıştı. Yanağından yuvarlanan tek bir damla eşliğinde, kederle içindeki geri sayımı dinledi Nazif Bey. Kapıcı İsmet, site güvenliği Cihan'la beraber hızlı hızlı, hiç konuşmadan karları küredir. Bahçeden yola dek bir aracın geçebileceği hayali bir yol oluşturdıklarında kürekleri bırakıp, ellerini ovuşturarak güvenlik kulübesine girdiler. "Ne biçim yaşıyor," dedi Cihan. Çayından küçük bir yudum alıp düşünceli gözlerle pencereden dışarıyı izledi. "Yolu açtık ama böyle giderse bir saate gene kapayacak sitenin önü." "Ne biçim günde rahmetli oldu Nazif Bey amca, baksana," dedi İsmet. Kendine özgü bir hinlikle Cihan'ı süzdü. "Zaten öldüğü gün de Hristiyan bayramı adamın, Noel der onlar." "Ya boş boş konuşma ölmüşün ardından İsmet ne patavatsız adamsın. Sus ya biraz lafını bil." "Ne dedik ya tamam," diye bozuldu İsmet. Omuzlarını kısıp çayını yudumladı. Utanmış, kabahat işlemiş bir çocuk gibi ayaklarını kıpırdatıp bir süre onları izledi. Cihan ilgisiz bir merakla, havayı dağıtmak ister gibi:

"Sen girdin içeri, nasıldı rahmetli gördün mü?" "He ya," dedi İsmet. "Öyle bomboş duvarın önünde, takım elbiseleriyle, sallanan sandalyesinde uyur gibi kalmış garibim. Sandalyenin dibinde de içki şişesi vardı. Kalp diyor Nevin ablalar. En azında acı çekmeden, huzurla gitti," deyip sustu. Biraz önceki patavatsızlıklarını unutturmak ister gibi konuşmuştu.

"Toprağı bol olsun," dedi Cihan. "İyi adamcağızdı, bunca yıldır hiçbir kötülüğünü görmedik." Sararmış bardaklara, iki demli çay doldurdu. "Şunları içelim de" dedi. "Şu ön kısmı yeniden açalım, araç merhumu almaya birazdan gelir. Çok kar yaşıyor, ben böyle şey görmedim," dedi.

KANATLI KARINCALARIN KALBI

Faik Öcal

Darfur'da kakuleli çayın buğusunda demlenir hayatlar. Biraz daha yoksul, biraz daha arınmış, biraz daha uhrevidir Darfurlular. İnsanlar, hayat ve ölüm arasında gidip gelen eski bir sarkaçtır, içi pas tutmuş, akbabalarla söz kesilmiş. Kimseler görmez, bu eski sarkacı, kimseler duyumsamaz pası, kimselerin hesabına gelmez sözler.

Darfur'un her karış toprağında bir tutam kanlı gözyaşım, her köşe başında bir başka yalnızlığım, bir başka sürgünlüğüm, bir başka mülteciliğim. Başımın üzerinde hep aynı akbabalar, sinsi ve acımasız. Artık ölümlerden bir ölümüm şehrin uzağında. Hiç kimse söz geçiremez bana, yoktur bir başkasına sözüm. Son sözümü sende söyledim, sende bitirdim Hizran, artık hep kendimde susacağım, içimde kahırlanacağım, içten içe kan kusacağım, yaralarımı alıp gideceğim, Darfur'un göklerinden bir başka düşeceğim, bir başka öleceğim, bir başka olacağım. Hizran diyeceğim, hep dipten vuran bir vurgunsun köklerimi sallayan ve hep de öyle kalacaksın. Bunu hiç kimselere söylemeyeceğim, söyleyemeyeceğim. Sözümün bittiği yerde bu şehre dair bütün bildiklerimi ve bilmediklerimi, bütün geçmişimi ve geleceğimi, bütün acılarımı ve umutlarımı asacağım.

Belki güneş bir başka doğar şehrin kalabalıklarının üzerine, çiçekler bir başka açar kadınların gözlerinde, yıldızlar bir başka yansır erkeklerin alın terinde, kuşlar bir başka uçar çocukların ellerinde, su bir başka akar toprağına kalbine. Ben seni bir başka düşünürüm Darfur'da. Gözyaşı dökmeksizin, kan akıtmaksızın, sefil olmaksızın. Bir başka gitmek hayalleri kurarım içinde sadece senin olduğun, hep sana yönelik, bir başkası olmaksızın. Kalbimin bütün met-cezirlerini Kızıl Deniz'e göre ayarlarım. Her mette senin bir başka gelişin, her cezirde yerine bir başkası konulmayan gidişin. Elbette hitama erecektir bu met-cezirler, bir başkası olmadan, bir başkasına kalmadan. Elbette kemale erecektir bu intizar ve inkisar.

Darfur'da kakuleli çayın buğusunda kırılır kalemler, kırılır kâğıtlar, yazılır kaderler. Gözlerin açıldığı her yerdedir ölüm. Kimse ölümünden fazla, kimse ölümünden güçlü, ölümünden büyük hayal kuramaz, buna cesaret dahi edemez. Ayağı kırık atların rüyasından yol alınır, ayağı kırık atların rüyasına çıkılır, ayağı kırık atların rüyasından hayat okunur, ölüm bilinir, gelecek tabir olunur.

Darfur'da bütün sığınaklar ateş kuyusu. Bütün sığınaklarda bir başkasının göz ağrısı... Sığınacak hiçbir yerimiz yoktur Hizran, mütegalibe gölgeler her yere düşmüştür, kanatlı karıncaların kalbinde dahi tutulmuştur bütün yarınlar.

Kıyamdan geçilir ruhum, Darfur sokaklarında. Çocukların göğsüne oturtulur değirmen taşları, çocukların yolunu keser metal makineler, çocuklara mezar olur isimsiz yurtluklar. Her yurtlukta bir başka ömrüm biter, bir başka gençliğim vurulur, bir başka çocukluğum düşer. Oturur boğazımın karasına eşkâli belirsiz korsan gemiler, esmer bir tebessümün katliamından geçilir kanatlı karınca kalbim. Yakılır bütün zamanlarım, yıkılır bütün köprülerim, kesilir bütün bulutlarım. Darfur'un ortasında diri ölümümle ve genç ölümlerimle kalakalıyorum. Her diri ölümümde bir başka gidişin, her genç ölümde bir başka iç denizin.

Darfur'da kakuleli çayın buğusunda döner dünya. Hiç kimse bilemez bir sonrasını, hiç kimse tahmin dahi edemez bir sonrasını. Aslında bir sonrası yoktur Darfur'un bir öncesi olmadığı gibi, bir sonrası hiç olmamıştır Darfurluların bir geleceği olmadığı gibi. Herkesin boynunda taze güne uyanmış bir boyunduruk, eski günlerden kalma. Herkesin başının üzerinde kokuşmuş ete sabitlenmiş akbabalar. Herkesin ruhuna geçmiş incelmış kemikler.

Kavmimi yitirdim Darfur'da, artık hep bir başkasının kararında hükmen mağlup, bir başkasının tutanaklarında zayı. Hizran diyeceğim, kavmimin son yadigârı, sarmala tırnaklarımızla taşlara kazıdığımız uzun kış gecesi yalnızlıklarını, başışla bütün yarım kalmışlıkları. Hizran diyeceğim sonra, Darfur'da beni böyle ateşler içinde bırakıp gider miydin bir başkasıyla? İzini bulsam kendimi bahtiyar bileceğim. Bulutlardan bir ölüm çizeceğim kendime, çocuk ellerimle, çocuk gözlerimle. İzini bulsam kalbimi durduracağım bir hamlede, yetişir artık diyeceğim, kanatlı karınca kalbim.

Batıyor ruhuma bu şehrin yolları, gidecek hiçbir yer bulamıyorum; çarpıyor göğüs kafesime bu şehrin taş duvarları, üzerime üzerime geliyor kalabalıklar; kesiyor gözbebeklerimi bu şehrin geceleri, boğuluyorum sokak ortasında bir başıma.

Yüzümde kavmimin Marrah Dağı mührü, kimseler göremez, kimseler okuyamaz artık. Kavmimden hiç kimseler kalmadı bu şehirde. Yüzümde Marrah Dağı mührüyle kalakalırm.

Gelip bulur musun beni, Hizran?

Ait olduğum yere götürür müsün?

Kavmimin isimsiz mezarlığında bana bir yer verir misin?

Marrah Dağı'na doğan bütün güneşler yüzümde batıyor, her batışta biraz daha yitiğim, biraz daha acıyım, biraz daha sürgünüm.

Marrah Dağı'nda ölen bütün çocuklar yüzüme gömülüdür, her çocuk ölüsüyle biraz daha karanlığım, biraz daha insanlardan uzağım, biraz daha kanatlı karıncaların kalbine yakınlığım.

Marrah Dağı'nda yolunu kaybeden bütün göçebeler yüzümdeki dipsiz kuyulara düşerler, her düşüşte biraz daha yersiz yurtsuzum, biraz daha yaralanırım, biraz daha öteliyim.

Darfur'da kakuleli çayın buğusunda kopar kıyamet,

akbabalara gün doğmuştur,

taze çocuk ölülerinde göğünü yitirmiş uçurtmalar,

kuşlar ve umutlar.

Taze çocuk ölülerinde taşla doldurulmuş kuyular,

kıyıya vurmuş balinalar,

kolluklarda ölmüş kuzular.

Başımın üzerinde hep aynı akbabalar, sinsi ve acımasız. Son nefesimi vermeme bekliyorlar.

Kavmimden geri kalanları yedikleri gibi üzerime üşüşmek istiyorlar. Bizden evvel bu akbabalar yoktu Darfur'da, sonradan geldiler, getirildiler.

Kim getirdi bu akbabaları Hizran?

Neden getirildiler?

Daha kaç kavmi yiyip bitirecekler bu akbabalar?

Cesedimi yedirme akbabalara, Hizran. Neredeysen gel, bul beni akbabalara yem olmadan, sonra bırak beni eski bir gidişle kanatlı karıncaların kalbine. Beni öylece bırak, sonra git, bir daha dönmek üzere, yine bir başkasının gidişiyle. Yeter ki bırakma beni bu akbabalara. Kurtar benden geri kalan her şeyi, kavmimin akıbetinden.

Çekilen acıların, dökülen gözyaşlarının ve iç denizlere vurulmuş hasretlerin hatırına dön ve bul beni, sonra da indir kanatlı karıncaların kalbine.

Akbabalar olmaksızın, güzel bir ölümle veda et, güzel bir sonla uğurla geride kalan her şeyi, yaşanmış-yaşanmamış, söylenmiş-söylenmemiş, tahayyül edilmiş-edilmemiş.

Darfur'da kakuleli çayın buğusunda kalakalırm.

Hizran derim, unutturma bu şehrin kadınlarının ruhuna nübüvvet mührünü vuran Son Peygamber'in öz ve sütannelerinin hatıralarını.

Düşmesin gölgesi akbabaların özüme, Amine'nin hatırına.

Kirletmesin sütümü akbabalar, Halime'nin hatırına.

Yemesin ölü bedenimi akbabalar, babasının öksüzü, annesinin yetimi Muhammed Mustafa hatırına.

MAKİNİST

Ahmet Akdere

Ben sıradan bir makinist değilim. Trenim de sıradan bir tren değil. Yolcularım da öyle. Ve güzergâhım elbette. Uzun lafın kısası burada, bu yerde hiçbir şey sıradan değil.

Neden sıradan bir makinist değilsin, dediğini duyar gibiyim. Çünkü benim bir makinist olmama rağmen tren kullanmak için herhangi bir eğitimim yoktur da ondan. Zaten kullanmayı da bilmem. Markiz bölümünde bulunan onlarca renkli düğme ve kolun ne işe yaradığını dahi merak etmem. Bir yardımcım yoktur, hareket memurum, kondüktörüm yoktur. Önümdeki yol nereye kadar gider, nereden gelir hatırlamam. Ama trenime binen her yolcuyu istediği durağa kadar götürürüm. Bu zamana kadar kimseyi yarı yolda bırakmamışımdır. Kimse benden şikâyet etmez, çünkü işime özen gösteririm. Sözgelimi treni sürerken altımdan akıp giden raylara ve yanımdan sünen geçen enfes manzaralara bakmam. Markiz içinde sigara içip dikkatimi dağıtmam, camları durduk yere açıp kapamam, yokuş aşağı inerken gaz kademesini kesmem, gereksiz yere düdük çalmam, hatta yanıma aldığım antika radyoyu yolculuk esnasında açıp kafa şişirmem, yolcularımı hiç mi hiç rahatsız etmem. Onlar benim trenimde bulundukları sürece huzur içinde seyahat ederler.

Trenime gelince Kurtalan Ekspresi'ne ait olduğunu düşündüğüm dokuzar odalı üç vagon dan oluşur. Önünde bir de Alman-Fransız yapımı eski lokomotifidir. Kırmızı ve beyaz renkli olan bu lokomotif kaçan trenlerden olduğu için vakti zamanında Demiryolları tarafından cezalandırılmış, bir daha da yola çıkarılmamıştır. Bu yüzden burada yaklaşık iki yüz metre uzunluğundaki kesik, paslı rayların üzerinde durur. Yirmi senedir yerinden ne ileri ne geri, bir metre oynamamış, manevranın ne olduğunu unuttuğu yıllar olmuştur. Atıl vaziyette bir köseye bırakılmış, en sonunda benim tarafımdan sahiplenilmiştir. Kendisine hurda ya da teneke diyenlere aldırış etmemiş, bir kez olsun düdüğü acı acı ötmemiş, bunca yıldır dumanı kararıp da tütmemiş, dümeni yanlış yolu tutmamıştır. Ama yorgundur, yorgun bir hayvan gibi. Ve yüzbinlerce sırtın dayandığı, yorgun başların uyumaya çalıştığı duvarları ıslıdır. Demir ve is ve binlerce yolcunun kokusu sinmiştir üzerine. Yine de buna rağmen kompartıman bölümü temiz ve ferahdır. Gündüzleri perdeleri ve camları açıktır. Koridorlarda her gün titizlikle suladığım, bakımını ihmal etmediğim çiçekler bulunur. Odalar. Oda koltukları eski olsa da iş görür vaziyettedir. Birçoğu yamalıdır. Perdeleri renk renktir. Küllükleri doludur. En arkadaki vagonun tuvalet tarafına doğru bir odanın camı çataktır ama içeri soğuk geçirmez. Kompartımanların raflarında kimlere ait olduğunu bilmediğim valizler, çantalar, birtakım eşyalar bulunur. Kimindir, içinde ne vardır diye açıp bakmam.

Yolcularım vardır; çeşit çeşit. Onlar da sıradan değildir. Her şey bir yana, yalnız benim için bile özel insanlardır. Ve bu özel yolcular genellikle gece seyahat ederler. Yani vagona gece gelirler. Büyük kısmı evsiz barksız takımından oluşur. Yattığı kaldırımlardan, banklardan sıkılan sefiller, iflas eden eski para babaları, yağmurdan soğuktan kaçan yuvasızlar, kendinden kaçan acizler, körler, sağır, kötürümler, ciğeri beş para etmez haytalar vardır. Onlardan sonra artık yetim diye anılacak çocuklarıyla koca dayaağından bıkıp buraya sığınan kadınlar gelir. Yaşamaya dair umutları yoktur. Artık bir evleri de yoktur. Dilenciler gelir. Çingeneler. Gözleri morarmış bar kadınları. Kimsesiz piçler. Ceplerinde sedef çakılarıyla mahpus kaçkınları. Nerede olduğunu bilmeyen kandırılmış taşra kızları. Caniler gelir. İsimsizler, ismini kaybedenler, ismini değiştirenler ve daha niceleleri. Hiçbirine "Kimsin, necisin?" diye sormam. Ama onların hallerinden. Anlarını. Paraları ya da biletleri yoktur. Çoğunluk karınları açtır. Nefesleri aklık kokar, içki, kaçak tütün kokar. Bulursam yemek getiririm onlara. Belki sıcak bir çorba. Üstleri kirli ve yırtıktır. Bitlidir kimisi. Kadınların makyajları akmıştır. Saçlarında aklar görürüm çoğunun, daha toy olmalarına rağmen. Yüzleri, göz çevreleri kırış kırıştır. Kimi erkeklerin elleri yoktur. Kolları, ayakları yoktur. Yüzleri yoktur yaşamaya. Ağzıları yoktur konuşmaya. Aldırış etmem hiçbir şeye. Ama vurdumduymaz da değilimdir. Hayvanlar gelir sonra. Demir tekerleklerin arasında, vagonların altında kıvrılıp uyumaya. Köpekler, kediler, bir kemik parçasının peşinde on gün boyunca dolanan aç tilkiler. Ve kuşlar tüner tepemize.

Alıcı kuşlar. Şahinler, baykuşlar, saksakağanlar, bülbüller. K  peğim Meneviş ile dost olurlar. Ve kendi dillerinde konuşur, tartışırlar; insanların ormanları, ovaları, denizleri talan etmediği zamanları.

Ve burada, bir bakıma Nuh nebinin gemisine benzeyen bu trende asayiş benden sorulur. Bu trende kimse kimseye karışmaz. Kimse kimsenin odasına izinsiz girmez. Hırsızlar hatta onların en arsızları bile buna tenezzül etmez. Ama yine de tedbiri elden bırakmam geceleri. Elimde fener ile koridorlarda devriye atarım. Sessiz sedasız,   t çıkarmadan yürürüm bir gece bekçisi gibi. Kimse farkıma varmaz benim. O zaman o kaygılı yüzlerini incelerim yolcularımın. Koridor kapısından uyuyan dertli, hüzünlü yüzlerine bakarım. Alınlarında, göz kenarlarında oluşan çizgilerinin hangi anıları barındırdığını, içinde kimleri gizlediğini düşünürüm. Bana benzeyenler görürüm bazen. Ve bazen de kendimi.

Ve onlar mışıl mışıl uyurken. Yıldızlı, parlak gecelerde yahut kara bulutların üzerimize çıktığı yağmurlu akşamlarda motoru çalıştırırım. Sesi çıkmayan, hiçbir yere gitmeyen, hep yerinde duran lokomotif gidiyormuş gibi, ben de onu kullanıyormuşum gibi. Motoru   alıştırırım. Gitmeyen trenim yavaş yavaş yol alır düşler   leminde. D  ş  mdeki yollarda sallana sallana gaz kademesini artırırım. O zaman ben de ka  arım. Herkes gibi. Herkesin kaçtığı şeylerden.

İstasyonlara varırım. Sözgelimi On Yedi Yaş İstasyonu'na. Orada bütün insanlar lise kıyafeti ile dolaşır. Bir de o istasyonun   hrinde sevdiğim, ilk aşkım yaşar. Treni orada durdurunca doğruca onun evine koşarım. Lise   ağlarımda yaptığım gibi. Penceresinin önünde beklerim aşağı inmesini. Sabiha. Sabiha, diye seslenirim. Ses seda gelmez hiçbir zaman. Saatlerce beklerim. Kimi zaman yağmur altında, kimi zaman   hrin kuru ayazında. Ama inmez bir türlü. İnmez. Belki de izin alamamıştır, derim incinen gönlüme teselli için. Ve yolda gördüğüm bir taşa vura vura, başım önde, ellerim cebimde uzaklaşırım oradan.

Yirmi Yaş İstasyonu'na varırım. Burası bir istasyondan çok kışladır.   zeri brandalı marşandizler tank taşır, top arabaları bir de. Askeri üniforma vardır herkeste. Başlarda mavi bereler, ayaklarda boyalı postallar. Omuzlarda uzun namlulu tüfekler. Trenden inip iki-dört nöbetine geçerim. Bir kulübenin içinde nöbet süresini doldururken, akan zaman soğuktan yavaş yavaş donarken, ufka dalar gözlerim. ş u gelen düşman mı ola? Yoksa Sabiha mı? D  şmansa komutana haber vermelidir. Sabiha ise kapılarını a  arım kışlanın, fethetsin her yeri. Ve tam kapıyı a  arken komutanın tokadı ile uyanırım. Nasırlıdır elleri.

Yirmi Beş Yaş İstasyonu en sevdiğimdir. Ne komutan, ne askerlik, ne Sabiha. Her şey geride kalmıştır. Yeni bir   hirdir burası. Kıyısı olan. Dalgalı denizi ve gökte parlak güneşi. Meyhaneleri, kerhaneleri olan. Geniş caddelerinde güneşin altında avare dolaşırım. Sağ kulağımın üstünde bir dal sigara, dudağımda neşeli şarkıların ışlığı. Ellerim ceplerimde. Ceplerim doludur hayli. Nereden gelmiştir bu para? Sormam. Belki de buradan kalmadır, hiçbir şeyi sorgulamayışım. Bir gün Nergis'in g  l bahçesine benzeyen koynunda uyanırım, bir gün Derya'nın huzurlu kollarında.

Otuz Yaş İstasyonu'nu pek sevmem ama uğrarım yine de. Az da olsa mutlu olduğum zamanlar burada geçmiştir. Para suyunu çekmiş, Derya kaçıp gitmiş, Nergis tekmeyi basmıştır. Yine de kismetim açıktır. Anam oraya buraya haber gönderir, yakın akrabalara görücü gitmek için. Önüme kız fotoğrafları koyar. Uzun sa  lı, altın küpeli, eşarplı vesikalıklar. Ve anlatır durmadan. İyi kızdır, tanırım, hem akrabamız. Bir görsen, konuşsan. Tatlıdır dili. G  le  tir yüzü. Oturmasını kalkmasını bilir. Elinden her iş gelir. Annemin sözleri bir kulağımdan girer, öbüründen çıkar. Bazen ısrarına dayanamayıp bir kafede çay içerim bu evlenme çağındaki kızlarla. Kendilerine kendimi anlatmamı isterler. Yaralıyım, derim. Ben yürekten yaralıyım. Anlamazlar ne dediğimi. Anlasalar bu iş olacak belki. Ama anlamazlar. Anlaşamadık, derim anneme. Yüzüme bakar, gücenmiş gibi.

Otuz Beş Yaş İstasyonu'na gelirim sonra. Şairin dediği gibi yolun yarısına. Evlilik unutulmuştur. Görüştüğüm kızlar evlenmiş, boy boy çocukları olmuştur. Erhan'ın yanına uğrarım sık sık. Erhan? Çocukluktan arkadaş. Aynı mahalleden, aynı sokaktan. Ortaklaşa bir iş kuralım, der. Dert yarı, derman yarı. Olur, derim. Uzun uzun hevesle işi, kısa zamanda zengin olunca neler yapacağını anlatır. Peki, sermaye? Kendinden emin bir tavırla, o iş en kolay, der, düşünme. O işin kolay olmadığını üçüncü ayda batınca anlarım.

Otuz Altı Yaş İstasyonu yaprakları dökülmüş yalnız bir ağaca benzer. Annem yatar altında. Latin harfleri ile Fatıha yazar taşında. Bir türlü görememiştir müürüvetimi. Sevememiştir torununu. Babama anlatır belki, bu kötü huyumu.

Otuz Yedi Yaş İstasyonu'nda üç ay süren bir nişanlılık geçer başımdan. Nazan iyi kızdır ya, çözemez suskunluğumu. Böyle ömür mü geçer allasen? Nerede verdiği sözler? Nedir bu kaplumbağa gibi içine kapanmalar? Bak, bana dürüst ol, öyle saf ayaklarına yatma. Ben bu zokaları yutmam. Başka biri varsa açık açık söyle de bileyim. Başka biri olsa söyler miyim? Cevapsız kalan bu sorular, çıldırtır onu. Sonunda kapıyı çekip gider. Gider benim olmadığım, mutlu bir geleceğe doğru. Ve ben de bir türlü giremem kirasını peşin ödediğim, dayalı döşeli, iki artı bir, güney cephele o dünya evine.

Otuz sekiz, otuz dokuz derken tam oturduğum yerde bulurum kendimi. Tren hâlâ hareket halindedir. O zaman, son bir kez bakmak isterim yolculara. Ve elimde fenerle koridoru son kez dolaşırım. Şafak sökmek üzeredir. Kimisi ölü gibi yatar, kolçaklarını havaya kaldırdıkları üçlü koltuklarda. Uykun mudur, baygın mıdır anlayamam. Kiminin horultusu trenin motorunu bastırır. Ama bir uyanık, uykusu kaçık mutlaka denk gelir. Konuşur benimle. Anlatır halini.

Sözgelimi bir kör anlatır, gözleri açıkkken neler gördüğünü. Nasıl kör olduğunu. Kırmızıyı hatırlıyorum, der. Ama şimdi nasıl tarif etmeli? Kanın rengiydi, kızıma aldığım balonun, kurtlu bir elmanın ve karımın dudaklarının. Makinist, beni kırmızının bol olduğu bir durakta indir, olur mu? Bir fahişe anlatır, bu yola neden düştüğünü. Kimlerin onu bu yola ittiğini. Kim ister anam her gece elin ayaşıyla, itile aynı yatağa girmeyi? Keyfimden mi yapıyom sanki. Bana kalsa yapmam. Zaten bıktım, usandım. Artık evimin kadını olmak istiyom. Sen beni iyisi mi evlilik durağında atıver anam. Tefeciye borçlanan biri anlatır, neden ayağından vurulduğunu. Niye ölmediğini. Efsunluyum da ondan, der. Beni kurşun öldürmez. Parasızlık öldürür, yoksulluk. Ama kurşun öldürmez. Yakınlarda bir yerde zenginlerin çok olduğu bir şehir mutlaka vardır, oraya gelince haber ver de ineyim. Küçücük çocuklar neden dilendiğini. Kaç para topladıklarını ve bu parayı nerede yediklerini. Hacı İlyas'ın lokantasında. Kuru fasulye, bir de dolma yedik. Ne lezzetliydi be! Keşke her gün yesek. Di mi lan Bahri! Abi be, kıtlığın olmadığı, herkesin tok yattığı bir yerde bizi bırakıver. Kaçıklar, neden delirdiğini. Akıllı olmanın neden kötü bir şey olduğunu. Akıllı adamın vicdani vergileri vardır. Ben uğraşamam onlarla. Hem akıllı, deli gibi gülemez. Deli gibi koşamaz. Deli gibi ağlayamaz. Delilik üstünlüktür. Deli bir insan istediği gibi yaşar, akıllı yaşayamaz. Kukumav kuşu gibi akşama kadar düşünürler. Deli düşünmez hiçbir şeyi. O yüzden deliler özgün ve özgür varlıklardır. Deliler Şehri'nde tükür bizi dostum. Dolandırılanlar, kimlerden kazık yediğini. Kimlere çok güvendiğini. Kaç yıllık dostumdu, yediğimiz içtiğimiz ayrı gitmezdi. Bir daha güvenmem kimseye. Şimdi ne yapmalı, nereye gitmeli bilmiyorum ki? Sen iyi bir insana benziyorsun. Sen salık ver, nerede ineyim? Yuvası yıkılanlar, kimlerin nazarına geldiğini. Kimlere ah edeceğini. Hep Nilgün denen şilliğin yüzünden. Ayarttı kocamı, çoluğumu çocuğumu, yuvamı aldı elimden. Hata bende, anlamahydım ama iş işten geçti. Çekemeyenlerin kem gözüne geldik kardeş. Köyüme götür beni, ana ocağına. Fettan bir dilber ağzındaki sakızı patlatarak anlatır, kimlerin arasına girdiğini. Kimlerin onun peşinde koştuğunu. İki kardeş. İkisi de zıpkın gibi. Benim için birbirlerini vuracaklardı az kalsın. Fahriye abla var. Kız, dedi, kaç git buralardan. Senin yüzünden kan dökülecek. Küçüğünü kaptım da kaçtım. Küçükle benim kalacağım bir yer var mı? Korkak bir katil, kaç kişiyi öldürdüğünü anlatır.

Kaçında yakalandığını, kaçında aynasızları basit bir şekilde atlattığını. Ah, onu vururken inan hiç acımadım. Elim titrediyse sabahı görmeyim. Kurşunu yiyince yılan gibi kıvrıldı da topak oldu hergele. Aynasızlar neyse de, akrabaları her yerde beni arıyor. Bazen hapishane daha güvenli diye düşünüyorum. Teslim olsam akrabalarından kurtulurum. Ama yok, hayır! Asla, asla teslim olmam. Dört duvar arasına bir daha girmem! Kaçmam gerek anladın mı? O yüzden ilk durakta indir beni. Ha bir de, beni ne gördün ne duydun. Ona göre! Ve bülbüller neden böyle içli öttüğünü. Baykuşlar, niye su içmediklerini. Sokak köpekleri, neden Meneviş'e küstüklerini işte bu saatlerde anlatır.

Ve ben susarım bu anlatılanları dinlerken. Tıpkı Meneviş'in benim onunla konuşurken sustuğu gibi. Birkaç soru sorarlar. Sözelimi tarih ya da saati. Bir daha görüşüp görüşemeyeceğimizi. O zaman yanıtlarım umutla. Belki, derim. Belki yıllar sonra Kırk Yaş İstasyonu'nda. Kimisi, ben oraya gitmiştim, der. Kimisi nerede olduğunu sorar o istasyonun. Bir yıl uzakta, derim ben de. Bir yıl uzakta. Ve her yıl, bir yıl uzaklaşmakta.

Son devriye görevim de bitince Meneviş'in tasmaını çözer, rayların sağında solunda bulunan bahçeleri gezerim. Turunc, limon, nar bahçelerini. Bir de ölümlü bir sis eşlik eder bize. Ağaçların dibinde, çiğlerin üstünde gezinir bizimle. Doğanın temiz kokusunu içime çekerim. Ilık, nemli toprağa uzanır, sessizliği dinlerim uzun uzun. Rüyaalar görürüm, kısa ve anımsanmayan rüyalar. Meneviş, sıkılınca yüzümü yalayıp uyandırır beni. Kalkarım, tepemdeki güneşe bakarak. Meneviş'in peşine takılır, civar köyleri, kasabaları dolaşırım. Köylüler karşılar beni, hoş geldin makinist bey, derler. Hoş geldin. Hoş bulurum, bana benzeyen bu yabanın insanlarını. Sofralarına ortak olurum. Demli çaylarını içerim. Sonra da yolcu yolunda gerek, deyip geldiğim yola dönerim. Bahçelerden geçerim yine. Mevsimiye portakal toparım yolcularıma vermek için. Ama ben gelmeden hepsi gitmiş olur. Tren, yol, dünya ıpissız kalır. Keşke gitmeselerdi, derim her seferinde. Portakalları odalara bırakırım. Bir sonrakilere yesin diye.

Öğleden sonraları ağır geçer. Vagonları akşama hazırlamak için yerleri siler, odaları temizlerim. Camları pırl pırl yaparım. Kompartımanları havalandırır, çiçekleri sularım. Yorulunca markiz bölümüne geçer, acı bir kahve ile dinlenirim. Saate bakarım sık sık. Daha zamanı değil, daha zamanı değil, derim. Uzaklara dalar gözlerim. Tren çalışmaya başlar kendiliğinden. On Üç Yaş İstasyonu'na yol alırsız aniden. Rayların içinde bir futbol topu görürüm. Seke seke gelip konmuştur oraya. Mahallenin çocukları yine top oynuyor, ne güzel, derim. Tam bu esnada arkama astığım saatin içinden guguk kuşu çıkıp ötmeye başlar. Saat, on altı yirmi üç! Saat, on altı yirmi üç!

Ve dalarım geçmişe.

Çocukluğuma.

Top oynadığım eski zamanlara.

Mahallenin bütün çocukları toplanmıştır, taşlarla kale kurduğumuz çirkefli toprak sahaya. Öküme aldığım topu sürerken en sevdiğim futbolcunun adını bağıra bağıra çalımlar atarım, karşımdaki çaylak çocuklara. Turuncu kames topuna ayak içiyle gelişine vururum. Zimba! Ve top uzaklaşır. Süzülür, süzülür, süzülür. Uçup gider parlak rayların arasına. Kim getirecek şimdi topu? Osman bana bakarak, çabuk, der, atan getirir. Ben Osman'dan emir alacak adam mıyım? Benden bir yaş büyük diye kendini buraların padişahı mı sanıyor? Kılımı bile kıpırdatmam onun için. Ama topu da birinin getirmesi gerektir. Kaldırım kenarında oturan kardeşimi görürüm. Elleri çenesinde beni izler. Kırğındır, onu oyuna almadığıma.

Kalk, derim. Kalk da topu getir. İnat eder yok yere. Ben atmadım ki, neden ben getireyim? Ben getir dediğim için! Getirmem. Diğer çocuklar dalga geçmeye başlar, kardeşime söz geçiremiyorum diye. Kalk, derim yine. Kalk getir, haydi! Kaşlarını çatıp omuzlarını silker. Ben mi attım, getirmem işte. Çocuklar gülüşür bu söze. Sinirlenirim birden. Hışım la yürür, kardeşimi oturduğu yerde kırmızı süveterinden tutup çekerim. Getir dediysem, getireceksin, derim. Yakası ellerimde, direnir. Getirmem, ben atmadım. İnadın sırası mı ulan! Getir şu topu. Getirmem. Sen attın, sen getir. Osman kızdırır beni. El kadar çocuğa söz dinletemiyorsun. Bir daha derim, getir bak fena olacak. Ne olacakmış? Bak patlatırım ağzına şamarı! Patlat da görelim. Nevrim döner bu söz üstüne. Ensesine, başına tokatlar atarım. Ellerim ağır vururken. Etini cımcıklarım düşman gibi. Gözlerimin içine bakarak acıyla bağırır. Haydi, derim aldırış etmeden. Bir daha demeyeceğim. Herkes susmuştur o an, zorbalığımdan ürkmüştür. Osman bile korkudan başka yöne dönmüştür. Bir tokat daha iner, kardeşimin yaşlar akan yüzüne. Küçük ellerini başına siper eder. Tamam, der. Tamam vurma. Getireceğim. Vurma artık abi, n'olur vurma. Zafer kazanmış gibi bakarım Osman'a, diğerlerine. Ve kardeşim hıçkır a hıçkır a topu getirmeye gider. Gözlerinden sicim gibi akan yaşlara, ince boynuna, üç numaraya vurulmuş diken gibi saçlarına, kırmızı süveterine, yamalı pantolonuna, ayağıma küçük olan, ayaklarındaki eski ayakkabılarıma son kez bakarım. Böğürtlenlerin arasından raylara doğru yürür. Gökte paçalı güvercinler süzülür. Elektrik direklerinin tellerine takılmış eski bir uçurtma rüzgârdan hafif hafif sallanır. Damlarda kuşçular, uzun bir direğe bağlıdığı yırtık siyah poşetleri sall ar. Bir eskici geçer mahallenin içinden. Tablasındaki radyoda yanık bir türkü. Eski alıyom, eskicii. Çocuk çığlıkları iştirim sonra. İnce, korkudan titreyen çocuk çığlıkları. Birbirine çarpan demir sesleri. Derinden bir homurtu. Hiç susmayan tren düdükl eri. Ellerimle kulaklarımı tıkar, olduğum yere çökerim.

Yerimden fırlarım aniden. Sus, derim öten saate. Bak, durduruyorum işte. Ve markizde ne kadar düğme varsa basar ne kadar kol varsa çeker. Rayların içinde topunu almaya çalışan kırmızı süveterli o çocuğu ezmek için elimden geleni yapar, treni durdurur, durdururum

GECEYE AİT OLAN

Ayşe Saban Topuz

“Geç kaldın?” “Taksiciler eylemdeymiş, yolu kapatmışlar.” “Akşam akşam mı?”

“Öyle valla. İşten de geç çıktım biraz. Dosyalar birikmişti, hafta sonu eve getirsem olmayacak, canımı sıkacak, e hafta içine de bırakamam artık, Hacer Hanım zaten dosyaları sürekli geç veriyorsun deyip duruyor, bitiriverdim. Hıh, geç veriyormuşum, lafa bak allasen, o ne demek ya! Çarpılacak bir gün. Hayır, kendisi bir iş yapsa gam yemeyeceğim. Sabahtan akşama o internet sitesi senin bu internet sitesi benim dolaşıyor kraliçe, kıyafet bakıyor, kendisine kombin yapıyor. Kimsenin ona bir şey dediği yok, neymiş efendim, kısmı şefmiş Hanım Efendi. İşlerini de bize yapıyoruz ama... Kıymeti yok! İştmediğimiz laf kalmıyor. O da bol bol övünsün, sanki kendi yapıyoruz gibi. Müdür Bey de her zaman yanında sağ olsun. Kıymetlisi. Yere göğe sığdıramıyor maşallah! Anlayacağın tahtı sağlam.” “Her zamanki gibi yani.” “Boş ver ya, alıştır ben!”

“Yorgunluktan ölüyorum Leyla, hiç öyle yemekle falan uğraşasım yok. Ne yapalım, makarnayla geçiştiririverelim mi bugünü de?” “Kilo aldım diye ağlamayacaksın olur, peynirli mi, domates soslu mu?” “Peynirli, peynirli. Sosla kim uğraşacak şimdi. Suyu ocağa koymak bile gözümde büyüdü, düşün.”

“Kız Leyla, ölsen umurlarında değil bunların, biliyor musun? İş yetişsin, hiç durmadan iş alsınlar.” Ha, sen biliyor musun, oğluyla kocası var bir de bunun? Varsa oğlu yoksa kocası makineli tüfek gibi anlatıp duruyor. Şıştim, şıştim! Ha, burama geldi! Sus, yeter, diye bağıracağım bir gün. Koca bir bunda var sanki.”

“Bir sigara içeyim ben de kendime geleyim azıcık. Dünyayı ben mi kurtaracağım Allah aşkına!” Off ya! Unuttum bak Leyla, akıl mı kaldı ki? Ahmet’i gördüm sandım bugün.” “Yok artık!” “Neyse değilmiş işte de... Yüreğim ağzıma gelmedi de değil.”

“Yorulmadı bunlar da.” “Ne oldu ki?” “Şu burç yorumları. Telefonu ne zaman elime alsam önüme düştü durdu bugün.” “Okusana merak ettim.” “10 Temmuz Cuma saat 02.13’te Merkür ve Yengeç burcundaymış. Uzun bir süredir yapmak istediğim bir şeye başlamak için harika bir zaman dilimindeymişim, kendimi toplamalı ve harekete geçmeliymişim. Duydun mu Leyla? Bana diyor.” “Duydum, duydum. Hadi, söz dinle de harekete geç, makarnayı süz, karnımız zil çaldı. Dikkat et, dikkat! Yanacaksın, tutağaçla tutsana.” “Ay! Ay! Yandım, Leyla!” “Kim dedi sana tencereye yapış diye? Hep böylesin. Suya tut çabuk, çok sakarsın ya!” Buz koyalım hemen. “Dolapta buzdan başka her şey var, ne güzel!” “Barbunyalardan biri de olur. Alevini alsın yeter.” “Otur şu sandalyeye.” “Tabi, Hacer’in adını andık ya. İti an çomağı hazırla. Haspam! Suyu iyice ısındı artık. Dur sen, dinsizin hakkından imansız gelir.” “Korkulur senden.” “Küçük şehir çöplüğünün kraliçesi... Çöreklenmiş her yere.” “Herkes sen mi, var demek ki sırtını dayadığı bir yer?” “Ben biliyorum o yeri biliyorum da neyse... Kıpırmızı oldu bu Leyla, su toplar mı? Çok da acıyor.” “Eli mahkûm toplayacak, makarna yerine kendini haşladın resmen. Niye böylesin sen Allah aşkına.” “Krem sürelim. Var evde biliyorum da nerede?”

“Ortasından sıkılmış, sarı bir tüp. Sen gördün mü Leyla?”

“Salondaki konsolun çekmecesine bak, her şeyi oraya atıyorsun.” “Aman Allah’ım Leyla! Fi tarihinden kalma şeyler var burada. Şarj aletleri, notlar, düğmeler... Bak, bak Ahmet’le benim düğün davetiyem bile var! Gülmeye.” “Çok kıymetli her halde sakladığına göre.” “Adamı defettik ama kartı kalmış. Al, al, al! At şunu çöpe. Kanımı emdiği yeter. Herkes, her şey layığına. Hadi!” “Bakayım ne var o zarfta?” “Kurumuş gül goncası, ayy bir de kurtlanmış! İş yerine gelen çiçekleri sana aldım, diye diye geliyordu Ahmet Efendi.” “Yaa canım!” diye diye alıyordun, hiç öyle demiyordun o zamanlar.”

“Her kadının bir cahiliye dönemi vardır canım. Karıştırma.” “Ha ha, çok komik!” “Bırak Allah aşkına! İnsanlığımdan hep. Üçkâğıtçı herif! Gonca, dedin, Ahmet dedin aklıma geldi yine. Bugün doğum günüymüş bu Hacer’in. Sabahtan belliydi zaten bunda bir hal olduğu. Süslenmiş püslenmiş. Deri etekler giyinmiş, omuzlarını açmış, derin dekolterler falan havaya girmiş. Önce oğlu çikolata gönderdi, sonra kocası çiçek ama yemin ederim çelenkten farkı yok. Cenazesine falan diye düşündü her halde adam; coşmuş, paraya da kıymış ohh! Hacer’de bir havalalar, bir havalalar... Akşam adamın başının etini hiç yememiş gibi, bir şaşırıyor, bir mahcup oluyor... “Şanslı kadınıymış vesselam!” “Görgüsüz demiyor da şanslı diyor, şuna bak. Kocası çok başkaymış da diğer erkeklerle hiç benzemezmiş de çok şükrediyormuş da... Hani ne haltlar karıştırdığını bilmesek!”

“Yok, burada değil! Ortasından sıkılmış, sarı bir tüp. Nerede olabilir Leyla? İyi düşün.”

“Bir de yatak odasına bakalım, kısmıştır bir kenara da bulamadık. Komodinin çekmecesinde mi ki?” “Neye niyet neye kısmet! Uyuyacaktın.” “Uyku göreceğ göz mü kaldı bende? Makyaj malzemeleri... Kırmızı ruj... Gülkurusu allık, göz farı... Alıp alıp koymuşum, açılmamış bile, bak!” “Son kullanma tarihleri de geçmiş” “At bunları da at! Tuhaf. O kadar yabancılar ki bana...” “Yabancıymış, ne yabancıysa ya, hatırlamıyor musun gerçekten? Kıyameti koparıyordu, bas bas bağırdı Ahmet. ‘Kime özeniyorsun da alıyorsun bunları, palyaço musun sen?’ diye. Neymiş efendim, kıpkırmızı ruj sürüyormuşsun.” “Bahaneydi onlar bahane. Para gidiyor diye ödö kopuyordu pintinin. Birinin derdi imanı paraysa korkacaksın ondan.” “Kendi kazandığım parayı bile koklatmayacakmış bana.” “Bankadan o bilgilendirme mektubu geldi de neyse ki uyanabildin.” “Uyanabilmişim! Söylenmekle olmuyor Leyla Hanım. Kremi bul, kremi! Sonunda kapıyı gösterdim ya, ona bak sen!” “Çok şükür.” “Bir de bir şans daha diye kapıya dikilmesi yok mu?” “Bulmuştu birini, ne olmuş ona?” “Ne bileyim ben Leyla! Gece gece üşüştü yine ne varsa üzerime, soldan soldan geliyorlar, sen de hala sorup sorup duruyorsun! Doğal kadın seviyordu ya birden fark edivermiştir doğal olmadığını Bey Efendi. Ne bileyim ben! Botoks yaptırmaktan ağzı yüzü yamulmuş kadının görenler diyor, saçları platin sarısı postiş, öyle kırpık kırpık yanıkmiş hep. Tırnaklar desen çok fenaymış.” “Paradan tırsmıştır o, kuaföre para mı yetiştirememiştir?

“Leyla çekmecenin arkasına bir şeyler sıkışmış, dur bakayım ne çıkacak? Oyuncak yılan. Allah’ını seversen Leyla, ne işi var bunun burada?” “Misafirlerin şımarık çocuklarından biri unutmuş işte. Kimin olacak başka?” “Ne soğuk hayvan bu böyle iyi!” “Sen bunu Hacer’in masasına bıraksana. Sürprizz!” “Küçük dilini yutar valla, ince topukluların üzerinde kaçamaz da o saf. Cıyak cıyak bağırdı, ben tutamam da kendimi, gülmekten ölüyorum artık. Ohh! İçimin yağları erir. Elim ne olacak, sızladı iyice.” “Çevir, poşeti çevir, ısınmıştır o” “Nerede bu krem? Nerede? Yer yarıldı da içine girdi mübarek! Ortasından sıkılmış sarı bir tüp. Dolaptaki kutulara mı koydum acaba?”

“İşe giderken kılığını da biraz değiştiren mi?” “Koyun can derdinde kasap et.” “Öyle deme, iyi gelir, dinle sen beni. Beyaz, ipek bir gömleğin vardı, onu bir denesene.” “Şaşırdın her halde, sırası mı şimdi?” “Giy sen, giyy! Koyu lacivert kotu da al, bu da çok yakışıyor sana.” “Girebilir miyim ben onların içine?” “Girersin, girersin hadi. Kırmızı ruju da sürelim. Saçlarını da açalım, maşayla da su dalgası yaparız.” “Bırak şimdi bunları, bak ne diyorum, dinle. Çok hoşuna gidecek. Hacer Hanım’a esrareniz bir mektup gelse. Mektupta şöyle yazsa:

Sevgili Hacer Hanımcığım,

Sizi çok seven biri olarak, sizi üzecek bir şeye aracı olmayı inanın hiç istemezdim. Ama sizin gibi kıymetli, nahif, bilgili, görgülü, sessiz, sakın bir Hanım Efendi'nin kandırılmasına gönlüm el vermedi. Size şu kadarını söyleyeyim ki o çok sevdiğiniz, dilim varmıyor ama, eşinize ve yakınınızdaki insanlara dikkat edin. İnsanoğlu çiğ süt emmiş maalesef. Kimin dost, kimin düşman olduğu belli değil. Tanıdığımızı sandığımız kişiler ne yazık ki bambaşka kişiler. Sizden ricam herkesi kendiniz gibi bilmeyin. Kalbi kötü çok insan var. Kendinizi bunlara karşı koruyun. Varsayın ki ben bir dostunuzum, koruyucu meleğinizim.

Bir dost (Devamı gelecek, ne kadar haklı olduğumu göreceksiniz.)”

“Bazen manyağın önde gideni oluyorsun, farkında mısın? Yüreğine inecek kadının, vebalini alacaksın.” “Bir şey olmaz ona, ha ha! Eğleniriz biraz.” “Kaptırdın iyice kendini, hikâye mi yazıyoruz burada.” “Susar biraz, kafamızı dinleriz fena mı?” “Güzel, çok güzel de o mektubu ona nasıl vereceksin? Bunu da düşündün mü?” “Ben yapmayacağım ki sen yapacaksın. Mektubu, o güzel el yazınla yazacaksın, götürüp arabasının sileceğine ilâştireceksin. Bu kadar. Sonrası Hacer’in selameti... Evren de bizden yana baksana, dışarısı zifiri karanlık. Leylacığım bu tam senin işin. Tereyağından kıl çeker gibi halledersin. Korkma! Yalnız elimin acısı içime işledi. Soyulacak bu, gör bak! Ciğer gibi kıpkırmızı, dımdızlak kalacak ortada. Öf ya! Ortasından sıkılmış, sarı bir tüp işte. Girdi bir deliğe, çıkmadı. Zıyanı yok, bulurum ben onu da şu saf Hacer’e azıcık faydamız olsun! Hadi Leyla!”

SOBE

İpek Sözen

Başımı gövdeme yaslayıp gözlerimi kapatıyorum. Bir başka âlemin içine usul usul düşerken oğlum başını omuzuma dayıyor. Benim için yapılacak hiçbir şey kalmadığını sezecek yaşta değil henüz. Şafak sökene kadar sırtımı okşamaya devam ediyor. Ne zaman gözlerimi kapatacak olsam onun dürtmesiyle beni içine çeken o diğer âlem silinip gidiyor. Evi iyice ısk bastığında Rüya uyanıyor. Onun sabahlarını izlemek ömrümün en güzel aktivitelerinden biri. Kahvesinin ilk yudumu damağında iken gözlerinden geçen şükür dalgasını görebiliyorum. Kahvaltıyı hazırladıktan sonra yanıma geliyor ve her sabah olduğu gibi dudaklarından dökülen şu sesi duyuyorum: “Günaydın.” Bu sesin ne anlama geldiğini asla bilemeyeceğim ama bunu söylerken bana yaklaşan ve gitgide sıvılaşan yeşil gözlerini izlemeyi seviyorum. Her zaman böyle değil. Bazen deli bir orman kararır bakışları. Sesi boğazında biriktiğinde kurumuş bir sulu boya daireceği gibi kupkuru durur. Sinirlendiğinde paleti kirlenir. Boyasını uyandıran iki hâl vardır: Sevgisinde ve hüznünde seyreler, sulanır.

Toprak’ın minik ayaklarını öpüyor şimdi. Uyanmak, bir çocuğu seyre daldığınızda dünyanın en güzel şeyi. Babasını uyandırmaya giderken çıplak ayaklarının çıkardığı ses başımı okşuyor. Bu çocuğun büyüdüğünü görmek isterdim. Ömrümün adımlarının buna yetişemeyeceğini artık biliyorum. Engel olunmayan şeylerin kayıp yangınına artık tanıyorum. Oysaki daha bir yıl önce hasta ciğerlerimin hırıltılı nefesleri geceyi kaplardı. Her gece ölümden başka bir ihtimalim olmadığına kani olarak başımı tellere dayardım. Yaşamla benim aramda denize dökülen kan gibi geri dönüşümsüz bir kaynaşım başlardı. Evin ve uykunun usulluğunda ölümüm acı bir ihtimal gibi havada asılı kalırdı. Geçen her gün nefesim daha tırtıklı bir bıçağa dolanırdı. Zamanla evdekilerin çabası galip gelmeye başladı. Bahar ayının gündüzleri bana iyi geldi, kendimi iyi hissedip ayaklandım. Kimse güneşe bakarken ölemezdi. Camın önünde kiraz ağacına baka baka yazı karşıladım. O kış soyunurken ben ölümü soludum. En sonunda bir gün kuvvetlice üfledim ve ikimiz de çırılçıplak kaldık. Sonra o sakız beyazı çiçeklerini giydi, bense mavileri çekip daha göreceğim günlerim olduğuna inandım. Yeni bir şehre taşındık, denizin hiç sahip olmadığını düşündüğüm bir yelle tanıştım. Bir rüzgâr bal kokabilir mi hiç? Mümkünmüş. Bu benim yaşama şansına eriştiğim dördüncü şehir yedinci ev oldu. Gençlikte ne kolay geliyor bir yerden başka bir yere uçup gitmek... Kök dediğin insanın canında başlıyor. Bu yüzden hiç kimse kendi türünün dışına atılmış gibi hissetmemeli. Bu ihtimal canı bedenden bezdirir. Oğlum en çok hangi şehri sevdiğimi soruyor, en eskisi diye geçiriyorum içimden, tam söyleyecekken gözlerim kapanıyor. Tırnaklarını ensemden hissediyorum. Gözleri korkuyla çalkalanıyor. Feryat figan etmeden, belirgin bir hastalığın pençesine düşmeden sessiz sedasız bu dünyadan çekilişime kimse razı değil. Oğlum ve ev ahalisi durmadan soruyor: “Neyin var?”

Zamanım yok. Hepsi bu.

Günün ilerleyen saatlerinde Rüya’nın gözü babasının onun için hazırladığı deftere takılıyor. Art arda gelen fotoğrafların hikâyesi onun varlığının dizgesi. Neden Rüya diye biri var oldu? Neden adını taşımayı reddedip ruhunu bunca gerçeğe boğdu? Bir Rüya kimdir, kim görür onu? Zannediyorum ki bu soruların işaretlerini o defterin içinde buluyor. Defteri kapatır kapatmaz camı açıp gözlerini sıkı sıkı yumuyor. Öyle anlarda yüzü saniyeler içinde küçülüp benim oğlumun tüylü suratı kadar kalıyor. “Haydi uç Rüya!” diyebilsem, açacak kanatlarını. İnsan olmaktan vazgeçmeye hazır ama muktedir değil. Yalnız olduğu bazı akşamlar mum yakıp karanlığa fısıldıyor. Böyle akşamlarda ne söylediğini anlayabilmek için ne çok şey feda ederdim... Yalnızca ansızın kaybettiği babasını hatırladığına eminim. Söyleyemediği bir dünya dolusu harf, gırtlığındaki kilerde çürüyor. Rüya babasını kendinden korurdu ama onu dünyanın elinden alamazdı. O babasını çocuk gibi sever büyütürken, kendi annesi yavrusunu katı yüreğinden sakınmazdı. Dolayısıyla toprak içine yalnızca kayıp bir adamı değil, Rüya’nın çocuksu anneliğini de aldı. Şimdi kendi oğlu, adıyla bir, her gün gözlerinin içine bakıyor. Rüya belki de ilk defa kendi rahmine ait bir adamı büyütüyor.

Hatırlıyor. Her seferinde kırık dökük gelirdi babası yanına. Ona yapılanları anlatır, yerinde veremediği cevapları Rüya'ya sunar ama ağlayamazdı. Zamanla yaşamın acıklılığını terk etti. Yaraları ve edemediği kavgalarıyla zar zor Rüya'nın şehrine varır ama günlerce evden çıkmazdı. Şehir, mavi, martı umurunda değildi. Yıkanmaz, paklanmaz, ağrıları için doktora gitmez, az yer, uyuyamaz, tırnaklarını kesmez, saçlarını taramaz, kıyafet almaz, güneşi de karanlığı da duymazdı. Rüya'nın içindeki yakıt onu izlerken acıyla ısınır, bir şeyler yapması için yanıp tutuşurdu. Bazen babasını serin bir suyun içinde o ferahlayana kadar yıkamak isterdi. Böylece suyun içine ağlar, gözlerindeki tuzu ufalardı. Çocukken birlikte denize girdikleri anda ortaya çıkan neşe ansızın yine parlardı. Çocukluğunun sabahı zor ettiren öksürük nöbetlerini özledi. Babası bir an yerinde durmaz, fıldır fıldır çare arardı. Turpun içinden damıttığı balın tadını, şurubun genzindeki yankısını, sobada ısıtılan taşın göğsündeki ağırlığını hatırladı. Duvarda alevlerin animasyon gösterisi. Sabaha karşı ölen ateşin ezan sesi. Hepsisi ne kadar da aklının kıyısındaydı. Her an salabileceği bir kayık gibi tam sınırdıydı.

Tospik başını tamamen tüylerimin arasına gömdüğünde bir baba olarak kendimi tıpkı Ertan Bey gibi hissettim. Ben de onun gibi yenilgiyi kabul ettim ve ölümden bir acizlik görmüyorum. Ben de bir zamanlar odalar arasında hür kanatlarımla uçardım. Tospik küçücükken onu beslemek için ve yol yön göstermek için çırpınır, annesinin yokluğunu cıvıltısına bulaştırmamaya çalışırdım. İsterdim ki benden sonra üzerine gelecek hayatı tanısin, suyu bilsin, yemi arasın, gagasını kemikte bilesin, uçmaması gereken dehlizlere düştüğünde sesini çıkarsın, aynalarda görüp oynadığı kuşun kendisi olduğunu anlasın, Simurg'un gerçekliğini her zerresinde duyumsasın. Ne kadarını başardığım meçhul. Benim gözümde hâlâ çok küçük ve doğuştan ürkek. Kendisi olmanın ne demek olduğunu bilmiyor. Belki de en çok bunun için ölmek zorundayım. Şimdi boyaları soyulmuş kafesin eski mavi demirlerine tutunmak ve diğer tüneğe minicik bir adım atmak içimden gelmiyor. Tıpkı Rüya'nın başını cama dayaması gibi başımı kafese bırakıyorum. Koltukta bir büst gibi duran Ertan Bey'i anlıyorum. Bu evin yazgısında babaların bir parçasının hep kayıp olduğunu, bu derin boşluğu en sonunda ömürlerini kaybederek doldurduklarını biliyorum. Tospik yüzümdeki tüyleri gagasıyla aralıyor. Bu kuş meşrebinde öpmektir. Bir ayağını durmadan sırtıma atmaya çalışıyor. Belki de böylesine bir ömür kayıp değildir, diyorum kendime. Bir keresinde Ertan Bey laf arasında "Ben şu Çimçim kadar gezmedim." demişti. Hepimiz gülmüştük, ben şakıyıştım. Oğlum alnını başıma dayadığında iki sigaranın ucu kadar bir alan birbirine temas ediyor. Tospik'in yaşam alevi benim içimde dinmekte olan harı uyandırmaya çalışıyor. Tekrar eden adımın arasına bir boşluk açtığınızda adımla müsemma oluyorum: İsteksizim. Boşluğu silerseniz karides anlamına geliyor. Allah'a beni karides olarak yaratmadığı için şükran duyuyorum. Saatin eşrefi gelip akreple yelkovanı bulduğunda kiraza son bir kez bakıp kendimi tünekte bırakıyorum. Bir kuşun ölümünden ne beklersiniz? Düştüğüm yeri duymuyorum. Benimle birlikte bir baba daha kayboluyor zamanın soy ağacından. Bulunmayı bekleyen tüm babaların cennetine gidiyorum. Sobe.

DÜŞLERİ ÇALMAK SERBEST Mİ?

Yasemin Coşkun

Nihayetinde var olmayan şeylerin boşluğundan girdap yaratıp, zanlarından kocaman bir duvar ördün ömrüne.

Aşmanın yollarını arayışın bir ömür sürecektir belki de.

Olsun. Kimi yolculuğun en güzel yanı, yolun kendisidir.

Her şeyin katlanılabılır bir anlamı olduğuna inandıranlar olmasa, kendini her şeyin belirsiz kalması gerektiğine ikna ettiğin zamanlar hiç geçmeyecekti belki de.

Görünür olduğun her yerde anlaşılır olacağın yanılgısına düştün. Cisminin sığıdığı çoğu yerde, düşlerin havada kaldı.

Öyle sandın.

Çünkü senin son şeklini alsın diye beklediğin düşlerin, anında bir başkasında ete kemiğe büründü.

Düşleri çalmanın serbest olduğu bir dünyayı keşfettin.

Ne hazin bir keşif ama.

Her şeyin, herkesin bu kadar aynı olduğu, asılların ve gölgelerin birbirine karıştığı yerde kaybolmaktan korktun. Tahakküm arzusuyla beslenmiş görünürlüğünün karşısında, kendini nesnel bir akışın içinde tahayyül edemedin. Kolay yoldan elde edilen hazların bayağılığından kaçtın. Var olmakla görünür olmanın arasına çizilen sınırları aşamamaktan korktun.

Hakikatle örtüşmeyen ne çok sınırla sınılandın.

Hayattan geçiyorken bir izi kalmalı insanın derdin hep. İzini bırakmayı düşündüğün şeylerde başkalarının imzalarını gördün. Başkalaşmanın başka türlü olduğunu bilmediklerinden, inşa edilmiş hazır kimliklere bürünüyorlar. Aldırma.

Kimileri için böyledir, olmuş gibi, yaşıyormuş gibi yapmak, olmaktan ve yaşamaktan daha kolaydır. Ya da gülünç mü demeliyim?

Gölgeler çoğaldıkça sen kaybolduğunu sandın. Kaybolmadın. Kimi zaman duyguların kimi zaman sözlerin kimi zaman duruşun kimi zaman hayallerin hatta hallerin, başkalarının suretinde çıktı karşına.

Neyin neye dönüşeceğini önceden bilmenin bir yolu olmadığından, her şeyin ve herkesin doğasına göre gerçekleştiğini öğrendin tecrübe yoluyla.

Bir şey daha öğrendin;

İtidalle yatıştırılmayan her dürtünün, ahengi geliştirilmeyen her benliğin gerçekliğinin gündelik olduğunu.

Eylemler insanı yüksek mertebeye çıkardığı halde zihinsel ve ruhsal terbiyeden yoksun bırakabilir. Bu yüzden, ne kadar marazi görünürse görünsün, insanın zihinsel ve ruhsal arayışıyla elde ettiklerinin, başka bir bedende vücut bulması sıradanlaştı kabul et.

Kabul et ve

Bırak gölgeler savaşı.

Bırak aynılar birbirini kovalasın.

Bırak aynalar yalan söylesin.

Yönü aynı olmayan aklın ve gönlün, içselleştirilmeyen eylemlerin, sonsuza kadar hüküm sürdüğü görülmemiştir.

Görünür olmaktan ölesiye kaçtığın zamanlarda, maskelerin cazibesine kapılmıştın sen de. Gözlerinden tanıyacak kadar kimse kimseyi tanımıyor nasılsa diyordun. Dışarıdaki kalabalığa uyum sağlamak adına takılan maskelerle içindeki farklılığı gizlemek adına takılan maskeler aynı değildir. Aldanma.

Ne demişti Emin Gürdamur;

“Maskeler aşınır, maskeler yorulur, maskeler düşer.”

Kendi mutlak gerçeğini yaşamaktan alıkoyan, zihnini karanlığa gömen gölgelerin sisini dağıt etrafından.

Hislerini kabullenmediğin, zanlarına teslim olduğun geçmişin koridorlarında dolaşma artık. Zanlarını fethet, hislerini sahiplen.

Şeylerin sahip olunmadan sergilendiği çağımızda, kendine ait bir hayatın kendine layık bir son bulmasının yolu, hayatı pervasızlaştırmayan, ölümün de gölgesine sığınmayan bir yaşamdır.

Sahi çalıntı hayatların sonu kendine mi aittir?

AH LEYLA, RENGÂRENK SAÇLARINDA UÇUŞUYOR

MarSenYa

Berrin Yüksel

TEHLİKELİ

Kalbini kalbimin arkasına park etmeyecektin,

Acemi şairim.

Çarparım.

b.y.

Garip bir koku mu var havada? Rengi mi değişti eşyanın? Bu kalabalıkta bir farklılık var. Bu koşturan adımların içinde tanıdığım bir ayak sesi. İddialı, kendinden emin ama bir o kadar zarif. Olmasını çok istediğim için hayal mi kuruyorum? Yok, hayır. Ben, dünyanın bu tepetaklak oluşunu bilirim. Bilmem kaç şiddetinde sarsıldığımı. Tansiyonum düşmüş de bayılıyor gibi olma halimi Bir kere kalbim bilir. Sen bir yerde var olmuştun görmesem de duymasam da dokunmasam da kalbim bilir. Zihnim reddeder; kanıt ister, kalbim içindeki tsunamiden tanır seni. Seninle aynı göğün altındaysak enerjin gelir bulur beni. Mıknatıs gibi çeker kendine. Yıllardır hissetmediğim bir duygu bu. Delicesine özlediğim bir duygu. Elektrik verilmiş gibi bedenim. Cezbe halinde hislerim. Yılların özlemi artırıyor kıyametimi. Sen bu koşturan kalabalığın içindesin. Henüz görmedim ama kesin bu kalabalığın içindesin. Küçüklüğümüzden bir koku çalınıyor burnuma. Ablandan çalıp sıkıdığın parfümün kokusu. Hani hep azar işittiğin sonra. Tesadüf diyor, beynim. Benzetiyorsun belki. Hayır, hayır, hayır. Biliyorum ben, tesadüf falan değil. Bu koku senin ve sen bana şu an çok yakınsın. Ama nerdesin?

Dış hatlar sırası kalabalık. Her milletten insan var. İkiye ayırmışlar. Fransız vatandaşı olanlar kendi sıralarında bekliyorlar polis kontrolünü. Diğer milletlerin vatandaşlarının sırası uzun. Her iki sırayı da tarıyor gözlerim. Seni görebilecek miyim? Hoş yıllar geçti, değişmişsindir. Tanıyabilir miyim görsem? Tabi ki tanırım. Seni nerde görsem tanırım.

Şu sıradan bir an önce kurtulup etrafa daha dikkatli bakmak istiyorum. Çünkü sırada görmedim seni. İçimde bir şarlatan dalga geçiyor benimle. Aptal diyor, yıllar oldu unutmadın Leyla'yı? Çocuktunuz, o gitti, büyüdünüz. Bitti yani bitti. Anla artık. O Fransa'da yaşıyor diye ülkeye adımını attığın ilk anda onu mu göreceksin? Nerde yaşıyor bakalım. Burada Marsilya'da mı, Paris'te mi ne bileyim Lyon'da mı?

Polis kontrol sıram geliyor. İş için geldim diyorum İngilizce. Pasaportuma bakıyor polis. Daha önce ülkeye girip çıkmış olmam güven veriyor. Kalacağım otellerin rezervasyon kâğıtlarına bakıyor. Damgalıyor, bitiyor kontrol. Çok zaman kaybettim diyorum. Ya gittiyse? Elimde çantam, omuzlarım düşmüş yürüyorum. Sonra birden aynı koku! Buradasın hala. Biliyorum buradasın. Çılgınca bakıyorum etrafa. Sarı küt saçlı birini uzaktan sana benzetiyorum. İçimdeki şarlatan kahverengi saçlıydı o, diyor. Belki boyatmıştır saçlarını diyorum. Bilmiyorum boyunu, endamını. Lise birdeydik birbirimizi son gördüğümüzde. Arkadan nasıl sana benzetilir birisi? Ama ben benzetiyorum. Ardına düşüyorum sarı küt saçları lüle lüle uçuşan kadının. Saçları bu kadar dalgalı da değildi diyor somurtan yüzüyle içimdeki şarlatan. Her zaman süslenmeyi severdi, yapmış ya da yaptırmıştır diyorum.

Sarı saçları dalga dalga uçuşan beyaz elbiseli kadın, havaalanındaki park yerine doğru ilerliyor. Belli yetişemeyeceğim, çok önümde çünkü. Hemen telefonumdan Uber uygulamasını açıyorum. En yakın araç bir dakika mesafede. Hemen seçiyorum. Mohamed geliyor son model siyah mercedes ile. Başka zaman olsa şaşırır,” Of be, şu Mercedes taksi olur mu?” falan derdim. Ama şimdi sarı saçlı kadının sürdüğü kırmızı Renault’u takip etmesini söylüyorum. Gözüm yolda, kaçırmak istemiyorum Leyla’nın aracını. Fizan’a gitse peşindeyim. İçimdeki şarlatan keyifli. Bir de işi gücü bırakıp takip mi ediyoruz, diyor. Evet, bir umudun takibi bu. Yıllardır bu umut da yoktu. Bir gece bırakıp gitmişlerdi yanımızdaki evden. Kimseye bir şey söylemeden. Annem annesinin ahretliğiydi. Ama o da hepimiz gibi habersizdi bu gidişten. Nereye, neden, nasıl? Bir sürü soru bırakıp bize bir gecede yok olmuşlardı. Bütün mahalle kaynamıştı gitmelerinin ardından. Ben her kurguyu dinlemiştim tek tek. Olur ya belki biri doğrudur diye. Kalbim çok kırılmıştı. Leyla nasıl söylemezdi bana? Biz her şeyden önce, hiç dillendirmedığımız aşkımdan önce, en iyi arkadaşaydık birbirimizin. Aynı beşikte sallanmış iki çocuk. Anne baba demeden “Liyli” demişim ben, onun adını söylemişim. Hayatımın merkezinde o. Beni zemine bağlayan yer çekimi de o, ayaklarımı yerden kesen uzay boşluğu da. Bilmeyen yok benim Leyla tutkunluğumu. En çok da kendisi. O kadar doğal bir kabul edişle kabul etti ki bunu... Bir çiçeğin suyu, bir rüzgârın ardından gelen yağmuru, bir insanın içine çektiği nefesi kabul ettiği gibi. Hep ordaydım çünkü. Elinin altında. Bütün ömür hiç ayrılmayacakmışız gibi. Evlerimiz yan yana, annelerimiz yan yana, biz yan yana olacağımız gibi. Oysa ayrıldık ve Leyla söylemedi bana gideceklerini. Kendisi biliyor muydu acaba?

Notre Dame Bazelikasına gidiyor matmazel, dedi Mohamed. Anlatıyor sonra kendisini. Fash Müslüman bir aileden. Yıllar önce uzak akrabaları gelmiş Fransa’ya. Kendisi de sonradan mülteci olarak gelip kalmış. Vatandaşlık almak için çok uğraştığını anlatıyor. Beni soruyor. Türk’üm diyor. “Müslüman?” diyor. Evet, diyorum Müslüman’ım. Gaza daha bir güçlü basıyor. Merak etme yakalayacağız matmazeli, diyor.

Dar bir yoldan yokuş yukarı çıkmaya başladık. Küçükken de severdi kovalamaca oynamayı. Tabi ki o önde ben arkada. Şimdiki gibi. Eğer oysa diyor içimdeki şarlatan. O, diyorum; biliyorum. Daha önce de geldim Fransa’ya, hiç böyle hissettim mi? Doğru, aklın başındaydı o zamanlar. İyice Mecnunlaştın son günlerde, diyor benim şarlatan.

Küçükük bir alanda ne kadar çok araç! Giremiyor bazelikaya Mohamed. Oysa Leyla nasıl yaptıysa girdi bir anda. Sanki yol verdiler, bir anda o gelince açıldı yollar. Arkasından bize kapandı. Seni burada bırakmam lazım, diyor Mohamed. Çantamı alıp atıyorum arabadan. İlerde dik merdivenlerde görüyorum O’nu. Saçlarından omzuna bir fular savruluyor. Sarı, turuncu, yeşil, fuşya, lila... Rengârenk bir fular saçlarına bant olarak bağlanmış. Kalbim gümbürdüyor. Bayılır saçlarına fular bağlamaya. Ne zaman sıkılsa çıkarır çantasından bir fular, takar saçlarına.

Koşuyorum arkasından. O da koşar adım çıkıyor merdivenleri. En üst basamağa geldiğinde adını değiştiriyor benim için şehir. Sarı saçlarına vuran ışık, fuların da etkisiyle bütün saçlarını rengârenk gösteriyor gözüme. Duruyorum bir an. Büyüleniyorum. “Ah Leyla!”, diyorum. Rengârenk saçlarında uçuşuyor Marsenya. Şehir artık sen ya... Nefis bir manzarada koşturuyoruz. Deniz ve şehir. Bir de rengârenk saçlarıyla sen. Delicesine bir rüzgâr. Ve bütün şehir insanları sanırım burada. Bir ara bazelikaya girdi galiba. Ardından giriyorum. İçerisi kalabalık. Mum yakan insanlar ve içeride sanırım bir ayın var. Saygısızlık etmek istemiyorum ama Leyla’yı bulmam lazım. Bakıyorum, yok!

Gerisin geri inerken merdivenleri arabasına doğru ilerlediğini görüyorum. Hemen uber! Karim geliyor, bu kez onunla başlıyor kovalamaca. O da göçmen. Onun da bir hikâyesi var. Ama aklımla Karim’e vermem olanaksız. Oysa geçtiğimiz yıllar boyunca mültecilerin yaşadığı evleri gösteriyor, hiç susmuyor Karim. Bak, diyor sefalet. Doğru, burası çok farklı uçaktan gördüğüm havuzlu villa mahallelerinden. Eski Fransız balkonlu apartmanlar, camlarda asılı düzensiz solmuş çamaşırlar, küçükük balkonlardan aşağıya iplerle sarkıtılmış bisikletler... Kirli bir izlenimle fotoğraflanıyor belleğimde mülteci mahalleleri. Bir de şehri ele geçirmiş grafitiler. Ne kadar öndeki kırmızı arabaya odaklı olsam da görüyorum onları. Çünkü o kadar çoklar. Grafitiler bir isyan bayrağı gibi.

Dar bir sokağa giriyor kırmızı Renault. Bir anda kayboluyor. Aklımı kaybedeceğim. Sonra birden yeniden beliriyor. Limana gidiyor diyor, eski limanın yolu burası. Limanda ne çok yat. Deniz görünmüyor nerdeyse. Deli bir sefalet, deli bir zenginlikle yan yana. Düşünüyorum. O park edecek, ben de bu kez ardından koşmak yerine arabanın başında nöbet bekleyeceğim. Kararlıyım, eninde sonunda gelecek nasılsa arabasının yanına. İçimdeki mahlûk cinnet kahkahalarıyla güliyor. Ya diyor evi buralardaysa ve mesela çıkmazsa günlerce evinden. Bu kez haklı buluyorum onu. Tamam, koşar yetişirim diyorum arkasından.

Yetişemiyorum. Bir sabun müzesinde kayboluyor önce, sonra limanın güney köşesinden feribotla If adasına. Onun bindiği feribota yetişemeyerek hemen kalkan bir sonrakine atlıyorum. Monte Kristo Kontu en sevdiğim romanlardan. Orta ikide okumuştum. Ah Leyla, sana da okutmuştum. Monte Kristo'yla özdeşleşen adaya böyle geleceğimi hiç tahmin etmezdim. Ben de bir hapishanedeyim sen gideli. Aç artık kapımı Leyla, özgür bırak sana aşkını haykıracak dillerimi! Açım, yorulдум, bittim. Ama bırakmam seni. Bir hayalin arkasından sefil olduk, diyor içimdeki şarlatan. Taksi filmini mi çekiyoruz? Dinlemiyorum. Önde Leyla, arkada biz uberler... Anis ile Büyük Katedral, Mokhtar ile MuCEM'de kovalıyoruz Leyla'yı. Zafer Taki'nin orda bırakıyor arabasını. Yine bir yürüyüş, yine bir protesto. Ne zaman Fransa'ya gelsem denk gelirim. Hiç kızmamıştım şimdiye kadar bu duruma. Ama bugün... Leyla'yı kıl kapı kaçırdım o tantanada.

Yıllar içinde ne çok geldim Fransa'ya. Leyla'nın halasından buraya geldiklerini duymuş annem neçe sonra. Şirketin ne zaman Fransa'da işi olsa ben gelirim. Bir umut işte. Yine O önde ben uberle arkasında Marsilya Garı'na geliyoruz. Kırmızı arabasının ardına park ediyor Seeram. Öyle hızlı ki nerdeyse çarpacağız, son anda duruyoruz. Kaçırمام. Gardan başka bir şehre geçerse yüzünü görme ve onun Leyla olup olmadığını öğrenme şansım biter. Çantayı Seeram'a veriyorum. Seni bulup alacağım, diyorum. Leyla nerde? Bilet alacağım da nereye? Bu ne sakinlik ya, gar burası? Kimi piyano çalıyor kimi gitar. Koşturmuyorlar hiç. Dahası oradan oraya koşturan bana deliymişim gibi bakıyorlar. E napayım, diyorum. Bir Leyla'sı olan Mecnun oluyor illa.

Alta kata iniyorum, üst kata çıkıyorum. Birden rengârenk fular savruluyor beyaz bir elbisenin üstünde, bir tren girişi noktasında. Kalabalık yürüyor oraya doğru. Lyon treni bu, ekrandaki uyarının yeşile geçişinden anlıyorum. Bilet alacak vaktim yok. İnsanları yararak deli gibi koşuyorum. Ardımdan bağırان güvenlik görevlileri de koşuyor. Leyla, diye bağıryorum Leyla! Saçlarındaki fuları çıkarıp bileğine bağılıyor Leyla, uzaktan görüyorum. Leyla bu, diyor içimdeki şarlatan, şarlatanlık etmeyi bırakarak. Leyla, hep sol koluna bağlar fularlarını koştururken kaybetmemek için. Şimdi de sol kolunda fular. Daha bir coşkuyla bağıryorum: Leyla! Aramızda on kişi kaldı kalmadı. Duymuyor mu beni? Neden dönüp bakmıyor? Vedat demiyor, buradayım Vedat, demiyor.

Attı adımını, olmaz, olmaz... Gidemez. Kocaman bir sıçrayışla ulaşıyorum yanına. Fuların olduğu sol kolundan çekip indiriyorum aşağıya. Bu arada güvenlik görevlileri tutmuşlar yakamdan. Garip bir sarmal olmuşuz. Sarı lüle lüle saçları kapatmış yüzünü. Atıyor saçlarını arkaya. Bakıyor bana en muzibinden. Göz kırıyor çocukluğumuzdaki gibi. Yavaşsın Vedat, diyor. Hala yavaşsın. Bir bilet uzatıp kurtarıyor beni görevlilerden.

Benim dünyamın bu tepetaklak oluşunu Leyla bilir. O varsa bir yerde... Onu görünce bilmem kaç şiddetinde sarsıldığımı. Tansiyonum düşmüş de bayılıyor gibi olma halimi. O bir yerde var olmuşa görmesem de duymasam da dokunmasam da kalbimin bileceğini bilir varoluşunu. Zihnim reddetse kanıt istese de yüreğimin içindeki tsunamiden onu tanıyacağını bilir. Onunla aynı göğün altındaysak enerjisinin gelip beni bulacağını bilir. Mıknatıs gibi çekeceğini kendine. Elektrik verilmiş gibi olacağını bedenimin. Leyla benim kıyametim olduğunu bilir. Şimdi bacaklarının bağı çözülmüş, titreyen zavallı bana bakarak çıkarıyor kolumdaki fuları, koluma bağıyor gitmeden önceki son akşamdaki gibi. Hadi geç kalacağız, bizi bekliyorlar, diyor.

Oyunların en zalimlerini sever Leyla! Belli ki bir ömür koşacağım ardında.

MOR BROŞ

Semanur Bozok

Paris'te diktirdiğim kırmızı renkli, taşlı elbisemi dolaptan çıkarıp yatağın üzerine özenle bıraktım. Akşama daha iki saat vardı ama hazırlanmaya başlasam iyi olacaktı. Beklemeyi ve bekletmeyi sevmem. Duşumu alıp giyindim. Son zamanlarda uykusuzluk ve yorgunluk beni bir hayli zayıflatmıştı. Elbise üzerime hafif bol geldi. Yine de çıkarmak istemedim. Aynadaki solgun yüzüm bana yabancıydı. Morarmış gözaltlarıma iki kat kapatıcı sürdüm. Allık ve kırmızı rujumla makyajımı tamamladım. Aksesuar kasasını açtım. Acaba hangi kolyemi takmalıyım? Elim zümrüt kolyeye gitti. İnce zincirini parmaklarımın ucuyla okşayıp nerden aldığımı anımsamaya çalıştım. Gideceğim yeri düşündüm. Kolyeyi taniyacak biri olabilir miydi? Emin değildim, yine de riske atmaya gerek yoktu. Kocamın doğum günümde aldığı kolyeyi takmaya karar verdim. Şimdi daha iyi görünüyordum. Eşim odaya girdiğinde hazırdım. Beni boydan boya süzerken gülümsüyordu. "Harika görünüyorsun," sözleri gururumu okşamaya yetmişti. Aynı iltifatları akşam yemeğinde de duymayı arzuluyordum.

Arabaya atlayıp yola koyulduk. Sahil boyunca uzanan yolu lambaların ışığı aydınlatıyordu. Havada çiseleyen bir yağmur vardı. Yol boyu eşimle hiç konuşmadık. İkimiz de günün yorgunluğunu bir nebze de olsa atmaya çalışıyorduk. Kısa süren yolculuktan sonra beyaz yalının önüne geldik. Bahçenin ışıkları demir kapıya yansıyor. Kapı açıldı. Arabayı bizi bekleyen görevliye bırakıp içeriye girdik.

Şaheser ve kocası bizi kapıda bekliyordu. Şaheser siyah dekolte bir elbise, bilekten bağlamalı zarif bir topuklu, bukleli saçlarına taktığı incili tokası ve gözlerini ön plana çıkaran hafif makyajıyla harika görünüyordu. Elbisenin ince askıları incecik boynunu ve köprücüklerinin çukurlarını ortaya çıkarmıştı. Omuz başları mermer parçaları gibi pürüzsüz ve pırl pırlıldılar. Sımsıkı sarıldık. Ayaküstü hal hatır sorduktan sonra kol kola uzun koridoru geçtik. Eskiden beri tanırđık birbirimizi. Ara sıra görüşüp akşam yemeklerinde bir araya gelirdik. Bu görüşmelerimizde Avrupa gezilerimizden, yaptığımız alışverişlerden, okul yıllarımızdan uzun uzun bahsederdik. Eşlerimiz bize katılmaz onlar yaptıkları anlaşmalardan, şirket işlerinden konuşurlardı.

Beyler önde biz arkada geniş ve uzun koridoru geçip salona girdik. Krem takımla döşenmiş odayı duvardaki tablolar süslüyordu. Kristal avizenin ışığı varaklı vitrinden yansıyor. Lazanyanın enfes kokusu odaya yayılmıştı. Sofra harikaydı. Şaheser'in İtalya'dan getirttiği aşçı birbirinden lezzetli yemekleriyle masayı donatmıştı. Dört kişi için gereğinden fazla yemek vardı masada. Deri sandalyeye oturdum. İştahsızlığımı belli etmek istemiyordum. Kendimi zorlayarak birkaç lokma yiyebildim. Biraz daha yemem için ısrar ettiyse de devam edemedim.

Bir müddet masadakilere eşlik ettikten sonra makyajımı tazeleme bahanesiyle odadan çıktım. Koridorun sonuna geldiğimde etrafa şöyle bir göz gezdirdim. Hizmetçilerin mutfakta olduklarına emin olduktan sonra yavaş adımlarla yatak odasına yöneldim. Kapıyı yavaşça araladım. Her defasında olduğu gibi kalbim delirmişçesine atmaya başladı. Bu duyguyu seviyordum, bedenime yayılan adrenalini hissettikçe mutlu oluyordum. Derin derin nefes alıp verdim bir süre. Odadaki lavanta kokusu da beni biraz olsun rahatlatmıştı. Şifonyerin üst çekmecesini açtım. Ön tarafını gözümle hızlıca süzüp arkaya doğru da elimle yokladım. Göze dokunur bir şey yoktu. Alt çekmeceyi kurcalamaya başladım. Köşedeki süet kırmızı kutu gözüme ilişti. İçinde mor taşlı bir broş vardı. Çok şık ve zarif görünüyordu. Yerinden çıkardım. Elime aldığımda heyecanım iyice arttı. Göğsüme takıp, aynada kendime baktım. Kıyafetimle uyumluydu. Parmak uçlarımla dokundum, pürüzsüz zarif bir parçaydı. İçime içime sığmıyordu. Birden koridordan gelen ayak sesleriyle ürperdim. Elim ayağıma dolaştı. Ne yapacaktım şimdi? Kapı arkasına geçip bir müddet bekledim. Kalp atışlarım o kadar hızlanmıştı ki bir an dışarıdan duyulacağını düşündüm. Sesler kesildiğinde broşu iç çamaşırlarıma sıkıştırıp sessizce odadan çıktım.

Salona döndüğümde gülücükler havada uçuşuyordu. Komik bir şey anlatıldığı belliydi. Şaheser beni görünce “Gel şekerim kahveni soğutma,” dedi. Tam karşısına geçmek istemedim. Yüzüm alev alev yanıyordu. Yanındaki berjere oturdum. Kahveni yudumlarken titreyen ellerimi saklamaya çalışıyordum. Biraz yatışırm düşüncesiyle bitter çikolatadan bir parça alıp üst damağımda eriterek yemeye başladım. Bu benim en sevdiğim andı. Korku ve heyecanım zirveye ulaştığında yere göğe sığamıyordum. Kahveler bittiğinde vakit bir hayli ilerlemişti. Artık kalkmalıydık. Şaheser çıkışta bana sımsıkı sarıldı. Lavanta kokulu parfümünün kokusu genzimi yaktı yine. O sarıldıkça broşun taşları göğsüme battı. Bizi, “Arayı çok açmayın, yine gelin,” diye uğurladılar.

Eve geldiğimizde ilk iş yatak odasına gittim. Kocamın duşa girmesini bekledim. Odada yalnız kalınca çekmecedden aldığım anahtarla kasayı açıp şifreyi girdim. Göğsümden çıkardığım broşu diğer eşyaların arasına özenle yerleştirdim. Gözüm kapıda, kulağım banyodaki su sesindeydi. Eşime yakalanırsam her şey biterdi. İsim bittikten sonra kasayı kilitleyip anahtarı yerine koydum. Kimseye yakalanmadığım için şanslı günümdeydim. Pijamalarımı giyip yatağa uzandım. Nedense bu gece huzursuzdum. Kahve mi uykumu kaçırmıştı? Ya da bu kez seçtiğim kurbanın çok yakınım olmasıydı sebep. Uyuyamıyordum bir türlü. Şaheserlerin salonundaki tatminkâr hislerim bir anda ortadan kaybolmuştu.

Birkaç gün sonra çalan telefonla elim ayağıma dolaştı. Arayan Şaheser’di. Açıp açmamak arasında gidip geldiğim o kısa an bana bir asır gibi geldi. Ya anladıysa ya bana bir şey sorarsa ne cevap verecektim. Odanın içinde gidip geldim. Yükselen nefesimi kontrol etmeye çalışarak birkaç yudum su içtim. Telefon ısrarla çalmaya devam ediyordu. Terden ıslanan ellerimi kurulayıp telefonu açtım. Neyse ki korktuğum olmadı. O, yumuşak sesiyle öğrenciyken gittiğimiz Moda’daki kafeye gitmeyi teklif etti.

Kafeye tam zamanında geldim. O her zamanki gibi benden önce gelmişti. Güler yüzüyle bana el salladı. Kapıdan girdiğimde ayağa kalkıp bana sımsıkı sarıldı. Yine lavanta kokulu parfümünü sıkıyordu. İki sade kahve söyledi. Yüz ifadesinden, konuşmasından kendimce anlam çıkarmaya çalıştım. Ara ara daldığını fark ettim. Takılı gözleri kendine geldiğinde yine gittiği yerleri anlattı. Yeni başladığı seramik kursundan bahsetti uzun uzun. İşaret parmağının fincanın kulpunda gidiş gelişleri gerginliğini artırdı. Gözlerimi kaçırıp durdum sohbet boyunca. Ben de bir şeyler anlatmalıydım. Kendimi konuşmak zorunda hissettim o an. Konuşsam ne söyleyecektim? Son zamanlarda eşimle aramızın bozuk olduğunu, sürekli onun kalbini kırdığını söyledim. Sonra da yaşadığım pişmanlığı paylaştım onunla. Nasihat verici sözler söylemeyi eskiden beri sevmeydim. Her zamanki naifliğiyle “Kalp kırmak günahıdır. İyi çocuktur Sedat. Ona iyi bakmalısın,” dedi. Haklıydı. Keşke bilseydi, ona anlatabilseydim, içinden nasıl çıkacağımı bilmediğim günahlarımı. Her seferinde tekrar tekrar yaptığım ama sonra yine pişman olduğum halimi... Aldığım ilaçların, gittiğim doktorların esiri olduğum durumdan beni kurtaramayışını.

Artık kalkmak istiyordum. Bunalmıştım. El işaretleriyle hesabı istedim. Garson hesap fişini masaya bırakırken Şaheser benden önce uzandı. Elini tuttum. “Lütfen! Ben ödeyeceğim,” dedim. “Aaa olur mu şekerim sen benim misafirimsin,” diye ısrar etse de dinlemedim. Hesabı ödedim. Kalkmaya hazırlanırken “Biraz daha oturalım mı? Sana bir şey vermek istiyorum,” dedi. Bu da nereden çıkmıştı şimdi? Çantasından çıkardığı pembe ambalajlı hediye paketini uzattı. “Bunu senin için aldım,” dedi. Özenle sarılmış paketin kurdelesini çözüp açtum, mor göz alıcı bir broştı bu. Diğerinden daha pahalı olduğu çok açıktı. Elim ayağıma birbirine dolaştı. Başımdan boşalan ter kulaklarımın arkasından akıyordu. Titreyen dizlerime engel olmaya çalışırken ne diyeceğimi bilemiyordum. Şaheser’le göz göze geldik o an. Öfkeden mi acımadan mı ileri geldiğini anlamadığım gözleriyle bana bakıyordu. Oturduğum sandalyeye çivilenmişim. O an bir şey demeye fırsat kalmadan gözüm kutudaki kartvizite takıldı. Kartta Psikolog Tülin Karaca yazıyordu. Korkum beni terk etmiş, yerini şaşkınlığa bırakmıştı. Dilim kilitlenmiş, konuşamıyordum. Kendimi daha önce hiç bu kadar küçülmüş hissettiğimi hatırlamıyordum. Bu durumdan nasıl kurtulacağımı düşünürken

Şaheser eğilip kulağıma, “Tülin Hanım doktorumdur diye demiyorum alanında çok iyidir şekerim,” dedi.

SARILAMAYANLAR

Ahmet Hamdi Ünal

Muhabet bitmeye yüz tuttu. Kucaklaşma, tokalaşma veya selamlaşma merasimi yaklaştıkça kaygılarım artıyor, konuların uzamasını ve “Geç oldu, gideyim. Hiç kalkmayın,” deyip ayrılmak istiyordum. Muhabbetin son kelimesi, birbirine çarpan insanları ön sırada izleyecek olmasının keyfiyle “Sonuncuyum,” diyerek gelip, odanın göbeğinde yankılandı ve herkes ayağa fırladı. Başka varlıkların da çarpışarak vedalaşanı var mıydı? Melekler bize gülüyor muydu? İlk sarılmayı akıl eden insan kimdi? “Sarıl ya Âdem,” denilmiş miydi? Sarılmanın eğitimi veriliyor muydu? “Durun, sarılmak dediğiniz nedir?” diyemeden sarılma ve tokalaşma faslı başladı. Son kelime “Akıllı düşünürken, deli yol alır,” dedi. Göz göze gelen, ona verdiği değere uygun şekilde ya kucakını açıyor ya elini uzatıyor ya da uzaktan selam veriyordu. Nice kıymetli insanlar, üç beş soğuk selam sonrası kıymetsiz hissetti.

İlk göz temasını kurdum ve bağlandık. Bakışmayı bekleyen gözler. Sağ kolu yukarıya doğru kalkmaya başladı. Bir adım ona doğru atmaya meyil ettim ama sol kolu da kalkmaya başlamazsa, ortada kalacaktım. İlk göz temasında sarılmayı başarırısam odadakiler benim sarılmaya değer biri olduğumu düşünecek ve “Nasıl başlarsa öyle gider,” söylemi vuku bulacaktı. Öne doğru çıkmamdan ötürü sadece selama razı olmayacağımı anladı, sol kolunu da kaldırarak pozisyon aldı. Sarılma sadakası! Vedalaşma sürecinin ilk sarılmasını gerçekleştirdim ve gözlerim başka bağlantı aramaya başladı.

Bazı sarılmalar zordur. Kalbin o kalple öpmek istemez. Tenin o tene değmek istemez. Gözümün boşa göz araması yetmiyormuş gibi kalbim de kalp, tenim de ten aramaya başladı. Göz buluyor, kalp olmaz derse göz görmemiş gibi yapıyor, ten beğenmezse başka yöne bakılıyor derken iş çıkırından çıktı, vedalaşma bitti. Bana dönüp “Ahmet! Sen hiçbirimizle vedalaşmadın mı? Gel yiğidim,” dediler. Gözün, kalbin ve tenin çok başlı tavrı eziyet oldu. Artık hepsiyle tek tek sarılarak vedalaşmak zorundaydı. Mahalle baskısıyla, homurtular eşliğinde kucaklaşma sırasına girildi ve sırası gelenle sarılma başladı. Neyi kutluyoruz, kimim öldü?

İlk sarılan uyukluyordu. Beni kucakladığı yastığı sanıyor, horlama başlangıcı hırıltıları, geceyi kucagında geçirmemi söylüyordu. Sonraki sarılan kulağıma bir şeyler fısıldıyordu. Duymuyordum ama artan kulak sıcaklığımdan ötürü vücut, havaların ısındığını sanıp kanımın sıcaklık değerini düşürdü. Sonraki sarılan üşüdüğümü anladı, iyilik etmek için sırtımı sıvazlamasıyla bedenim keselendiğini sandı. Sıradaki kucaklayıcıya kalbim bulaşmak istemiyor, adam bataklik gibi üstümüze geliyordu. Tenim çamura sarılmış gibi hissetti ve hamamı hayal edenler şoka girdi. Bir sonraki sarılmacı yanağı mı yaladı. Yanağı silmesi ayıp mı olur? Silmezse sonraki neyi öpecek? Yanak, yol geçen hanı olmayı istemediğinden, bedendeki derilerin biraz ilerlemesini ve göğüsteki derilerin yanak derisi olmasını istedi. Ten, zaten kendinden geçmiş, başına gelenleri kabullenmiş halde, yanağı önemsemedi. Sıradakinin gasp ettiği ceketine sırtınmayeyim derken adam kucaklaşmanın ritmini yakalayamadı ve yanağı ıskaladı. Havada kalan dudaklar omuza düştü. Sadece gülen tarafken, başına konurulan puro kokulu öpücükle omuzum kendinden geçip çöktü, bu halde diğer kucaklamayı karşıladım. Belli ki adamın beli ağrıyor ve esnetmesi gerekiyordu. Beni kucaklayıp kaldırdı ve sırtını kütletip koca bir oh çekti. Kullanıldım. Yanağı mı yalasa daha iyiydi.

Silkinip elde ettiğim tecrübelerle yeni kucaklayıcıyı karşıladım. Kemikleri elime geldi. Dışardan belli olmuyor, bir deri bir kemikmiş. Ellerimle “Her yerin mi kemik,” diye yoklamaya başladım. Çok sarılma çilesi çekmiş ve önemsemeyen biriydi. Haşınlaşan bedenim bu arkadaşta kaba davrandı. Gözümünden akan yaşların kayıp gidebileceği kuru yanaklarım yoktu. Gözyaşı bile şovunu yapabileceği kuru yanağa muhtaç. Yanaklarımı omzuna silip gözyaşlarıma akacak kuru yanak sağlamak zorundayım. Kusura bakma kemik adam.

Sonraki, yanağını yanağıma değdirdi ve öpmek için kafasını hareket ettirdi, aynı anda bende öpmeye çalıştım. Çıkmaza girdik. Kafalarımız gelgitler yapmaya başladı. “Muhah canım” diye bir ses çıkardı. Sahtekâr. Tenim beklediği öpücüğü alamamış, kulaklarım “Neyin öpme sesini duyduk,” diye şaşırmış haldeydi. Tribüne oynayan kişi yoluna devam etti.

Öncü birlik olarak göbeğini değdirdi. Göbeğinden aldığı onaydan sonra bana doğru eğilip kavradı. Gözlerini kapatarak derin bir nefes çekişinden anladığım kadarıyla beni şişteki kuzu sanıyor, dişleyerek yanağını öpüyordu. “Seni de sarılırken koklayan oldu mu?” Yanağım bu gecedan canlı çıkabilirse yapacağı iyilikleri sıralıyordu.

Bir sonraki, bacaklarıyla bacaklarımı kucakladı, diğeri sağlı sollu kafa attı. Artık “Ne yapacaksınız yapın,” deyip koyuverecektim ki...

Kucaklaşmaktan memnun olduğum latif bir şahıs sarıldı. Kafamı omzuna “Bana neler ettiler,” diye bıraktım. Kalbi kalbime selam veriyor, teni tenimi teselli ediyordu. Pamuk tarlasında gibiydim. Bir şeyler okudu, kanımca bana dua etti. Rahatladıkça rahatladım. Sırtımı keselemek yerine hafif bir yaz esintisi gibi ovalıyordu. “Hadi yeter, bekleyenlerimiz var,” diyerek geri kalan kucaklaşmaların önünü kesen mübareği, muhabbet salonunda önceden görmemiştim.

KAVLİ BİĞÂNE

Şenay Şentürk

Bir sırrı açar gibi açtı telli dolabı. Üst rafın en gerisine uzattı kolunu. Parmak uçları çizilmesi istenen bir resmin heykeliymişçesine en dibine uzanmaya çalıştı. Parmakları çizilemesinler diye eğri büğrü kıvrılıyor, biçimsizce halden hale giriyordu. Olmadı, kendi koyduğuna erişmemenin öfkesiyle çevresine bakındı, sonra yeterince uzamadığını düşündüğü koluna hayıflanarak, ilk kez görüyormuş gibi baktı. Memnuniyetsizce kirpiklerinin arasından gördüğü ilk tabureyi dolabın önüne yerleştirdi. Kara kaplı kapağının da içinin sayfaları gibi umut vermekte cimri davranan fotoğraf albümünü kavradığı gibi kazağının altına yerleştirdi. O sırada mutfğa giren annesinin koluna çarpıp savulmasına aldırmadan, koşarak odasına yollandı.

“Koşmasana Umut, ne oluyor?” demesine bile dönüp bakmadı. Albümü yatağa fırlatıp, kapısında asılı, evde olduğu zamanlarda asla unutmadığı close yazısını düze çevirip, kendini güvene aldığından emin yatağına uzandı. Arasına koymayı akıl ettiği kitap ayracı sayesinde ninesinin her gün lanet okuduğu adam eskisi ilk nişanlısıyla çektiydikleri siyah beyaz fotoğrafı kabak gibi önüne serildi. Çok istemiş bu herif nineyi o zaman, peşinden koşturmuş, evlerinin önünden ayrılmamış, ne yapmış ne etmiş işi nişanlılığa kadar getirmiş. Böyle anlatıyor her allahın günü, sonra gözünü cama diyor, o ev sanki bu ev oluyor, sokak o sokak. Zaman genişleyip, yekpare açılıyor, biz içinde yüzüyoruz. Adam kapıdan ayrılmıyor, nine önce ayak diyor, istemem diyor. Nişan günü ne olduysa oluyor, ninenin gözlerinin içine öyle bir bakıyor, nasıl bakıyorsa pis herif, âşık oluyor. Dedenin ömrü hayatı bu adamı kıskanarak geçiyor, onun gölgesinde kuruyorlar evlerini.

Fotoğrafta nine, nine değil tabi on yedisinde, saçları düzmüş kıvrımlar, hepsini alıp gül demeti gibi bir tarafta toplamışlar. Kirpikleri neredeyse kaşlarına değiyor. “Takma değil ha” diyor, “Hepsi benim. Belim de şu kadardı.” Açtığı iki elinin parmaklarını birleştiriyor bu sırada, küçük bir daire oluşuyor. Siyah beyaz fotoğrafta yüzü kâğıt gibi beyaz. “Çok beyazdım” diyor. Ak gerdanına bir sıra inci dizilmiş, aynısından kulaklarında da birer tane var.

Fotoğrafta adama bakmaya tahammül edemiyor Umut. Nineye bakarken gözlerinin yarısını ortadan kesip, sağ sol hizasını yeniden ayarladığını hayal ediyor, olmuyor eliyle kapatıyor, yine olmuyor. Ayrıntısını ezbere bildiği yüzün detaylarını yeniden mazoşitçe görmek istiyor. Yavaşça, kapattığı sayfanın üstünden yana kaydırıyor elini. Önce tuhaf iki yandan kıvrık bıyıkları çıkıyor meydana, ardından resimde seçilemeyen mavi olduğu tüm ev ahalisince bilinen gözleri, sonra ortaya top gibi yuvarlanmış burnu. İnce dudaklarının altında kurşun yemişçesine çenesinde bir çukur. Aşağı doğru devam ettikçe daha da fena bir tablo çıkıyor ortaya. Askeri üniforması, denizlerin fatihi, mağrur, fazlaca cakası uzun süre bakmayı zorlaştırıyor.

Bir süre gözünü ayırmadan bakınca, nine başını adamdan yana çevirip, müstesna aşkıma ona doğru sunmak için can atarak kıpırdanıyor. Asker nişanlı kendinden emin tavrını bir gram olsun bozmama çabasında. Bir elini dirseğinden kıvrıp göğsünde birleştirerek lazım gelen en asil tavrından taviz vermiyor. Sinirini bozuyor insanın. Nine uzun ince parmaklarını dayanamayıp adamın yanağında gezdiriyor, dayanamıyor avucuna alıyor, kendine çeviriyor ince yüzünü. Uzun uzun bakmak istiyor deniz gözlere. Adam gülümsemekle, kim olduğunu bilmemek arasında bocalıyor. Dudakları konuşmakla öpüşmek arasında seçim yapamıyor. Nefesleri birbirine değdikçe yaklaşmaya başlıyorlar. Tam o sırada nine yanağındaki elini kaldırıp sağlam bir tokat yapıyor yanağına. “Kavlimizi niye bozdun lan!” diyor.

Kapıya yüklenerek ablası Ayça içeri girdi. “Albümü sen mi aldın geri zekâlı. Kaç kere dedik sana alma şunu diye.” İçeriden ninenin ağlama sesi geliyor. Uzun ince bir çizgi gibi, aynı tondan bildik bir ezginin durmamacasına tekrarı. Nine tam doksan iki yaşında, annesinin babaannesi. Allah onu ölmemekle cezalandırmış sanki. Resimdeki güzel elleri yazılıp, çizilip buruşturulmuş, çöpe fırlatılırken havada asılı kalmış beyaz kağıtlar gibi. Hep bir şey beklercesine açık. Duaya, havaya, tokada ama en çok şu eski nişanlıya.

Muhtemelen -eski nişanlı- uzun yıllardır toprağın altında yatmaktan o kör olasıca mavi gözlerini kurtlar yiyesiceyi, tüm kemirgenler mükemmel bir ekip çalışmasıyla yok etmiştir. Oh! İyi olmuştur. Şu kavli veren dili bir bir düğüm olup boğazına kaçmış da öyle gebermiştir inşallah. Umut’un etrafındaki kadınların hepsi erkeklerle çok öfkeli. Nine eski nişanlıya, annesi boşadığı babasına. Ayça gel gitli, bu ara o da çok öfkeli. Galiba yine sevgilisinden ayrıldı.

Umut tüm bu erkeklerden en az onlar kadar belki daha fazla nefret ediyor. Nedenini tam olarak bilmese de edilen beddualardan gizli bir zevk duyuyor. O isterik öfke anında yüzlerinin aldığı şekilde, dile gelen tükürükte tuhaf bir tılsım var, en önemlisi aşk var. Keşke biri de benden böyle nefret etse diyor. O kadar nefret etse ki tüm bedeninde sade ben olsam da kasılıp kalsa. Oysa kızlarla çok iyi anlaşıyor, iyi arkadaş oluyor, ne de olsa onu da sade kadınlar yetiştiriyor. Erkekleri pek tanımıyor, aralarında sanki eğreti kalıyor, vurdulu kırdılı oyunlarından hazzetmiyor.

Ayça albümü ninenin eline tutuşturdu. Aradıkları sayfa açılıp kapanmaktan iyice ayrılmıştı, hemen açıldı. Nine yeterince ıslanmayan gözlerini silip, içe doğru iyice eğrilmiş işaret parmağını adamın yüzünde gezdirdi. Önce usulca yukarıdan aşağıya, sonra parmak basar gibi anlıni damgaladı, en sonun da suratına şaplak atıp yere fırlattı albümü. Umut’un en çok sevdiği bu atış anydı. Üzüntüsünün kızıştığı, közleştiği anlara katlanamıyordu.

Her gün tekrarlanan ritüelin bitiminde üstüne bir kova su atıp kurtulduğunu görmek, içine aniden buzlu bir ferahlık doluyor, onun da ateşini söndürüyordu. Ayça albümü yerden aldı, ötesini berisini düzeltti. “Şimdi atıyorsun, yarın yine isteyeceksin” deyip giysi dolabının alt gözüne koydu. Tekrar nineye dönüp “Belki ölmüştür, nerden biliyorsun seni terk ettiğini, asker değil miydi.” dedi. Annesi elinde çorba kasesiyle gelip, ikisini de odadan çıkardı. Ağlamadan sonra tavuk suyuna çorbanın iyi gideceğini düşünmüştü herhalde.

Umut hızla odasına girdi, kapıyı o kadar hızlı vurdu ki Ayça cam çerçeve indi sandı. Kapıyı açtığı anda, sarsılan ahşap kasasının titreşimini hissedebiliyordu. “Ne var? Kapıyı kırınca her şey düzelecek mi?” “Sana söyledim, bu işin çözümü belli.” Ayça kardeşinden önce kendisini sakinleştirmek için kapıyı yavaşça kapatıp, çalışma masasının sandalyesini ondan yana çevirip, oturdu. Ellerini yüzüne kapadı, çekti. Burnunu parmağıyla ovuşturdu, saçlarını geri yasladı. Düşünmek için yeterli zamanı kazanırken kendini iyice yoğurdu. Pelteleşip, yumuşayıp kıvama gelince “Peki” dedi, deneyelim. Yatakta ayaklarını sarkıtıp, oturmuş çözmeye çalıştığı matematik problemine bakarcasına, ablasının etrafa saçılarak hareket halindeki ellerini takip ederken, hep hayal ettiği, gerçekleşme ihtimalini ancak kurgudan ibaret varsaydığı senaryosunun elle tutulur, gözle görülür olabileceğine önce kendini inandırmaya çalışarak, bir süre kıpraşmasını durduramadığı ayaklarına baktı. Neden sonra Ayça’nın kabul edişinin idrakine varıp, alamadığı hırsını kenara koyarak sade heyecanıyla ona doğru sıçrayıp boynuna sarıldı. Aşkın olmadığı bu sevgi gösterisini yarıda kesmenin tuhaf suçluluğuyla, rahata kavuşmak istercesine “Tamam, yeter ablacığım” deyiverdi Ayça. Düşünceleri kafasına ağır gelmişçesine yan yatmıştı. Kapıdan çıkarken bir kez daha yapacaklarının ağırlığını paylaşmak istercesine baktı Umut’a. Vazgeçme ihtimalinin tedirginliğiyle “Ne var yine “diye ses yükseltti Umut. “Ya heyecandan ölüverirse?” “En azından mutlu ölür” “Sus, bağırma, annem duyacak.”

Bir hafta içinde ince detaylar hesap edilerek tamam edilince, geriye kalan tek engel annenin evden uzaklaştırılması işi komşu teyzelere havale edildi. Şimdi ninenin kapısının önünde askeri nizam dizilmiş öylece bekliyorlardı. Ninenin gün içinde yattığı uzun uykularını hesap edememişlerdi. “Uyandırılma bence” dedi Umut. “Uyandırılınca iyice huysuz oluyor, bilmezmiş gibi.” Bu bekleyiş en çok, üzerinde askeri üniforması, dudaklarına büyük geldiği için fazla sarkmış, tam da tutturulamamış takma kaytan bıyıklarıyla ellerini nereye koyacağını bilemeden duran Serhan’ı tedirgin ediyordu elbette. İki kardeşin kendi aralarında dalaşmalarına müdahil olmaktan çok, her şey bir an önce olsun bitsin, ilk kez geldiği bu evden toz olup gitsin istiyordu. Düşündüklerinin dile gelmemesi için kendini dürterken, “Bu üniforma denizci üniforması değil, biliyorsunuz değil mi çocuklar” dedi.

Çocuklar aynı anda başlarını genç edebiyat hocalarına çevirdiler. Şaşkınlıkla aptallığın aralarındaki ince çizgide sendelemesi gibi ne tarafa yatacağı belli olmayan cümlelerin devamını beklercesine gözlerini ayırmıyorlardı. “Tamam canım, kıyafetime takılmaz herhalde.” “Hocam, detaylardan boğulmayalım” dedi Ayça. İçerden inceden bir inilti yayılmaya başlayınca, hepsi aynı anda susup, donup kaldılar. Sanki o ana kadar ortaya konacak müsamerenin son anda iptal olacağına inanıyorlardı.

Serhan nasıl çocuk aklına uyup şu vaziyete geldiğini sorgularcasına, ceketinin kısa kalmış kollarını çekiştirirken Ayşe odanın kapısını açmıştı bile. Aralanan boşluktan yayılan yıllanmış bir hüznün çürümüş, tortulu kokusu başını döndürdü, eli ayağı boşaldı, dizleri bedenini taşımayı reddederek büküldüler. “Aman! Hocam, ne oluyorsunuz” diyerek kolundan yakaladı Umut. Ayça’nın nineyi kaldırmasını nefeslerini tutarak izlediler. Bir yandan koltukaltından kavradığı dertop olmuş, küçülmüş bedeni katılığından vazgeçirip iki eliyle tıpkı sararmış bir yufka gibi açmaya çalışırken, ara sıra kulağına eğilip bir şeyler fısıldıyordu. Aralarında onların bilmediği gizli bir antlaşmanın en tartışmalı maddesini müzakere edercesine hararetli kısa konuşmalar geçiyor, hiçbirini duymıyorlardı.

Nine aniden kafasını kapıdan tarafa çevirince, Serhan hızla geri çekildi. Kabak gibi ortada tek başına kalan Umut da hesabını veremeyeceği bir vakaya karışmışçasına ardından topukladı. Ayça üzerlerine yürürken daha da paniğe kapıldılar, annelerine yakalanan iki yaramaz gibi alacakları cezayı beklercesine bakıyorlardı, oysa sadece kapıyı yavaşça kapattı. Bekleyişleri ne kadar sürdü bilmiyorlardı. Zaman içinden geçilemeyen iğne deliği kadar daralmıştı o anlarda. Nihayet kapı açıldı. Ayça hocasını baştan aşağı süzerken, aklında belli ki aslına uygun olup olmadığını tartıyor, sararmış tırtıklı fotoğrafın kara kaplı albüme yerleştiği gibi Serhan’ı fotoğrafın içine hapsedmeye çalışıyordu. Serhan da ötesini berisini çekiştirerek aynı çabanın içinde debeleniyordu. Devinimlerinin senkronu bozulmamacasına daha ne kadar devam edeceği belli değilken, odanın en تنها köşesine kanadını kıstırmış kelebek kadar cılız sesiyle “Gelsin” deyiverdi nine.

Kafasında nişan günü kalın telli kara saçlarını bir tarafa toplamakta tutturulan bir sıra incili tarak toka. Artık tokayı tutacak saçları yoktu ama beyaz kafa derisinde tek tük kalan sayılabilecek kadar az bir tutam yüzün arasına bantlanmış, bir sıra halinde sararmış inciliğiyle hala varlığını anısıyla kıstırmış duruyordu. Serhan ağır ve tereddüt dolu adımlarıyla karşısında dikildiğinde tüm dikkati bu gizemli tokadaydı. Kendisinin olmadığı bir zamanın içine girebilmesinin anahtarıymışçasına elini tokaya uzattı. Çocuklar ne yaptığını anlamamaktan tedirgin bir kenarda durmuş filmin akmasını bekliyorlardı. Nine başını o kadar ağır ağır kaldırıyordu ki yanmakla sönmek arasında kararsız titrek bir mum aleviydi sanki. Buğulu gri gözleri nihayet Serhan’a geçtiğinde, yüzündeki çizgiler yavaşça gerilmeye başladı. Kemiginden yıllar önce ayrılmış, bir türlü düşememiş yüzünün içi boş etleri dudakları narin bir gülümseme için çalışınca iki yanağında toplandı.

Kafasından kurtardığı eli kuru dalları andıran parmakları arasında ısıtırca sıkıdı nine. Serhan’nın söyleyeceği tüm kelimeler tokadaki bir sıra inci olup yere saçıldı. Söylenmesi gereken cümleler anlamını yitireli o kadar uzun zaman olmuştu ki şimdi onları sıraya koymak bigâne çabaydı sadece. Bunu elini tutan sayılı hücrelerden hissediyordu. Önünde dizleri üstüne çöküp, göz hizasında “Ben geldim Nadide” dedi. “Geç oldu, biliyorum ama bak geldim işte.” Ninenin var gücüyle sıkıdığı elinin üstünde giderek gevşeyen parmakları birer birer açıldılar. Elleri aynı anda havalanıp Serhan’nın iki yanağına kondular. Ne diyeceğini, nasıl devam edeceğini tartmayı çoktan bırakmıştı. Teslim olmanın kaygısız dinginliğinde parmakların teninde titreyişini dinliyordu sadece. Sağ el havalanıp aniden yüzünde patlayınca, boş bulunup yere savrulması ondandı.

ÖĞRET'ME

Perihan Pancaroğlu

Önce bize düzen ve temayüller öğretiliyordu. Öğretilirken de ne yaparsak ya da yapmazsak bozulacağı anlatılıyordu. Bozulması zinhar kötüydü. Yasaktı. Olamazdı. Dışarıda kalırdın. Yalnız kalırdın ve yalnızlık aman Allah'ım ne kötü bir sondu. Karanlıklara yuvarlanır, ışık arar da bulamazdın. Siyah koyun olurdun da önce seni keserlerdi.

Düşünüyorum.

Sadece ben mi düşünüyorum?

Bazen yürek, ciğer yemiş dedikleri kişilerin sesi çıkıyor “Bu böyle gitmez” haykırışlarını cılız cılız işitiyoruz. Çok geçmeden yerini rutine bırakarak ortadan kayboluyor. Nizam bozulduğunda başına geleceklerin korkulu rüyasından mustarip olan rutindekiler, sözlere ve eylemlere odaklanacakken konuşanın saçına, yediğine, bindiği araca, okuduğu kitaba, yaşadığı eve, muhite bakıp yargı dağıtıyorlar. Hadlerini aşıp eşine, çocuğuna, kardeşine, babasına kadar götürüyorlar verdikleri hükümleri. Bu dağıttıkları yargı alışlagelmiş hayatları pahasına savunmak istemeleri gibi gözükrken, üzülerken söylemeliyim ki; özünde bireysel çıkarlarından başka bir şey değil.

Temayül değişirse, rahatları bozulacak hepsi bu.

Yüksek konfor standartlarında yaşamayı istemeyi bırakın bunu dile getirenlere dahi tahammülü olmayan bir insan yığını halindeyiz.

Toplum diyemiyorum. Sözlüğe göre bireylerin aynı ortak alanda, bir arada yaşayan ve ortak çıkarlarına yönelik hareket eden canlılar olmalıydık; toplum olabilmek için. Toplum adına hep beraber hepimiz iyi yaşayalım dediğimizde, kara koyun oluyoruz.

Önce bizi kesiyorlar.

Oysaki Şemsi Tebrizi ne güzel demişti:

“Düzenim bozulur hayatımın altı-üstüne gelir diye endişe etme. Nereden bilebilirsin ki, hayatın altının üstünden daha iyi olmayacağını.”

Dinlediğiniz için teşekkür ederim öğretmenim ve arkadaşlarım. Katkısı, eleştirisi veya sorusu olan varsa bekliyorum.

Orta sıralardan Metehan ayağa kalktı.

Yazın için teşekkür ederiz Derya. Ancak konumuz Şemsi Tebriz'inin söylemleri üzerine deneme veya makale yazmak iken biz burada senin görüşlerini dinledik. Amacından sapmış. Sonunda herkesin en çok bildiği cümlesi ile yazını bitirmiş olman bu yazının içeriği ile ödevimizi karşılamıyor.

Derya duruşunu hiç bozmadan:

Eleştirin için teşekkür ederim. Katkısı olacak başka arkadaşım var mı?

Söyleyeceklerim henüz bitmedi. Derya arkadaşımız, daha önceleri de yaptığı gibi; serbest kürsümüzdeki bu zamanı kendi düşüncelerini yaymak için kullanıyor. Her fırsatta düzen karşıtı yazılar, öyküler ve hatta masallar yazıyor. Bunu da bir şekilde ödevlerle bağdaştırıyor. Hocam buna göz yummamalısınız. Onun amacını fark etmelisiniz.

Kampüsteki sıralardan birçok ses yükseldi. Kimi Derya'yı savunuyordu. Kimi Metehan'ı. Ayağa kalkmalar, ağız dalaşmaları, sıralara vurmalar, küfürler...

Hatice hoca kürsüye geldi. Mikrofonu birkaç kez vurduktan sonra sert ve yüksek bir sesle susun! Diye bağırdı. Derya'ya yerine geçmesini söyledi.

Metehan arkadaşımıza son derece yürekten teşekkür ederim. Ve siz, siz, itiraz eden Derya'nın yanında yer alanlara. Onların karşısına geçip Metehan'ı destekleyenlere de teşekkür ederim. Sevgili arkadaşlarım, aynı fikirde olmadığınızda dahi, birbirinizi dinleyecek sabra sahip olmalısınız. Bu dördüncü haftamız ve her konuyu hafta sonu duyuruyoruz. Size kendini ısrarla dinleten tüm hakaret, iftira ve gözümlün önünde ettiğiniz küfür ve tehditlere rağmen o kürsüye çıkma cesaretini gösterip, yazmaya devam eden arkadaşımıza bir alkış rica ediyorum. Sanırım hepiniz bunun bir cesaret işi olduğunun farkındasınız. Hadi durmayın, alkışlayın!

Ayaktaki öğrenciler oturup, şaşkın şaşkın alkışlamaya başladılar. Hatice öğretmen konuşmaya devam etti.

Şimdi de başta Metehan olmak üzere eğitim kurumda ve otoritenin önünde olmanıza rağmen bir fikre karşı gelebilme cesaretini gösteren kendinizi alkışlayın.

Az önce sesleri yüksek, kaşları çatılmış yüzleri kızarmış yumrukları havada olan, nefret söylemleri içindeki edebiyat ve sanat kulübü öğrencileri şimdi gülümsüyorlardı.

GELİYORUM GÜLTEN HANIM

Gazel Yiğit

Uzun uzun tavana baktı. Hatırlaması gereken bir şey varmış gibiydi. Ama ne hatırlaması gerektiğini de unutmıştı ve aklının içinde üç büyük boşluğun oluşturduğu şeytan üçgeninde kaybolup uykuya dalmak üzereydi ki karısı seslendi “Rıfat beyyy! Haydi, gel çay hazır.”

“Gülten çağırıyor, gitmeliyim. Ama ondan önce biraz daha aylaklık etmek fena olmaz. Biliyorum sinirlenecek, tek başına içecek çayı, sonra gün boyu surat asacak bana. Neymiş; günde en az bir kere güzel bir vakit geçirmemiz gerekiyormuş. Hatta çayı, nedense, ikimizin de sevdiği dibi kalın çay bardaklarından içmeliymişiz. Neymiş, küçük küçük mutluluklar birleşip büyük bir mutluluk olmuş. Bunları hayatımız boyunca fırsat bulup yapamamışız bari yaşlılığımızda yapmalıymışız. Bu aktivite bir tek ona güzel geliyor. Ben yatağında uzanıp boş boş tavana bakmayı seviyorum belki. Anlatamadım ki ona çay sevmediğimi. Ben kahve severim. O sevmiyor diye de ona çay içerken eşlik etmem lazımmış. Eşlik etmek... Eş olmak... Eş...

Belki insanlar birbirine asla uyum sağlamayacak şeyleri inatla birbirine eşleştirmek istediği için hayat bu kadar çekilmez oluyor. Kim bilir belki ben hayat dolu biriyimdir. Belki de kapalı pencerelerimi açmama izin vermiyorlar diye hayata görmem gereken yerden bakamıyorum. Bu yüzden bu kadar karamsar, huzursuz biri olup çıktım. Yanlış giden bir şeyler var biliyorum. Ama ne olduğuna aklım ermiyor. Keşke zamanında Naciye’yi dinleyip kitap okusaydım. Belki kafamdaki, bir yanı karmaşa, bir yanı boşluk olan yerleri düzeltebilirdim. Belki Naciye’ye istediği şiirleri zamanında yazabilirdim de gitmezdi.

Ahhh Rıfat ahh! Gençken de öyleydin. Kendi ruhunun karanlığında kaybolup kaybolup başkasından kendine ışık tutmasını bekledin. Kim nerden ışık bulup senin yoluna tutacaktı ki? Hayatın boyunca susup başkaları seni sessizliğinden anlasın diye mızımlandın. Hiç demedi ki iki çift güzel laf edeyim de hayatın bir güzel yerinden de ben tutayım. Zavallı Gülten, ömür boyu, akşama ne pişirsem derdinden, evim temiz olmazsa el âlem ne der, derdi arasında gidip gelmekten kendi ışığını bulmaya fırsatı mı oldu sanki. Şimdi sadece kocasıyla bir çay içmek istiyor, bu kadar. Bencil Rıfat, çay sevmem diye tutturup karının tek huzurlu saatini de yine berbat ettin.

Dur bakayım Rıfat Bey şurada bir şiir olacaktı” deyip elini gardırop asılı ceketin cebine attı. Oldukça eski kâğıdı çıkarıp, topallayarak, aşağıda çay içmekte olan karısının yanına inmeye çalıştı.

“Gülten bekle geliyorum! Beni duymadı yavaş yavaş gideyim de tamamen umudunu kessin gideceğimden. Böylece daha çok sevinir. En büyük mutluluk en ummadık yerde gelen mutluluk değil mi zaten? EhHH aklıma yaşlı ev sahibimizin bu evi bizim üzerimize yaptığı zamanki sevincim geldi. Oğlu bizi evden çıkarmak istiyor diye onunla inatlaşp ölmeden birkaç hafta önce tapuya gidip bizden habersiz evi bize bırakmış olması hayatımızın şokunu yaşatmıştı bize. Biz fellik fellik ev ararken artık bir evimiz olduğunu öğrenmek, hayat boyu dua etmek de bitmeyecek bir minnetin başlangıcıydı. Rahmetli, ayağımdan sorunum olduğunu öğrendiği anda evi, üç kiracı adayı arasından bana kiralamıştı. Nasıl sevinmişim. Topal olmanın güzel tarafı demiştim. Gerçi o günden sonra hayatımda büyük bir değişiklik olduğunu sanıyorum ama tam olarak ne olduğunu hatırlayamıyorum. Ee mâlum çocuklar henüz çok küçüktü o zaman. Şimdi hepsi yuvadan uçtu gitti. Geriye hatıraları kaldı sadece. Uzun bir zaman. Benim de kafam iyice karışıyor bu ara. Yaşlılık işte. Bitmedi şu merdivenler. Ah ayağım!

Gülten Hanım geldim geldim. Dur bitirme çayını, bak sana şiir okuyacağım çay içerken. Tam da sevdiğin gibi.” Deyip merdivenleri bitirip aşağı inebilmişti sonunda. Topal olan ayağı iyice güçsüzleştiği için arada eh ehleyerek karısının yüzüne gülümsüyordu şiir okuyacak olmanın sevinciyle. Çok nadirdi şiir okuması. Karısı bu şiirleri, ona değil de eski sevgilisine yazdığını bildiği halde severek dinlerdi onu. Kime niyet kime kısımetti sonuçta. Nasıl olsa hayatın kabuğundan sıyrılmıştı ikisi de ve ellerinde sadece kullanabilecekleri az bir zaman dilimi kalmıştı artık. İi kemiksiz, kassız, eğilip bükülebilen ve her an lebilecek bir zaman dilimi. Bu zamanı güzel değerlendirmeleri gerektiğini düşünüyordu Gülten Hanım. Kocasının ayağına bakarak hafif bir sinirle i geçirdi. şiiri dinlemeden önce kocasına hatırlatması gereken bir şey vardı. Görünüşe göre Rıfat Bey yine unutmıştu yürürken.

“Aman Rıfat beycim, yine mi topallıyorsun. Unuttun mu, sen topal değilsin. Yıllar önce bu evi bize kiraya versinler diye uydurmuştun. Sadece mahallede yürürken topallayacaktın. Bir de ev sahibinin olduğu yerde. Yüzlerce defa söyledim sana evde kimse yokken normal yr diye. Daha ne kadar sürecek bu eziyetin? Hayatın uydurduğu şu yalanın altında ezilerek geçti. Ah benim fedakr, sözünün eri kocam ah!”

Rıfat Bey bunları ilk defa duyuyormuş gibi büyük bir sarsıntı duydu beyninde. Gözlerini kocaman aıp karısına baktı. Dudaklarına yıllar öncesinden kalma bir kuruluk yerleşti.

BİR KÂSE ÇORBA

Mustafa Enes Bekmezci

Genellikle uykum ağırdır ama porselen tabağın kırılma sesi eminim ki pek çok insanı uykusundan uyandırmaya yeter. Peşi sıra gelen ağlama sesi ve çığlıklar da cabası.
“Bıktım artık, yapamıyorum. Nefret ediyorum, nefret...”

İlk kez söylenmesine rağmen bu kelimeleri uzun süredir duymayı bekliyordum. Bazen zihnimin bana oyunlar oynadığı olurdu, sanki bunları gerçekten duyuyormuşum gibi. Ama bu kez bir türlü kaldıramadığım şu kafanın eseri değildi. Yere düşüp kırılan çorba dolu porselen tabağın gerisine diz çöküp ağlayan eşime baktım. Tabii, bu onun bakışları gibi değildi, beklenmeyecek bir şekilde mutlulukla bakıyordum. O bunu anlayabilir miydi emin değilim. Kahretsin, bu benim en sevdiğim çorbaydı. Onun da favori yemek takımından bir parça.

Yerden kalkıp yanıma geldi. Krem rengi pantolonu ve beyaz gömleği domates çorbasıyla kaplanmıştı. Böyle kazaları çoğu zaman komik bulurdum. Düşünsenize; o çok sevdiğiniz, pahalı ve marka kıyafetleriniz on lira bile etmeyen bir şey yüzünden mahvoluyor. Oysa onu almak için belki de bir aylık maaşınızın yarısını verdiniz. Ama hayat bu: Sahip olduğunuz tüm değerler beş para etmeyecek bir sebepten alt üst oluyor.

Evet, eşim yanıma geldi. Belki de kalkıp onu teselli etmemi, sarılmamı ve “Her şey geçti sevgilim.” dememi bekliyordu. Eh, bunlar boş beklentilerdi çünkü ne yattığım yerden kalkabilir ne de ağzımı açıp tek bir kelime edebilirdim. Onu yıpratana da büyük bir olasılıkla benim bu durumumdu. Canlı bir cesede refakatçilik etmek kimse için kolay değildir tabii ancak eşimin tüm krediyi bana yüklemesine izin veremem. Prangalarımı giydiren insanlara da en azından üçte bir pay vermezsem haksızlık ederim.

İşte, yine bana o gözlerle bakıyor. Tikinti ve nefret. En başlarda şefkati bakışlarındaki duygu; bir anne gibi. Sonra acımanın rengi saçıldı gözlerine; sokaktaki bir hayvana bakar gibi. Umutsuzlukla baktı peşi sıra; büyük ikramiyeyi bekleyen bir kumarbaz gibi değil ama ameliyat masasından kalkamayacak birini bekleyen bakışlardı bunlar. Ve geldik şimdiye. Tikinti ve nefret. Benim yatağa prangalandığım gibi o da tüm bu acıyı sırtlayarak kendi prangalarını taktı. Bana bir seçim şansı sunulsaydı yaşamamayı seçerdim. Seçer miydim? Evet, büyük ihtimalle seçerdim. Tek yapabildiğim gözlerimi kapatıp açmak olduğu için birinin bana böyle bir teklifte bulunması bazıları için etik gelmemiş olacak ki bu soru eşime soruldu. Kazanın tazeliği üstüne böyle bir sorunun sorulmasını bile iğrenç bulmuştu. “O iyileşecek, kocam tekrar yürüyecek.” diye diretmişti. Ben olsam diretir miydim? Evet, büyük ihtimalle diretirdim. Hayat arkadaşının katili olma düşüncesi hiçbir vicdan için hafif olmasa gerek. Tek yaptığı lapa ve çorba yemek, altını doldurmak ve vücuduna giren tuhaf renkli sıvıları rızası dışında bünyesine almak olan biri için iddialı sözler sanırım. Ama Sezar’ın hakkı Sezar’a: Siz beni bir de yürürken görecektiniz.

Eşim? Ah evet, kusura bakmayın. İnsanın yatarken düşünmek için ne kadar çok zamanı oluyor, bilemezsiniz. Hâl böyle olunca da konudan konuya atlanıyor. Tanrım, o domates çorbasını içmeyi gerçekten çok istiyordum. Eşim mükemmel bir aşçıdır. Elinden bugüne kadar kötü tek bir yemek yemedim. Son beş yıldır hiçbirini yiyememiş olabilirim ama çorbaları da en az yemekleri kadar güzel. Acaba tepemde ağlayıp gözyaşlarını üstüme akıttıktan sonra bana bir kâse daha getirir miydi?

Bir süre yüzündeki ifadeyi değiştirmeden bana baktı. Herhalde bir şeyler söylememi bekliyordu. Tanrı biliyor ya, ağzımı açabilsem diyeceğim ilk şey “Kazadan önceki yıl dönümümüzde yaptığın biftekten hazırlar mısın?” olurdu. Ya da belki de konuşabiliyorken yaptığım kötü şakalardan bir tane patlatırdım: “Yatmak da iyi geldi.” ya da “Kullandığım en iyi izin oldu.” gibisinden. Güzeller güzeli eşimin duymak istediği şeylerin bu olduğunu sanmıyorum. Biraz daha romantik olmalıydım. Gözlerimin içine bakarken bunu ne derece yapabileceğimi düşünüyorum. Tanrım, en azından kaşlarımı hareket ettirebilseydim. Belki o zaman bakışlarıma bir anlam yükleyebilirdim. Belki o zaman eşimin gözlerindeki tiksintiye silemesem de azaltabilirdim. Derin bir nefes alıp ses çıkarmaya çalıştım ama tek yapabildiğim boğuk bir hırıltı oldu. Ona bir şeyler söylemek istediğimi anladı. Bu hâlim ona daha da acınası gelmiş olacak ki başımdan kalktı ve yeri temizlemek için bir bez almaya gitti.

Geri gelmesi biraz uzun sürdü. Üstünü değiştirmişti. Elindeki bezle yere eğildi ve parkeleri kaplayan çorbayı silmeye, kırılan tabağın parçalarını toplamaya başladı. Çalıştığım kurum bu sene maaşımı ne kadar artırdı, bilmiyorum ama eminim ki yemek setinin kırılan üyesini telafi etmeye yeter de artardı. Parasal konularda bir bilgimin olmaması ilk başlarda bana kendimi kötü hissettiriyordu. Her şeyi bilmeliydim çünkü. Hayatımın kalanını evimin salonunda yatarak geçirecek de olsam ben hâlâ aynı insandım. Bir gün önce benimle paylaşılan şeyler neden bir gün sonra gizli tutulacak olsun ki? Bir süre sonra bu durumun benim için daha iyi olduğunu düşündüm. Hayatımı mahvetmelerinin bedelinin ne olduğunu bilmek beni öfkeliendirmekten başka bir işe yaramazdı; bunun bedeli ne olursa olsun benim için hep çok azdı çünkü.

Yer tertemiz olmuştu. Sanki çorba dolu bir kâse hiç kırılmamış gibiydi. Bir süre yerde oturmaya devam etti. Gözlerini bana değil, yanımda duran pencereye dikmişti. Ağlamanın ardından gelen küçük iç çekmeler dışında salonda hiç ses yoktu. Yeniden ses çıkarıp yanıma çağırsam ve bir çorba istediğimi anlatmaya çalışsam... Yok, yok. İyi bir zaman değil. Nasıl olsa birazdan kalkıp kendisi getirir. Belki bir çocuğumuz olsa tüm bu işleri kendisi yapmak zorunda kalmazdı. Bir kızımın olmasını hep çok istemiştim. Minik ellerinden tutup onunla gezip dolaşmayı, beraber alışveriş yapıp deliler gibi eğlenmeyi... O da eminim annesi gibi güzel çorba yapardı. Minik elleriyle kaşığı tutarak bana içirir, sonra da saçlarımı okşardı. Sahi, eşim en son ne zaman başucuma oturup saçlarımı okşadı acaba? Uzun zamandır mecbur kalmadıkça bana dokunmuyor, yanımda durmak bile istemiyordu.

Oturduğu yerden kalktı. Burnunu çekerek gözlerinin altını sildi. Derin bir nefes verdi. “Tamam, tamam. Her şey yoluna girecek. İyi olacak.” dedi ve salondan çıktı. Ayak seslerini dinleyerek hangi odaya gittiğini anlamak zordu. Evimiz küçüktü ve hemen hemen her odadan eşit uzaklıktaydım. Ah, lanet olası ikindi güneşi. Tam buradan vurmak zorunda. Gözlerimi sıkıca kapatıyorum ama sanki göz kapaklarımı delip doğrudan beynime giriyor. Kalkıp perdeyi çekebilmek için bile her şeyimi verirdim sanırım. Kahrolası basit bir perdeyi bile çekemeyecek bir adam ile yıllar geçirdiği için eşimi tebrik etmeyi isterdim. Konuşabiliyor olsaydım tabii.

Ayak sesleri yeniden duyuldu. Eşim başucuma gelmişti. Sanki ne istediğimi hissetmişti. Perdeyi çekti ve yeniden gözlerimi açabildim. Eşim paltosunu giymiş ve şapkasını takmıştı. Markete gitmek için oldukça şıktı. Yanımdaki sandalyeye oturdu. Gözlerimi ona çevirdiğim zaman salonun kapısının yanında duran valizi gördüm. Ardından gözlerimi eşimin gözlerine tekrar çevirdim. Bu kez onun gözlerinde ilk kez kayıtsızlığı gördüm. Nasıl tarif edilir, bilmiyorum. Yabancı dilde yazılmış bir kitaba o dili bilmeyen bir insan nasıl bakıyorsa öyle.

Ben olsam o kitapta ne yazdığını merak ederdim. Hemen elime bir sözlük alırsam ve en azından birkaç cümlesini tercüme etmeye çalışırdım. Eşim ise... Onun bir sözlüğe ihtiyacı yoktu. Kafamın içinde geçenleri çoktan biliyor ama bunlar hiç ilgisini çekmiyormuş gibiydi. Elini saçlarıma uzattı. Uzun zamandır tıraş etmediği saçlarıma... Omuzlarımı çoktan geçmiş ve sakalımla birlikte köprücüklerime kadar gelmişti. Kayıtsızlıkla okşadı onları. O siyah gözler... Neden artık nefretle bakmıyordu bana? Neden tiksinecekti bakışlarında? Sevgisini, şefkatini, acımasını istemiyordum. Nefret edip tiksinecekti bile yeterliydi. Neydi şimdi bu?

“Uğraştım. Çabaladım. Gerçekten çok zorladım kendimi. Ama yapamıyorum. Sana bakmaya bile katlanamıyorum.” Gözlerimi kırpmadan onunkilere bakıyordum. O da aynı şekilde benimkilere bakıyordu. Cümlelerini kurarken birkaç kez kırpsa da asla kaçırmadı gözlerini. Bir utanç ya da suçluluk duymuyor, yalnızca söylüyordu düşündüklerini. “Yeniden her şeyin eskisi gibi olacağına dair inancımı kaybettim.” Umarım bunun için bana kızgın değildir. Ona böyle bir inancı ben aşılamadım çünkü. Bana kalırsa beni ilk günden o hastanede terk edip gitmeliydi ama reddetti. Her şeyin düzeleceğini, eskisi gibi olacağını söyleyip duran oydu. Bu inanca kendini inandıran kendisiydi. Ben; ben hiçbir zaman buna inanmamıştım. Ona bunu söylemeyi istirdim. Aynı şimdi olduğu gibi gözlerine bakıp “Senden bunu istemedim.” diye bağırarak istirdim.

Başucumdan kalktı ve kapının yanında duran valize doğru gitti. Üstündeki palto ona çok yakışıyordu. Kazadan iki yıl önce doğum gününde ben almıştım. Cebine de onu ne kadar sevdiğimle ilgili bir not sıkıştırmıştım. Cep kullanmayı tercih etmediği için notu ancak üç ay sonra fark edebilmiştim. Okuduğunda ise ona paltoyu aldığım ilk günkü gibi sevinmişti. Keşke şimdi de giderken bir not sıkıştırabilseydim bavuluna. Açtığı zaman görür, okuduğunda da sevinirdi. “Birilerini aradım. Gelip seni bakımevine götürecekler. Kalan masrafları da iş yerin ve karşı taraf ödemesi kabul etti.” Nereye gittiğini sordum. Ona değil, kendime. Gidecek bir yeri var mıydı? Gittiğinde yapacağı bir işi ya da yaşayacak bir hayatı kalmış mıydı? Kendi kendini prangalamayı seçmiş biri onlar çıktığı zaman ne yapacağını bilebilir miydi? Zincirlendiğim sürenin çoğunda yapmak isteyip yapamadıklarını düşünmüştüm. Eşim yapmak isteyip yapmadıklarını düşünmüş müydü?

Çıkmak için kapıya yöneldi. Kapının kilidini açtı. Kapıyı kapatıp gidecekti ki salondaki telefonun çalmasıyla gidişini birkaç dakika ertelemek zorunda kaldı. Benim olduğum tarafa bakmayarak telefonun başına geldi. “Alo?” O kayıtsız bakışlar sesine de işlemişti. Sanki aranan o değildi, üçüncü tarafa bağlantı kuracak bir telesekreterdi âdeta. “Evet, adres doğru.” Beni alıp götürecek insanlarla mı konuşuyordu? “Hayır, bir şey yapmanıza gerek yok. Eşyaları içeri odada hazır bekliyor.” Evet, yeni maaşlı gardiyanlarım ile konuşuyordu. Bir çuval gibi alınıp başka bir yere götürülecektim. “Başucunda duran kitabı da alabilirsiniz. Evet, tabii ki daha önce okudum ama yeniden dinlemeyi seviyor.” Bu doğrudu. Ne zaman başka kitaba geçecek olsa hırıltılı bir sesle ona engel olmuştum. Onuncu seferden sonra Don Quijote okumaktan gına gelmiş olacak ki neredeyse bir yıldır kitap okumuyordu. Farklı kitaplar okuması daha iyi olabilirdi belki de ama hayatımda bir kez olsun prangalarımı ben seçmek istemiştım. Kitabın o dinlendirici ve kısmen mistik havasını kalan tüm ömrümde hissedebilmeyi istiyordum belki de. Ya da hayatımın kalanını bu yatakta geçirme fikrine alışabilmek için sürekli aynı kitabı dinlemek yardımcı oluyordu. Aslında cevapları hiçbir zaman düşünmedim. Tek düşündüğüm yel değirmenleriydi, bir de domates çorbası elbette.

Eşim telefonu kapattı. Yüzündeki kayıtsız ifadenin yerini anlık bir gülümseme aldı. “Bir saate burada olacaklar. Anahtarı komşuya bırakacağım.” Ardından bir kez daha başucuma geldi. Uzun ve siyah saçlarımı son bir kez ellerinin arasına aldı. “Her şey iyi olacak.” Dudaklarını yaklaştırdı ve yanağıma bir öpücük kondurdu. Dudakları bir ceset kadar soğuktu. Öpücüğüne karşılık vermek için dudaklarımı oynatmaya çalıştım. Başarılı olabildiysem bile çoktan arkasını dönmüş ve kapıya yönelmişti. Kapının eşiğinden son bir kez bana ve arkamdaki pencereye baktı. Bu sefer yüzündeki gülümseme anlık değil daimî olacak gibiydi. Beyaz dişlerinin parladığını gördüm. “Sana iyi bakacaklar.” Vedalaşırken “Kendine iyi bak.” denmez miydi? Konuşabiliyor olsam kesin bu şakayı yapardım. “Tanrının beni susturduğu kadar varmış.” diye ikinci bir şakayı da kesin patlatırdım. Yüz kaslarımı kontrol edemiyorum ama kafamın içindeki bu şaka ile yüzüme kocaman bir gülümseme yayıldığını hissettim. Belki de zihnim bana yine bir oyun oynuyordu. Valizin tekerlerinin sesini duydum. Ardından metal kapı nazikçe kapandı. Topuk sesleri... Evden uzaklaşıyordu. Pencereden bakabilmeyi istedim. Umarım gittiğim yerde iyi yemek yapan birileri vardır. Ah Tanrım, keşke gitmeden bir kâse çorba getirseydi.

ZEMHERİ

Yusuf Dürmüş

*Elim birine değsin, ıstıyım üşüdüyse
Boşa gitmesin son sıcaklığım!
Rıfat Ilgaz*

Karda bata çıka yürüyordu. Beyaz... Yer yer griye çalan beyaz... Yaprakları dökülmüş ağaçların üzerinde kalan beyaz, artık rengi atmış kabanının üzerine düşen beyaz... Sağ sol, yer gök, gözüün gördüğü her yer beyazdı. Son birkaç gündür gördüğü tek şey beyazdan ibaretti. Çıldırta, zamanı durduran, ileriye görmeyi dahi engelleyen, ürperten bir beyazlık... Gözleri başka renge hasret kalmıştı. Hâlbuki eskiden pamuk tarlalarında çalışırken ne çok severdi beyazı, beyaz gelincikleri... Ama bu kadar beyaz züldü, külfetti insana... Gözleri kör eden bir ünsiyet, zarurî bir alışkanlık ve pek çok yorgunluk... Yorgunluktan adım atmaya bile mecali kalmamıştı. Uzakta yapraklarını dökmemiş bir ağaç görünce dinlenmek için bir süre oturmaya karar verdi. Güç bela yürümeye devam ederek ağacın altına geldi, çantasından normalde battaniye olarak kullandığı bir örtü çıkarıp yere serdi. Kendini bir çuval gibi üstüne bıraktı. Artık ayakları birbirine dolanıyordu. Birbirine dolanan ve hareketsiz duran ayaklarına bakınca yüzünde saçma bir gülümseme oluştu. Ezberinde kalmış birkaç dizeden biri gelmişti aklına:

*“Yıllar önce adını ilk duyduğum andı,
Kalbimin keleşliği sessizce kanatlandı
Bahsin geçince ayaklarım birbirine dolandı
Gecelerde bile rüyalarım senle aydınlandı”*

Uzun zaman önce yazmıştı bu şiiri defterine. Ne tesadüftür ki adını da “Zemheri” koymuştu şiirin. Epeydir mırıldanmıyordu ama yarım kalan bir öykünün başlangıç zamanlarını anlatıyordu bu kısımlar... Hayatında mutlu olduğu ve çok uzakta kalan zamanları... Sırtını ağacın gövdesine dayayarak o günleri düşünmeye, düşlemeye başladı. Üniversite zamanları, 79 senesinin baharı. Adana’da liseyi okuduktan sonra öğrenim görmeye başladığı üniversitenin üçüncü yılı... Ankara’da dört arkadaşı ile aynı evi paylaşıyordu. Çukurova’nın sıcağından sonra Ankara’nın ayazı bir yandan, geçim derdi bir yandan zorluyor; yerel bir gazetede baskı, dizgi işlerine yardım ederek üç beş kuruş kazanmaya çalışıyordu. Satışı çok fazla olmadığı için gazetenin büfelere ve bayilere sabah dağıtımını da yaptıktan sonra fakültedeki derslerine yetişiyordu. Altan iki üç dersi vardı ama seneye bitirecekti okulu kısmetse. Gencecik bir makine mühendisi olarak tekrar Çukurova’nın bereketli topraklarına dönüp memleketine faydalı biri olacaktı. Belki ilerde işleri doğrultursa fabrika bile açar, ailesi biraz olsun müreffeh yaşardı. Neden olmasındı, tabii o zamanlar çok uzak bir hayaldi bunlar. Tam o sıralarda tanışmıştı Gülseren’le... Gülseren, Gülseren, Gülseren...

Adını anınca kalbi biraz sıkıştı, elini göğsüne koyarak birazcık bekledi. Ağzından çıkan nefes sanki bir baca dumanı gibi çıktı, bir süre sonra yavaş yavaş sakinledi... Kafasını kaldırıp dalları karla kaplı ağaca baktı uzun uzun. Kar yağışı durmuştu ama aralıklı hafif rüzgârlar ile minik minik kar taneleri düşüyordu üzerine. Tekrar eski günlere daldı...

Gülseren kendisi gibi Adana’dan gelmişti. Çıtı pıtı, yeşil gözlü, kıvrıkcık siyah saçlı idi. Gülmeye yanaklarında iki küçük, simetrik gamze oluşuyordu. Ondan bir yaş küçüktü. Ortak arkadaşlar vesilesiyle tanışmışlardı. Daha ilk anda vurulmuştu ona. Dış görünüşünden ziyade gözlerine... Gözlerinde hem umut hem de hüznün vardı. Yemyeşil bir orman içinde iki derin kuyu gibi olan bu zümrüt mücevherat içinde âdeta boğulmuştu...

Adıyla müsemma bir bakışıyla kalbine güller seren Gülseren, varlıklı bir aileden gelmişti ve ikiz kardeşi ile beraber kalıyordu. Siyasalda okuyordu, ilerde bürokrat ya da milletvekili olmak istiyordu. Ülkenin gidişatını, mevcut düzeni eleştiriyordu. “Evet düzeltebiliriz bu gidişatı ama sabit fikirlerle, bu kafayla olmaz!” diyordu. “Zamanla önce iki yakın arkadaş sonra sevgili olduk. Onun yanında iken tüm dertlerimi unutuyor âdeti dış dünyaya kendimi kapatıyordum. O sürekli bir şeylerden bahseder, ben de dinler görünürdüm. Konuştuğunda dudaklarından çıkan kelimeler, benim kulaklarıma kuş şakımaları olarak ulaşırdı. Elimi tuttuğunda sanki avucumun içinde bir kelebek varmış gibi hisseder, incitmekten korkarak çok narin davranırdım. Arada yorulunca dizime yatar, ben de saçlarını okşardım. O zaman sanki dünyanın en güzel atlas kumaşını okşarmış gibi hissederdim kendimi. O vakitler benim zaman algım yoktu ama ay dünyanın etrafında on beş defa dönmüş şimdiye dek...” Şiirin o dönemlerini anlatan ikinci kısmını istemsizce yavaş yavaş okudu:

*“Seni tanıyana kadar ömrü heba etmişim hercaice
Senle tattım en güzel günleri, hissettim derince
İlk defa huzur buldu kalbim, yaşadım gönülümce
Her geçen gün ezberledim adını hece hece”*

Sonrasında üç kez uzun uzun öksürdü. Öksürük âdeti suya atılan taş, dağlara ulaşan haykırış misali yankı yapmıştı. Karın uğultusunun da rüzgârın da tamamen kesilmiş olduğunu fark etti. Gözleriyle etrafı taradı, çıt çıkmıyordu, sessizlik hakimdi. Kulakları sağır eden bir sessizlik... İçimizi karartan bir çığlık gibi geliyordu bu insana. Sonrasında tekrar uzaklara daldı. Eski bir dosta veda edercesine gökyüzüne baktı, hikâyenin devamını düşündü.

On beş ay sonra o amansız olay gerçekleşmişti. O sabah uyandığında dışarda tanklar görmüştü. Heyecanlı arkadaşlarını uyandırıp radyoyu açtı. Radyoda kadın spiker korkulu ve titrek bir sesle, eline tutuşturulan bildiriye okuyordu: “Bu sabah saatlerinde ordu yönetime el koydu. Bütün yurttaki sıkı yönetim ilan edildi. Hükûmet ve parlamento feshedildi. Saat 05.00’ ten itibaren sokağa çıkma yasağı ilan edildi!” Ne yapacağını bilemeden sağa sola koştu. Bir an önce Gülseren’e ulaşmak zorundaydı. Hemen telefona sarıldı, uzun uzun çaldırmasına rağmen açan olmadı. Evde duramazdı ama sokağa çıkma yasğından dolayı dışarı da çıkamazdı. Her yerde askerler vardı. Eğer henüz haberi olmasaydı kesinlikle haber vermesi, ona ulaşması gerekiyordu. Çünkü Gülseren son zamanlarda sık sık yürüyüşlere katılıyor, okul gazetesinde muhalif yazılar yazıyordu. Hayati tehlikesi olabilirdi. Siyah parkasını ve ayakkabılarını giyerek evden çıktı. Kimselere görünmeden, köşelerden yavaş yavaş ikizi ile beraber kalan Gülseren’in evine gitti. Kardeşi evdeydi ama Gülseren yoktu. Kardeşide dünden beri haber alamıyordu. Dünyası başına yıkıldı. Geldiği yoldan yavaş yavaş dönerken jandarmalar onu da çevirdiler. Suçsuz olduğunu sadece sevgilisinin hayatını merak ettiğini söylese de ikna edemedi kimseyi, göz altına aldılar onu da.

“Sağcı mısın, solcu musun, hangi örgüttensin?” gibi hiç anlam veremediğim sorular sordular. Hâlbuki öyle şeylerle hiç alâkam hatta ilgim yoktu. Hayatım gazete, okul ve Gülseren üçgeninde geçip gidiyordu. Suçsuz olduğumu ispat edene kadar tam sekiz ay geçti. İşkencelerle, açlıkla ve zulümle sinandığım koskoca sekiz ay. Bana sürekli Gülseren’in nerede olduğunu, onun çalışmalarıyla ilgili neler bildiğimi soruyorlardı. İçten içe seviniyordum. Demek ki onu yakalayamamışlardı. Ne kadar sıkıntı çeksem de Gülseren’in bu zulümlere maruz kalmadığını, dışarıda bir yerlerde iyi olduğunu ve beni beklediğini bilmek, bana iyi gelen tek şeydi. Saçının tek bir teline zarar gelmesinden ölmeye razıydım. Sekiz ayın sonunda, bir sabah nihayet suçsuz olduğuma kanaat getirerek beni salıverdiler. Ben mi dedim? Yok yanlış dedim... Benden geriye kalanları desem daha doğru olur...

Serbest kalınca, günlerce Gülseren'i aradım. Ama nafile... Ne kadar arasam da herhangi bir bilgiye ulaşamadım. Kız kardeşi, Adana'ya dönmüştü. Oraya gitmek geldi aklıma. Gittim de... Benim tutuklandığım gün o da ortadan kaybolmuştu. O günden beri ailesi de haber alamamıştı. Kız kardeşi ve arkadaşları, askerler tarafından gözaltına alındığını gördüklerini iddia etseler de hiçbir yerde kayıt yoktu. Babasının nüfuzlu arkadaşları devreye girmesine rağmen herhangi bir bilgiye ulaşamamışlardı. Âdeta toz olup havaya uçmuştu. Tam iki koca sene... Ne ses vardı ne seda... O gün, bugündür hayattan hiç zevk almadan yaşam denen bu zulme katlanmak zorundayım.”

*“Aradan geçen zamanda hayat bize kurdu pusu
Yıkıldı hayal köşküm, bulandı seni anlattığım berrak akarsu”*

Bu dizeleri mırıldandıktan sonra durdu... Derin bir nefes almaya çalıştı... Göz kapakları âdeta bir demir kapı gibi yavaş yavaş açıldı. Ayaklarını hareket ettirmeye çalıştı ama başaramadı. Soğuktan sanki bir kalas gibi olmuşlardı. Parmak uçlarının morardığını gördü. Lakin hareket edebilen tek organı onlardı. İstemsiz titiyorlardı... Donuyordu, farkındaydı ama hiçbir şey yapamıyordu... Soluk alıp vermesi mekanik bir eyleme dönmüştü. Bilinci yavaş yavaş kapanıyor, harfleri ve kelimeleri seçmekte zorlanıyordu. Elinde, bir anda bir sıcaklık hissetti istemsiz gülümsedi ya da gülümsediğini düşündü... Sesi çıkıyor mu fark etmeden mırıldanarak son nefesini verdi:

- Hoş bulduk Gülseren'im hoş bulduk...
*“Yıllar oldu, hava zemheri kurak
Duymadım sesini, kaldım cemaline ırak
Gün ola, bite heyula... Kalsın ahirete alacak
Gönlümdeki ateşi tek söndürecek, kara toprak...”*

BİR GECE VAKTİ

Suat Savur

Beni hatırladı mı hatırlamadı mı bilmiyorum.

Anadolu'nun göbeğinde küçük bir ilçede göreve başladığım ilk günlerim. Büyükşehirlerin gürültüsünden patirtısından uzakta, sakin yerde gün erken başlıyor. İnsanlar şafak sökmeden tarlasına koşup rızkının peşinde. Güzün günleri birer birer eksilirken kar kapıya dayanmadan kış hazırlığını bitirmenin derdinde herkes. Yakacak hazırlığı için her yandan yükselen motor sesleri yankılanıyor sokaklarda. Akşam karanlığı bastırınca hayat ertesi güne erteleniyor. Göreve başladığım ilk günlerin heyecanını doya doya yaşasam da artık günlerim sıradanlaştı. Tek düze, fotokopi makinesinden çekilen, birbirine aynısı günlerin içinde gittikçe kaybolduğumu düşündüm. Öğleden sonra okuldan geldiğim sırada ev sahibim Hayal teyzeyle karşılaştım. Merdivenden çıkarken hal hatır sorayım dedim. İki gün önce inşaat malzemesi satan iki akraba, birbirlerinden ödünç aldıkları demir yüzünden birbirine girmiş. Bugüne kadar ilçenin sessiz sakin günlerini bozan tek olaydı bu. İşin esası müşteri kapma mücadelesi olduğu söyleniyor. Akşamüzeri caddede kavganın izleri temizleniyordu. Jandarmalar bekliyor ellerinde silahlarla. Soğuk iklim insanların mizacını şekillendirmiş. Ufak tartışmalar, kıvılcımlar, büyük yangınlara dönüşüyor. Çukurova'nın samimi, sıcakkanlı, rahat insanı gibi değiller. Soğuk, sert ve donuk insanlar olsalar da damarından yakaladın mı seni sahipleniyorlar. Öyle söyledi arkadaşlar. Hayal teyze eşini yıllar önce kaybetmiş. İki kızı bir oğlu var. Oğlu İstanbul'da çalışıyor. İki kızı da yanında. İki katlı evinin üst katında ben oturuyorum, altta onlar... Ahşap kapıdan bahçeye girip yandaki merdivenlerden ikinci kata çıkıyorum. Korkulukların kapısını açtığım ön balkon sanayi caddesine dönük. Bahçeye bakan mutfak balkonundan Binboğa dağlarının üzerinden sabah yükselen güneş, kavak ve söğüt ağaçlarının arasından sızarak evimi dolduruyor.

Akşamın sessizliği ilçenin üzerini kapladıkça, hafif esintiyle kavak yapraklarının ninni gibi hışırtısı uykunun şefkatli kollarına götürüyor beni. Uzun zamandır bu kadar erken saatlerde uyuduğumu hatırlamıyorum. Kuru berrak havalarda yıldızları hiç bu kadar canlı görmedim. Gökyüzü, kaynayan yıldızlarıyla daha yakın duruyor. Bu saatlerde akşamın güzelliğiyle yeni bir hayatın kapıları açılır her eve. Kimi hüznünü kim sevincini yaşar kendi halinde dışarıya belli etmeden. O evde yemek yenir; nasıl yendiğini ancak evdekiler bilir.

Fevzi... Fevzi... Karşılık gelmemiş olacak ki kapı yumruklanıyor. Güm, güm, güm... Gece yarısı balyozla vurulurcasına demir kapıdan yükselen gümbürtüler sanayi caddesinden ilçenin üzerine yayıldı. Gözümü açtığımda dışarıdan gelen sesleri anlamaya çalıştım. Fevzi kim? Herhangi bir alacak verecek meselesi ya da gündüz çıkan kavganın devamı olabilir mi? Yatağımdan kalkmadım. Ses kesildi. Belki bir ya da iki dakika sürdü sessizlik, fazla değil. Sanayi caddesinden bizim evin yanından alt sokaklara giden yolun başından itibaren dökülen mucurlardan taşların hışırtısı yükseldi. Ayakların altında ezilen taşların sesinden telaşlı birinin geldiğini anlamak zor değildi. Evimizin ahşap bahçe kapısı açıldı. Binanın yanındaki merdivenlere adımını atınca tüm ev sallandı. Üst kata gelirken derin derin nefes alışlarını duyuyorum. Allah'ım bir insan mı yaklaşıyor yoksa başka bir canlı mı? Hızlı ve sert adımlarla balkondan geçip evin kapısını yumruklamaya başladı. Kalkıp kapıyı açmak riskli olabilirdi. Elinde silah ya da kesici bir alet olabileceğini düşündüm. Evde birilerinin olduğunu anlamıştı. Odamın gece lambasının ışığı her iki taraftaki perdenin aralığından dışarı sızıyordu. Hızlı karar vermeliydim. Gürültünün daha fazla devam etmesine razı değildim. Odamın bir balkona açılan korkuluklu penceresinin önüne geldim. Korkuluk en azından aramızda bir engeldi. Pencereyi açıp ne var ne oluyor, diyerek bağırdım. Korkmadığımı belli etmeliydim. Bir adımla kapıdan pencere önüne geldi. Sokak lambalarının ışığını arkasına alan yaralı, çaresizce yardım isteyen, isyan dolu gözlerin bakışlarıyla karşılaştım. Bütün mahalleyi uyandırmak isteyen dev gibi bir adamla karşı karşıyaydım. Yalvaran, yanan, can çekişen bakışlarla adeta ağlıyordu. Derin nefes alışlarla inip kalkan göğsünü kontrol etmekte zorlandı. Gece vakti bu telaş, bağırtı ve panik neydi? Karşımdaki insan kırk yıl düşünsem aklıma gelmeyecek biriydi. Onu hemen tanıdım.

İlk önce ihtiyacı olmayan bir okula atanmış, bu yüzden bir başka okula görevlendirme yazısı için İlçe Milli Eğitime gidip geldiğim sırada onu görmüştüm. Beni hatırladı mı hatırlamadı mı bilmiyorum. Bunu soracak zaman değildi. Yaşadığı korkuyla perişan bir halde çaresizdi. Hemen kapıya yöneldim.

...belli ki önce o da benim gibi korkmuştu.

O akşam yatsıdan önce Eşe abla uğramıştı. Bizimkiler ıstar dokurken biraz zorlanınca bir iki motifte yardım edecekti. Büyük kızın hazırlığı... Yaz başında kısmet olursa düğünü var. Çayımızı içerken üst kata kiracı taşınmış, dedi. Bir ay oldu hemen hemen. Herkesi kiracı alamam, alt katta kızlarım var. Evden çıkan öğretmenin arkadaşısıymış, o aracı olunca... Zaten fazla eşyası yoktu. Bir odada oğlanın eşyasının kalmasını da kabul etti. Öğleden sonra okuldan geldiğinde yukarı çıkmadan selam verdi, merdiven önünde ayaküstü lafladık. Nişanlıymış. Düğünü ne zaman yapacaksınız dedim. Utana sıkıla konuşuyor, ısladığım yufka ekmekten birkaç tane verdim. Bir ihtiyacın olursa çekinme, söyle dedim. Ne de olsa ailesinden uzakta, gurbette. Anlatıyorum ama Eşe ablada bir durgunluk; benim de göğsümü sıkıştıran bir sıkıntı var. İkimiz de farkındayız ama birbirimize söyleyemiyoruz. Sustuk, ıstarı dokumaya devam etti. Sabah erkenden pancara gideceğim diye çayı içtikten sonra kalktı. Ben de gideceğim dedim. Bizim buralarda güz hareketli geçer. Her yandan odun kesen motor sesleri yükseldiğinde gündüzün kafanız şişer. Uykumu alayım dedim. Yattım ama çay içtiğimden midir nedir gözüme uyku girmede. Sağa sola dönerken yatak derin bir çukura döndü, içine düşmüşüm de çıkamıyorum. Ben yekindikçe ayağımdan birileri çekiyor, kurtulmaya çalışırken karşımda biri eliyle beni çağırıyor ama kim olduğunu seçemiyorum. Gözüm tutmuş. Ne olduğunu anlayamadığım sesler geliyor. Gözümü ovaladım, karanlıktayım. Anlamaya çalışıyorum. Daha gündüz konuştuk, ne ola ki kapısına birileri dayandı. Eşe ablaya da iyi bir olduğunu söylemiştim. Nazarım mı değdi ne? Keşke böyle demeseydim. Yatağımdan kalkmak istiyorum, şimdi geçer bekle dedim içimden. Bir türlü yerimden kalkamadım. Rüya da konuşmak istersiniz sesiniz çıkmaz, koşacaksınız ama ayaklarınız gitmez, aynen öyle. Hem kadın başımla çıkıp ne yapabilirim? İnşallah kavga filan değil herhalde derken gürültü kesildi. Meğer karşıdaki binanın kapısından gelen ses gece yankılanınca bende üst kattan geliyor sandım. Derin bir nefes aldım. Tekrar uyuyayım diyordum bizim eve yaklaşan biri var. Pencere diğer tarafa baktığı için kimdir nedir görünmüyor ama bir ayak sesi. Gecenin sessizliğinde en ufak bir çıtırtıyı bile fark ediyorsun. Bahçe kapısının açıldığını duydum. Merdivenlerden bir çıkışı var ki eve balyoz iniyor her adımında. Allah'ım rüya mı diyorum kendi kendime. Hayır mı şer mi gecenin bu vakti, büyük kıza seslendim. Duymadı. Kalktım, kızım kalk, üst katın kapısından sesler geliyor, dedim. Caddeye bakan pencereden üst katın balkonunu dinliyorum. Kapıyı yumrukladı birkaç kez sonra durdu. Herhalde çekip gidecek diye düşündüm. Gece vakti öğretmenin kapısına niye dayansınlar ki? Merdivenlerden inmeye başladılar. Bizim ana caddeye bakan pencereyi tıklattı. Dedim bizim öğretmen, biraz ferahladım ama nefesimi tuttum bekliyorum. Arkadaşım, yabancı değil, yardıma ihtiyacı var Hayal teyze, dedi nefes nefese. Belli ki önce o da benim gibi korkmuştu. Kaybedecek zaman yoktu. Çok tecrübeli olmasam da kadın olarak elimden geleni yaparım dedim. Üzerime yelegimi aldım, ayağıma şalvarı geçirdiğim gibi çıktım.

Nazife'm, seni benden koparan kaderimden utandım.

İlçeye en uzak köylerin birinde görev yapıyordum. Benden ve imamdan başka devlet görevlisi yoktu. Jandarma karakolu ilçe merkezinde olduğu için her zaman asker de uğramazdı. Herhangi bir olayda gelmesi bir saatten fazla sürerdi. Devletin dağın ucuna kondurup unuttuğu bir köydü. İlçeye bağlanan yolları bir ay önce asfaltlanmış, mıcırlar kenarlara saçılmıştı. Daha hızlı gitmeliydin.

Gece otlamaya çıkan koyun sürülerinin köpekleri arabanın peşinde takıldı. Bir bir evlerin ışıkları arkamızda kalıyor dayan Nazife'm diyorum. Dayan az kaldı. Tozu dumana katarak ilerliyorum. Her zaman akıp giden yollar uzadıkça uzadı, dağların ardına saklandı sanki. Kayapınar köyünden önce keskin bir dönemeç var. Tilki deresinde bütün arabalar yavaşlar, pür dikkat kesilir şoförler. Yaklaşınca biraz yavaşladım ama hızlı olmalıydım. Ayağıma gazdan çekip vites küçülttüm, direksiyonu iyice kavradım. Parlayan gözleriyle karanlığı yaran tilki sürüsü çıktı önüme. Çarpmayayım diye frene asılınca arabayı mucura kapırıyordum.

İlçenin ışıkları görüldü. Ben dayan, bak yaklaştık dedikçe ışıklar ileri gidiyordu. Bir el bizim ulaşmamızı engelledi sanki. Köyün minibüsüyle karda kışta aheste aheste geçtiğimiz yollar daha bir büyüdü gözümde. Yıllardır köyle çalışıyorum, kaç kez tayin istedim çıkmadı. Tedavi için doktora gidip gelmek eziyet oldu her zaman. Kışın hayat zordu. Yollar kapanır, elektrik kesilir günlerce gelmez, tipiden göz gözü görmez, minibüslerin mazot depoları soğuktan donar... Filmlerde görülen çaresizliğin imkânsızlığın her türlüünü iliklerimize kadar yaşıdık.

İlçe yoluna çıkmadan son köyün mezarlığının yanından geçiyoruz. Allah'ım burada yatanların içinde elbet bir sabi vardır, onların yüzü suyu hürmetine... Bir hafta önce kontrolde daha on beş yirmi gününüz var dediler. Gece aniden tutan sancısı kesilmedi, kimseye haber veremedik. Köyün girişinde okulun yanındaki lojmanda kalıyoruz.

Kucağına alıp seveceği, bir bakışıyla her yorgunluğunu unutacağı, cennet kokusunu içine çekeceği günlerin hayali gözümün önünde... Hissediyorum. İlçeye gidip alış veriş yaparken bebek elbiselerini görünce içi gidiyordu. Günlerimiz sabahtan akşama kadar hep böyle. Ben okula gidip meşgul oluyorum ama o pencere kenarında oturmuş eve dönen öğrencilere bakarken dalıp gittiğini görürdüm. Hatta benim eve girdiğimi bile fark etmezdi. Evdeki boşluk dolmadı. Televizyonu da radyoyu da aşsak çocuk sesinin yerini tutmadı hiçbir zaman. Çocuklu birilerini görünce fark ettirmeden sessizce birbirimize bakar, hiç kimsenin anlamadığı bir lisan doğardı aramızda. Nemlenen gözlerini benden kaçırırdı.

Üçüncü hamileliğin heyecanını her gün, her saat yaşayarak geçti günlerimiz. Birincide tecrübesizdik. Her gününde kendine dikkat etsin dediler. İkincide daha dikkatliydik ama kısmet olmadı. Evde her şey var ama bebek sesi yok. Ne yaparsanız yapın onun yeri başka. Onun eksikliğiyle geçen her zaman içinize oturuyor. Kaç yıldır evlat hasreti çekiyorduk. Tedavilerden ümit kestiğimizde nefesi kuvvetli teyzeler okudu, kurşun döktürdük ama kâr etmedi. İnemeleri bağrıma saplanıyor, direksiyonu tutarken nefesim kesiliyordu. Soğuk terler elimden, yüzümden, sırtımdan taşarken Allah'ım ne olur, yetişeyim! Dayan, az kaldı dedim. İniltileri kesik kesik gelirken sesi durdu. Nazife, diyorum cevap vermiyor. Sesim ona ulaşmadı, bağırdım. Mırıltılarını duyunca derin nefes aldım. Gözümü yoldan ayırmadan sol elimle direksiyonu tutarken koltuğa iyicene yaslanıp arkaya yarım dönerek sağ elimle ona dokunmaya çalışıyorum. Direksiyonun elimden kayıp gitmesinden korkuyorum.

Alt caddeden girdim ilçeye. Gecenin sessizliğinde bizden başka kimse yok. Ebenin evinin yakında durdum. Köşe başınca elektrik direğinin altında el frenini çeker çekmez hemen koştum. Telaşımdan zili bulamadım, demir kapıyı yumrukladım. Vuruyorum ama kimse açmadı kapıyı. Allah'ım sana yalvarıyorum, aklımı kaybedeceğim. Nefesim kesilince kelimeler boğazımda kaldı. Takatım kalmadı. Ne yapsam ne etsem, etrafa bakıyorum; evler daha bir karanlık içinde hiç kimse yokmuş gibi. Yolun karşısında köşe başındaki iki katlı evin ikinci katında gece lambasının ışığından birilerinin olabileceğini düşündüm. Koştum. Tahta bahçe kapısı hemen açıldı. Yandan merdivenleri çıkıyorum ama her adımında evi sırtlamışçasına yoruluyorum. Kapının önüne düşüp yığılacağım. Acaba kimse var mı, bana yardım edebilirler mi? Nazife'm... Seni benden koparan kaderimden utandım.

...

Kulağımdan iniltileri gitmedi kaç gündür. Bir şeyler söylemek istedi, bazı kelimeler kırık dökük çıktı ağzından. Bana seslendi ama devamı gelmedi. Arkadaşla pencereden çağırdığımız teyze önce geldi, arabanın kapısını açtığında Fevzi'nin eşi ebe hanım da yetişti ama Azrail daha önce varmış ikisinin yanına.

BERN'E BİR MEKTUP

Ülker Gündoğdu

Sevgili Bern,

Etkin bir dış politika sürdürerek dünya çapında barış kurma girişimlerinde bulunan İsviçre, aynı zamanda Kızılhaç'ın doğduğu ülkedir. Avrupa Serbest Ticaret Birliğinin kurucu üyelerindendir ve Schebgen Bölgesinin bir parçası olsa da Avrupa Birliği'nin ve Avrupa Ekonomik Alanın bir üyesi olmayı reddetmiş. İsviçre dört ana dile sahip, bölgelere ayrılabilen tek ülkedir. Almanca, Fransızca, İtalyanca konuşulan bölgeler ile Romanşça konuşulan vadilerin dil ayrılığı nedeniyle ülke, yerel dillerde farklı adlarla anılıyor. Almancada Schweiz, Fransızcada Suisse, İtalyancada Svizzera, Romancada Svizra deniliyor.

On iki üniversitenin ilki Basel Üniversitesi, 1460'ta tıp fakültesi ile birlikte kurulur ve geleneksel olarak kimya ve tıp araştırmaları konusunda uzmanlaşmıştır. Federal Hükümet'in iki enstitüsü ETH Zürih ile EPFL Lozan; bilim dünyasında uluslararası üne sahiptir. Yönetim ve işletme gibi alanlarda St. Gallen Üniversitesi ile Lozan'daki International Institute for Management Development de uluslararası bir üne de sahip olmuştur. Yükseköğretim düzeyinde yabancı öğrenci oranı açısından Avustralya'dan sonra ikinci sırada öğrenci ülkesi olmasıyla en dinamik hayat akışına tanık olmaktadır. Oğlu olan anneler bilir illa uzayla yolumuzun bir şekilde kesiştiği için gezme görme isteğimize yenik düşeriz. Uzay Ofisi değişik uzay teknolojileri ve programları ile uğraşan bu kurum aynı zamanda Avrupa Uzay Ajansı'nın 1975'teki 10 kurucusundan biri ve ESA bütçesinin büyük destekçisidir. Avrupa'nın en büyük uzay teknolojisi malzemeleri üreten RUAG ve Maxon Motor gibi kuruluşlar uzay endüstrisi alanında faaldirler.

Katolik, Eski Katolik ya da İsviçre Reform Kiliseleri destekleniyor durumda. 2010 yılında yapılan nüfus sayımı sonuçlarına göre İsviçre'de en etkili dini gruplar ile Roma Katolik Kilisesi ve çeşitli Protestan mezhepleridir. İsviçre'nin kültürlü komşuları tarafından çok etkilendiyse de yıllar boyunca önemli bölgesel farklılıklar gösteren kendine özgü bir kültür oluşmuştur. Özel olarak Fransızca konuşulan bölgeler Fransa'ya, Almanca konuşulan bölgeler Almanya'ya ve İtalyanca konuşulan bölgeler de İtalya'ya, ülkelerindeki diğer bölgelerden daha yakın durumdadır.

Kültürel olarak aktif olan birçok İsviçreli, ülkelerindeki kısıtlı olanaklar nedeniyle yurt dışına çıkmayı tercih etmiştir. Kulağa hiç inandırıcı gelmese de bu doğru. Aynı zamanda İsviçre'nin tarafsızlığı 1291'de Konfederasyon kurulduğunda, sadece Almanca konuşulan bölgelerde edebiyatın erken formları Almanca olarak meydana gelmiş olduğu için ilgi çekici geldi. 18. yüzyılda, Fransızca konuşan müttefiklerin etkisi eskisinden daha belirgin; Fransızca, Bern ve çevresinin popüler dili olur.

Kültürde durum böyle iken gel gelelim sanata, 16. yüzyılda Protestanlıktan yoğun şekilde etkilenir. O dönemden bu yana birkaç sanatçı uluslararası başarılar elde eder. Johann Heinrich Füssli 18. yüzyılda yaptığı grotesk ve fantastik resimlerle İngiltere’de Henry Fuseli adıyla ünlenir. 19. yüzyılda adını duyuran sanatçılar arasında ise Arnold Böcklin, Albert Anker ve Ferdinand Hodler’in adları anılmaktadır. 20. yüzyılda Alberto Giacometti uluslararası bir isim olur. Jean Tinguely ise eski metallere yaptığı hareketli ve karmaşık heykelleri ile sanat dünyasını etkiler. Resim de en önemli isim olarak ise sık sık Paul Klee’den bahsedilir. Johannes Itten’in renk çalışmaları ve öğretisi sanat dünyasında öncelikli yer alır. Almanca konuşulan bölgesindeki en saygıdeğer tiyatrosu Schauspielhaus Zürich’tir. İsviçre’nin geleneksel müziği, 17. ve 19. yüzyıllarda şekillenmiş olan, dini ilahiler ve pastoral senfoni ya da halk şarkılarından oluşuyor. 20. yüzyılda ise Arthur Honegger, Othmar Schoeck ve Frank Martin gibi ünlü bestecilerin yetişmesi, evrensel olarak müzik açısından da gelişmesini sağlar. İsviçre mutfağı da çok çeşitli. Fondü, raklet veya rösti ünlü yemekleri olsa da her bölgenin ve yörenin iklimine ve kültürel farklılıklarına göre çeşitlense de bir dünya mutfağına da sahip değil. İsviçre, her iki dünya savaşına da girmeyerek tarafsız kalabildiği için, çok sayıda tarihi anıt hala ayakta durur. 12. yüzyılın Romanesk sanatının güzel örnekleri Basel Manastırı ile Sion, Chur, Cenevre ve Lozan katedrallerinde görülüyor. Bu zengin sanat tarzı iyi korunmuş birçok şato ve kalede de görülüyor. Schaffhausen, Zug ve Zürih’teki kiliseler Gotik, Einsiedeln Manastırı ile St. Gallen ve Solothurn’daki katedraller ise Barok mimari yapıtlardır. Rönesans döneminde ise birçok mimar, özellikle Ticino’da eserler inşa etmiş.

“Bern: İsviçre’nin başkenti, Orta Çağ mimarisi ile modern gelişmişliğin bir arada var olduğu yer.” Bern, Almanca: Bern, Fransızca: Berne, Romanşça: Bena, İtalyanca: Berna, İsviçre’nin beşinci büyük şehri ve İsviçre Konfederasyonunun ve Bern kantonunun resmi başkentidir. Bern’de yaşayanların çoğunluğu Almanca ya da daha özel olarak Bern Almancası konuşmaktadır. Bern şehrinin adına ilk olarak 1 Aralık 1208 tarihli bir belgede rastlanmıştır. Şehrin adının kaynağı bugüne kadar anlaşılmasa da kısmen efsaneler kısmen yorumlamalar ile temellendirilmiştir. En bilinen efsane Justinger’in kroniğine dayanıyor. Konrad Justinger’in kroniğine göre Bern 1191’de Berchthold V. von Zähringen tarafından kurulmuştur. Şehrin kurulma hikâyesine göre kurduğu şehrin adını ilk avladığı hayvanın adını vermeyi karar vermiş. Bu hayvan bir ayı olmu ve ayının Almanca ismi olan bär’dan dolayı şehrin ismi Bern olmuş. Bär ile Bern arasında hiçbir linguistik bağlantı yok. Bern şehrinin flamalarında ayı resminin kullanılması ile bir halk etimolojisi gelişmiş. Diğer bir öneri ise Lexikon der schweizerischen Gemeindenamen’de İsviçre belediye isimleri ansiklopedisi’ne göre kentin adı Keltçe berna sözcüğünden gelmektedir. Bu sözcük eski İrlandaca toprak, kaya, yarık, yırtık gibi anlamlara gelmektedir ve belli bir toprak parçasını ya da Aare Nehri’ni tanımlamak için kullanılmış. Sözcük Gallo Romanca konuşan topluluklar tarafından alınıp Almancaya ödünç verilmiş olmalıdır. Berna ismini en yakın dostum da taşıdığından İsviçre Bern’e, bir dost gibi içten yazma hissine kapıldığım için bu satırlar döküldü.

Kuruluş ve Orta Çağ Şehrin olduğu bölgede La Tene kültüründen bu yana yerleşim görülür. Tiefenau bölgesinde bulunan MÖ. 3. yüzyıla ait yerleşim kanıtları bulunmuş. MÖ. 2. yüzyılda tüm yarımada yerleşimlerle kaplandığı görülür. Jül Sezar’ın bahsettiği 12 Helvetik kabileden biri burada olmalı. Roma çağında MS. 165-211’e kadar Enge yarımadasında amfitiyatrosu ve kaplıcaları olan bir gallo Roman vicus bulunuyormuş. Çok sayıda kazı alanı, erken Orta Çağ’da Bümpliz’de bir yerleşim bulunduğunu kanıtlamış. Burada 7. yüzyıldan 9. yüzyıla kadar bir Mauritius Kilisesi ve Karlenj Burgonyası’ndan kalma ağaçtan bir tahkimatı olan bir kraliyet sarayı kalıntıları bulunmuş. Günümüzdeki şehir ise 12. yüzyılda yukarı Burgonya’da iktidarda olan Zähringer Hanedanı’ndan V. Berthold tarafından kurulmuş. 14. yüzyıl kroniği Cronica de Berno kuruluş yılı olarak 1191 tarihini verir. Berthold’un varis bırakmadan ölmesi sonunda Zähringer hanedanı sona erdi ve Bern, 1218’de bir altın berat ile özgür imparatorluk şehri olarak yapılır.

Eski İsviçre Federasyonu Bern'in Orta Çağ'daki üç gözetim kulesi, Christoffelturm bugün yıkılmış durumda, Käfigturm ve Zytglogge bulunur. Şehrin bağımsız bir şekilde büyümeye başlaması Habsburg ve Burgonya soylularının rahatsızlığına yol açar ve 1339'da patlayan Laupen savaşında Bern, müttefiklerinin de yardımıyla önemli bir zafer kazanır. Üç orman bölgesi arasında 1323'ten beri geçerli olan ve 1341'de yenilenmiş olan birlik Eski İsviçre Federasyonu anlaşmasına Bern de 1353'te katılır ve 1353 ile 1481 arasında federasyonun oluşum döneminin sekiz bölgesinden biri olur. Şehir, Aare Nehri'nin oluşturduğu yarımada'nın batısına doğru gelişmeye devam eder. Zytglogge'nin bulunduğu yer Zeit Glocke yani saat çanı, 1191'den 1256'ya kadar olan genişlemeyi, Käfigturm'un olduğu yer ise 1345'e kadar olan genişlemeyi gösteriyor. Otuz Yıl Savaşları sırasında, tüm yarımada'yı korumak amacıyla, büyük ve küçük "Schanze" adı verilen iki yeni tahkimat daha yapılmış. 1405'te meydana gelen büyük yangında, şehrin orijinal ahşap evleri tamamen kül olunca, yerlerine şu anda eski şehrin karakteristiği haline gelmiş olan yarı ahşap ve daha sonra da kumtaşıdan evler yapılmış. 14. yüzyılda Avrupa'yı vuran veba salgını dalgalarına rağmen, şehir büyümeye devam etti ve çevredeki kırsal bölgelerden yoğun bir göç almış.

16. yüzyıldan 18. yüzyıla kadar Şubat 1528'de Berchtold Haller'in başlattığı reform hareketi Bern yönetiminin de desteğini alır. Bern, 1415'te Aargau'yu, 1536'da Vaud'u ve başka küçük bölgeleri işgal edip ele geçirir ve böylece Alplerin kuzeyindeki en büyük şehir devleti olur. Sınırları bugünkü Bern ve Vaud bölgesinin büyük bölümünü içeriyor. 1648 yılında yapılan ve Avrupa ulus devletlerinin büyük kısmının sınırlarının çizilmesini sağlayan Westfalya anlaşması sayesinde Bern de imparatorluktan bağımsızlığını kazanmayı başarmış. Orta Çağın oligarşik iktidar biçimi 18. yüzyıla kadar egemenliğini sürdürmüş. Büyük Meclis Gross Rat, karar organıymış. Bu meclisin üyeleri içinden asıl yürütmeyi oluşturan Küçük Meclis Klein Rat seçilmiş. En üstte ise Schultheiss yer alıyormuş. Belediye sınırları içinde Bern şehri altı bölgeye Stadtteile ayrılıyor. Bölgeler çok sayıda semte Quartiere bölünmüş. I. Bölge: Innere Stadt İç Şehir, II. Bölge: Länggasse Felsenau, III. Bölge: Mattenhof Weissenbühl, IV. Bölge: Kirchenfeld Schosshalde, V. Bölge: Breitenrain Lorraine, VI. Bölge: Bümpliz Oberbottigen olarak isimleniyor.

Bern'de düzinelerce sinema var. Sinemalarda genellikle filmler orijinal dillerinde örneğin İngilizce gösteriliyor ve altıyazı olarak Almanca veya Fransızca filme ekleniyor. Bern Şehir Tiyatrosu Almanca, Stadttheater Bern, İsviçre Bern'deki opera ve tiyatro merkezidir. 2016 yılından 2021 yılına kadar tiyatro bölümü yöneticiliğini Türk asıllı İsviçreli rejisör, yazar ve dramaturg Cihan İnan yapmış. Kunst Museum Güzel Sanatlar Müzesi, Zentrum Paul Klee. Paul Klee'nin hayatına ait belgeler ve eserleri sergileniyor. Bu modern binanın mimarı Renzo Piano'dur. Art Hall, Doğal Tarih Müzesi Natural History Museum, Alpine Museum, Historisches Museum Tarih Müzesi, Einstein House, Posta Müzesi bulunuyor. Zibelemärit Soğan Pazarı her yıl Kasım ayının dördüncü pazartesi günü kurulan bir yıllık pazarıdır. Berner Fasnacht Karnaval, BeJazz, Yaz ve Kış Caz Festivali, Sokak Çalgıcıları festivali, Gurten Festival Gurten tepesinde müzik festivali, Internationales Jazzfestival Bern'de düzenleniyor.

Bern Üniversitesi, Almanca Üniversität Bern 1834'te kurulmuş. Katolik ve Protestan Teolojisi, Hukuk, Ekonomik ve Sosyal Bilimler, Tıp, Fen, Müzik, Güzel Sanatlar, Üniversite bilimsel ve bilgisel araştırmaya önem vermekte ve 160 kadar araştırma enstitüsü bulunuyor.

Kültür sanattan, eğitime her detayını geçmişten günümüze seni yeniden yazarak yaşmak doyumsuzdu Sevgili Dost'um Bern, yine seninle olmayı diliyorum. Sevgiyle.

Reyhan Şerbeti

öykü

PELİN ÜNLÜSOY

*Pelin Ünlüsoy'un öykülerinde hayat var.
Sokakta, evde ve bazen bir şerbetin
damakta bıraktığı tatta kendini
gizleyen yaşamlar var.*

ayrıkotu

BİR PAPAĞAN UÇUŞU Suavi Kemal Yazgıç

alışkanlıklarımı öldürmek istiyorum
alışkanlıklarımın elinde can vermek
değil mi ki bir papağanım
o büyük kafesimde
ve gece teslim almışken evlerine giden dostlarımı
kalkıp çıkıyorum kocatepe yokuşunu

bu kuşatmayı aşıp başka bir muhasaraya ulaşmak istiyorum
ah aklım o zavallı kırık oyuncak
içindeki küçük adamlar dağıldı
ki bu tekin bir alamet değil
kopuyor bir bir işaretler
ve helvam karılıyor kirli ellerde
kuşatma güçleniyor -ama neyle?-
-kazandığım kozlarla elbette dostum
yüklediğim bayraklar
hedef gösteriyor kirli benliğimi
küçümsediğim isimler beni büyütmüyor
cüceler ülkesinde bile

“dünya ne ucuz” diyorum
üstelik kredi kartına taksit yapıyorlar
dünya ucuzladıkça düşüyor
köle pazarındaki değerim

alışkanlıklarım bir cinayet silahı
ve tehir ettiğim her adım
büyüyor boğazımda bir lokma
boğazımda bir şilep oluyor batarken

bir papağan uçuşu mu hayatım?
soruma cevap vermiyor kocatepe camii

Karekodu okutarak dergimizin
tüm sayılarını indirebilirsiniz.